

Completed peacekeeping operations

Former Yugoslavia

**SIŁY OCHRONNE ONZ
UNPROFOR**

Początkowo utworzona w Chorwacji w celu zapewnienia demilitaryzacji wyznaczonych obszarów. Mandat został później rozszerzony na Bośnię i Hercegowinę, aby wspierać dostarczanie pomocy humanitarnej, monitorować „strefy zakazu lotów” i „obszary bezpieczne”. Mandat został później rozszerzony na byłą jugosłowiańską republikę Macedonii w celu monitorowania przewencyjnego obszarów przygranicznych

BYŁA JUGOSŁAWIA - UNPROFOR PROFIL

CZAS TRWANIA:

luty 1992 - marzec 1995

LOKALIZACJA:

Bośnia i Hercegowina, Chorwacja, Federalna Republika Jugosławii (Serbia i Czarnogóra) oraz Była Jugosłowiańska Republika Macedonii.

SIEDZIBA CENTRALNA:

Zagrzeb, Chorwacja

SIŁA

(marzec 1995): 38 599 personelu wojskowego, w tym 684 obserwatorów wojskowych ONZ; Siły obejmowały również 803 policję cywilną, 2017 innego międzynarodowego personelu cywilnego i 2615 personelu lokalnego.

LICZBY ŚMIERTELNYCH:

167 (3 obserwatorów wojskowych,
159 innego personelu wojskowego,
1 policja cywilna,
2 międzynarodowych pracowników cywilnych
i 2 personel lokalny)

SZACUNKOWE WYDATKI OD 12 STYCZNIA 1992 DO 31 MARCA 1996:

4.616.725.556 \$ netto [zawiera UNPROFOR (luty 1992-marzec 1995), UNPROFOR (marzec-grudzień 1995), UNCRO, UNPREDEP i UNPF-HQ]

FUNKCJA:

Początkowo utworzona w Chorwacji jako tymczasowe porozumienie w celu stworzenia warunków pokoju i bezpieczeństwa wymaganych do wynegocjowania ogólnego rozwiązania kryzysu w Jugosławii. Zadaniem UNPROFOR było zapewnienie, że trzy „obszary chronione ONZ” (UNPA) w Chorwacji zostaną zdemilitaryzowane, a wszystkie osoby w nich mieszkające będą chronione przed atakiem zbrojnym. W 1992 r. mandat UNPROFOR został rozszerzony o funkcje monitorowania niektórych innych obszarów Chorwacji („różowe strefy”); umożliwienie Siłom kontroli wjazdu ludności cywilnej do UNPA oraz wykonywanie funkcji imigracyjnych i celnych na granicach UNPA na granicach międzynarodowych; oraz obejmować monitorowanie demilitaryzacji Półwyspu Prevlaka i zapewnienie kontroli tamy Peruca, znajdującej się w jednej z „różowych stref”. Ponadto UNPROFOR monitorował wdrażanie porozumienia o zawieszeniu broni podpisanego przez rząd chorwacki i

lokalne władze serbskie w marcu 1994 r. po wybuchu walk w styczniu i wrześniu 1993 r. W czerwcu 1992 r., gdy konflikt nasilił się i rozszerzył na Bośnię i Hercegowinę mandat i siła UNPROFOR zostały powiększone w celu zapewnienia bezpieczeństwa i funkcjonowania lotniska w Sarajewie oraz dostarczania pomocy humanitarnej do tego miasta i jego okolic. We wrześniu 1992 r. mandat UNPROFOR został dodatkowo rozszerzony, aby umożliwić mu wspieranie wysiłków Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych ds. Uchodźców w celu niesienia pomocy humanitarnej w całej Bośni i Hercegowinie oraz ochronę konwojów uwolnionych więźniów cywilnych, jeśli Międzynarodowy Komitet Czerwonego Krzyża tego zażąda. Ponadto Siły monitorowały strefę „zakazu lotów”, zakazując wszelkich lotów wojskowych w Bośni i Hercegowinie, oraz „bezpieczne obszary” ONZ ustanowione przez Radę Bezpieczeństwa wokół pięciu bośniackich miast i miasta Sarajewo. UNPROFOR został upoważniony do użycia siły w samoobronie w odpowiedzi na ataki na te obszary oraz do koordynowania z Organizacją Traktatu Północnoatlantyckiego (NATO) wykorzystania siły powietrznej do wsparcia swoich działań. Podobne ustalenia zostały następnie rozszerzone na terytorium Chorwacji. UNPROFOR monitorował również wdrażanie porozumienia o zawieszeniu broni podpisanego przez rząd Bośni i bośniackie siły chorwackie w lutym 1994 r. Ponadto UNPROFOR monitorował porozumienia o zawieszeniu broni wynegocjowane między rządem Bośni a siłami bośniackich Serbów, które weszły w życie 1 stycznia 1995 r. W grudniu 1992 r. UNPROFOR został również rozmieszczony w Byłej Jugosłowiańskiej Republice Macedonii w celu monitorowania i zgłaszania wszelkich wydarzeń w jej obszarach przygranicznych, które mogłyby podważyć zaufanie i stabilność tej Republiki oraz zagrozić jej terytorium. W dniu 31 marca 1995 r. Rada Bezpieczeństwa podjęła decyzję o restrukturyzacji UNPROFOR, zastępując go trzema oddzielnymi, ale wzajemnie powiązаныmi operacjami pokojowymi

TŁO

Poważne walki w Chorwacji rozpoczęły się w czerwcu 1991 r., kiedy Republika ta i jej północny sąsiad Słowenia ogłosiły niepodległość od Jugosławii^{2/}, a mieszkający w Chorwacji Serbowie, wspierani przez Jugosłowiańską Armię Ludową (JNA), sprzeciwili się temu posunięciu. Wysiłki Wspólnoty Europejskiej zmierzające do zaprzestania działań wojennych w połowie 1991 r. i rozwiązania kryzysu w ramach Konferencji w sprawie Jugosławii okazały się bezskuteczne.

Organizacja Narodów Zjednoczonych aktywnie zaangażowała się w sytuację w Jugosławii w dniu 25 września 1991 r., kiedy to Rada Bezpieczeństwa zebrana na szczepku ministerialnym przyjęła jednogłośnie rezolucję 713 (1991), w której wyraziła głębokie zaniepokojenie walkami w tym kraju i wezwała wszystkie państwa do realizacji natychmiast „ogólne i całkowite embargo na wszelkie dostawy broni i sprzętu wojskowego do Jugosławii”. Rada pochwaliła i w pełni poparła wysiłki podjęte już przez Wspólnotę Europejską i jej państwa członkowskie, przy wsparciu państw uczestniczących w Konferencji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (KBWE), w celu przywrócenia pokoju i dialogu w Jugosławii. W swojej rezolucji Rada zwróciła się do Sekretarza Generalnego o zaoferowanie pomocy w porozumieniu z rządem Jugosławii i wszystkimi, którzy wspierają wysiłki pokojowe.

8 października 1991 r. ówczesny Sekretarz Generalny Javier Pérez de Cuéllar mianował Cyrusa Vance'a, byłego Sekretarza Stanu Stanów Zjednoczonych, swoim osobistym wysłannikiem w Jugosławii. Następnie Sekretarz Generalny i jego osobisty wysłannik utrzymywali stały kontakt ze wszystkimi stronami konfliktu, z Prezydencją Wspólnoty Europejskiej, z Przewodniczącym Państw uczestniczących w KBWE, z Lordem Carringtonem, ówczesnym Przewodniczącym Konferencji Wspólnoty Europejskiej w sprawie Jugosławii oraz z innymi zainteresowanymi stronami w ich wysiłkach na rzecz znalezienia rozwiązania kryzysu. Wkrótce stało się jasne, że najcenniejszym wkładem, jaki Organizacja Narodów Zjednoczonych mogła wnieść na tym etapie, była operacja pokojowa mająca na celu stworzenie warunków niezbędnych do prowadzenia negocjacji politycznych w celu pokojowego rozwiązania.

W ramach wspólnych wysiłków zmierzających do zaprzestania walk i znalezienia pokojowego rozwiązania konfliktu, osobisty wysłannik Sekretarza Generalnego odbył kilka misji w Jugosławii i omówił ze wszystkimi zainteresowanymi stronami, między innymi, wykonalność rozmieszczenia sił pokojowych ONZ - prowadzenie operacji. 23 listopada osobisty wysłannik zwołał w Genewie

spotkanie, w którym uczestniczyli prezydenci Serbii i Chorwacji oraz sekretarz stanu ds. obrony narodowej Jugosławii, a także lord Carrington. Podczas spotkania strony jugosłowiańskie osiągnęły porozumienie w sprawie natychmiastowego zawieszenia broni oraz w szeregu innych kwestii. Każda ze stron jugosłowiańskich wyraziła życzenie szybkiego ustanowienia operacji pokojowej ONZ. Jednakże, chociaż poczyniono postępy w innych kwestiach, zawieszenie broni zostało zerwane niemal natychmiast.

W dniu 27 listopada Rada Bezpieczeństwa rezolucją 721 (1991) zatwierdziła wysiłki Sekretarza Generalnego i jego osobistego wysłannika oraz zatwierdziła oświadczenie złożone przez osobistego wysłannika do stron, że rozmieszczenie sił pokojowych ONZ kontynuacji operacji w Jugosławii nie można było sobie wyobrazić bez pełnego przestrzegania przez wszystkie strony porozumienia genewskiego. W kolejnych tygodniach intensywnej negocjacji z zainteresowanymi stronami prowadzono realizację porozumienia genewskiego i określono ogólne zasady operacji pokojowej ONZ. 15 grudnia Rada Bezpieczeństwa rezolucją 724 (1991) zatwierdziła raport Sekretarza Generalnego, który zawierał plan ewentualnej operacji pokojowej. Niewielka grupa oficerów wojskowych, policji cywilnej i personelu Sekretariatu ONZ udała się do Jugosławii, aby przygotować się do realizacji tego planu.

Następnie Sekretarz Generalny i jego osobisty wysłannik skoncentrowali swoje wysiłki na utrwaleniu zawieszenia broni i zapewnieniu bezwarunkowej akceptacji planu Narodów Zjednoczonych przez wszystkie strony konfliktu, w tym zapewnień o ich gotowości do pełnej współpracy w jego realizacji. Informując Radę Bezpieczeństwa o tych wysiłkach i rozwoju sytuacji w kraju, Sekretarz Generalny kilkakrotnie informował, że pomimo szerokiego poparcia w Jugosławii dla operacji pokojowej ONZ, nadal nie istnieją warunki niezbędne do jej utworzenia.

W dniu 2 stycznia 1992 r., w ramach starań o usunięcie pozostałych przeszkód, osobisty wysłannik zwołał w Sarajewie spotkanie przedstawicieli wojskowych Republiki Chorwacji z przedstawicielami JNA, na którym uzgodniono porozumienie wykonawcze w sprawie bezwarunkowego zawieszenia broni podpisany. Za zgodą Rady Bezpieczeństwa nowo wybrany sekretarz generalny Boutros Boutros-Ghali wysłał następnie do Jugosławii grupę 50 wojskowych oficerów łącznikowych z zadaniem wykorzystania ich dobrych usług do wspierania utrzymania zawieszenia broni poprzez ułatwienie komunikacji między obie strony i pomagając im w rozwiązywaniu ewentualnych trudności. W międzyczasie osobisty wysłannik, zastępca sekretarza generalnego ONZ ds. operacji pokojowych i ich zespół kontynuowali wysiłki na rzecz zapewnienia współpracy wszystkich stron jugosłowiańskich we wdrażaniu planu ONZ dotyczącego operacji pokojowej.

15 lutego 1992 r., pomimo że pewne ugrupowania polityczne w Jugosławii nadal wyrażały sprzeciw wobec planu Organizacji Narodów Zjednoczonych, Sekretarz Generalny zalecił Radzie Bezpieczeństwa utworzenie Sił Ochronnych Narodów Zjednoczonych (UNPROFOR). Wydając tę rekomendację, podkreślił, że jego zdaniem niebezpieczeństwo niepowodzenia operacji pokojowej ONZ z powodu braku współpracy stron jest mniej dotkliwie niż niebezpieczeństwo, że zwłoka w jej wysłaniu doprowadzi do załamania się zawieszenia broni i nowego pożaru.

21 lutego Rada Bezpieczeństwa rezolucją 743 (1992) zatwierdziła raport i powołała UNPROFOR na początkowy okres 12 miesięcy. Rada potwierdziła, że Siły te powinny stanowić tymczasowe porozumienie w celu stworzenia warunków pokoju i bezpieczeństwa wymaganych do wynegocjowania ogólnego rozwiązania kryzysu jugosłowiańskiego w ramach Konferencji Wspólnoty Europejskiej w sprawie Jugosławii. Zwróciła się do Sekretarza Generalnego o natychmiastowe rozmieszczenie tych elementów UNPROFOR, które mogłyby pomóc w opracowaniu planu wdrożenia dla jak najszybszego pełnego rozmieszczenia Sił.

W dniu 7 kwietnia, po otrzymaniu raportu od Sekretarza Generalnego w dniu 2 kwietnia, że wszyscy rozmówcy dowódcy sił podkreślali potrzebę jak najszybszego rozmieszczenia UNPROFOR, Rada Bezpieczeństwa rezolucją 749 (1992) zezwoliła na pełne rozmieszczenie Mocy.

UNPROFOR: LUTY 1992 - LUTY 1993

Mandat operacyjny UNPROFOR rozciąga się na pięć republik byłej Jugosławii – Chorwację, Bośnię i Hercegowinę, Macedonię, Czarnogórę i Serbię – a w szóstej, Słowenii, jest obecna łącznikowa.

CHORWACJA

OBSZARY CHRONIONE NARODÓW ZJEDNOCZONYCH

UNPROFOR jest rozmieszczony w niektórych obszarach Chorwacji, określonych jako obszary chronione ONZ (UNPA), w których Rada Bezpieczeństwa ONZ uznała, że wymagane są specjalne tymczasowe ustalenia w celu zapewnienia utrzymania trwałego zawieszenia broni. UNPA to obszary, na których Serbowie stanowią większość lub znaczną mniejszość ludności i gdzie napięcia między społecznościami doprowadziły do konfliktu zbrojnego. Istnieją trzy UNPA: Wschodnia Sławonia, Zachodnia Sławonia i Krajina. Dla potrzeb Organizacji Narodów Zjednoczonych zostały one podzielone na cztery sektory: Wschód, Północ, Południe i Zachód.

Pierwotny plan Organizacji Narodów Zjednoczonych w Chorwacji opiera się na dwóch głównych elementach: (a) wycofaniu JNA z całej Chorwacji i demilitaryzacji UNPA; oraz b) dalsze funkcjonowanie, tymczasowo, istniejących władz lokalnych i policji, pod nadzorem Organizacji Narodów Zjednoczonych, do czasu osiągnięcia ogólnego politycznego rozwiązania kryzysu.

Zadaniem UNPROFOR jest zapewnienie, że UNPA zostaną zdemilitaryzowane poprzez wycofanie lub rozwiązanie wszystkich znajdujących się w nich sił zbrojnych oraz że wszystkie osoby w nich przebywające będą chronione przed atakiem zbrojnym. W tym celu UNPROFOR jest upoważniony do kontrolowania dostępu do UNPA, zapewnienia, że UNPA pozostaną zdemilitaryzowane oraz do monitorowania funkcjonowania tamtejszej lokalnej policji w celu zapewnienia niedyskryminacji i ochrony praw człowieka. Poza UNPA obserwatorzy wojskowi UNPROFOR mają zweryfikować wycofanie wszystkich JNA i sił nieregularnych z Chorwacji, innych niż te tam rozwiązane i zdemobilizowane. Wspierając pracę agencji humanitarnych Organizacji Narodów Zjednoczonych, UNPROFOR ma również ułatwiać powrót, w warunkach bezpieczeństwa, wysiedleńców cywilnych do ich domów w strefach UNPA.

UNPROFOR początkowo założył swoją siedzibę w Sarajewie, stolicy Bośni i Hercegowiny; obecnie ma siedzibę w Zagrzebiu, stolicy Chorwacji.

ROZSZERZENIE MANDATU

Od czasu powstania UNPROFOR kilkakrotnie rozszerzono jego mandat w Chorwacji. W dniu 30 czerwca 1992 r. Rada Bezpieczeństwa rezolucją 762 (1992) upoważniła UNPROFOR do podjęcia działań monitorujących w „różowych strefach” – niektórych obszarach Chorwacji kontrolowanych przez JNA i zamieszkałych wówczas głównie przez Serbów, ale znajdujących się poza uzgodnione granice UNPA. Zaleciła również powołanie Wspólnej Komisji pod przewodnictwem UNPROFOR, składającej się z przedstawicieli rządu Chorwacji i władz lokalnych w regionie, przy udziale Misji Obserwacyjnej Wspólnoty Europejskiej (ECMM), w celu nadzorowania i monitorowania odbudowy przez rząd chorwacki w „różowych strefach”.

W dniu 7 sierpnia 1992 r. Rada Bezpieczeństwa rezolucją 769 (1992) zezwoliła na rozszerzenie siły i mandatu UNPROFOR, aby umożliwić Siłom kontrolowanie wjazdu ludności cywilnej na tereny UNPA oraz wykonywanie funkcji imigracyjnych i celnych na granicach UNPA w międzynarodowe granice.

Trzecie rozszerzenie mandatu UNPROFOR w Chorwacji nastąpiło 6 października 1992 r., kiedy Rada Bezpieczeństwa przyjęła rezolucję 779 (1992), upoważniającą UNPROFOR do przejęcia odpowiedzialności za monitorowanie demilitaryzacji półwyspu Prevlaka w pobliżu Dubrownika. Tą samą rezolucją Rada zatwierdziła działania Sekretarza Generalnego mające na celu zapewnienie kontroli przez UNPROFOR niezwykle ważnej tamy Peruca, położonej w jednej z „różowych stref” w Chorwacji.

ODNOWIONE DZIAŁANIA WOJENNE

22 stycznia 1993 r. Armia chorwacka rozpoczęła ofensywę w wielu miejscach w południowej części Sektora Południowego UNPROFOR i przyległych „różowych strefach”. Rząd chorwacki stwierdził, że podjął tę akcję z niecierpliwością powolnym postępowaniem negocjacji w sprawie różnych ułatwień gospodarczych w strefach UNPA i „różowych strefach” oraz w ich sąsiedztwie. 27 stycznia armia chorwacka zaatakowała i zdobyła tamę Peruca. Serbowie odpowiedzieli na chorwacką ofensywę, włamując się do szeregu magazynów, które były pod wspólną kontrolą w ramach systemu podwójnych zamków w UNPA, oraz usuwając broń, w tym broń ciężką.

UNPROFOR ostrzegł zarówno rząd chorwacki, jak i władze serbskie, aby nie podejmowały dalszych prób wtargnięcia do UNPA. Siły dążyły również do ograniczenia szkód spowodowanych walkami i wielokrotnie zwracały się do zainteresowanych stron w celu zapobieżenia eskalacji i doprowadzenia do zawieszenia broni.

W dniu 25 stycznia Rada Bezpieczeństwa przyjęła rezolucję 802 (1993), w której zażądała natychmiastowego zaprzestania wrogich działań chorwackich sił zbrojnych w ramach UNPA lub w ich sąsiedztwie oraz wycofania ich z tych obszarów, zaprzestania ataków na personel UNPROFOR, zwrot całej broni ciężkiej skonfiskowanej z kontrolowanych przez UNPROFOR magazynów oraz ścisłe przestrzeganie przez wszystkie strony warunków zawieszenia broni. Wezwała wszystkie strony do pełnej współpracy z Międzynarodową Konferencją ds. Byłej Jugosławii^{4/} i do powstrzymania się od wszelkich działań, które mogłyby podważyć wysiłki zmierzające do osiągnięcia porozumienia politycznego.

Jeśli chodzi o wykonanie tej rezolucji, rząd chorwacki w dniu 26 stycznia poinformował dowódcę sił UNPROFOR, że po zastosowaniu się przez stronę serbską do różnych postanowień rezolucji usunie swoje wojsko, ale nie policję, z obszarów zabrali. Ze swojej strony strona serbska stwierdziła, że Chorwacja musi powrócić do pozycji sprzed 22 stycznia, zanim będzie można rozważyć wykonanie pozostałej części rezolucji.

Ostatecznie, po kilku rundach rozmów prowadzonych pod auspicjami Współprzewodniczących Komitetu Sterującego Międzynarodowej Konferencji w sprawie Byłej Jugosławii, rząd Chorwacji i serbskie władze lokalne podpisały porozumienie w sprawie wykonania rezolucji 802 (1993) .

BOŚNIA I HERCEGOWINA

Chociaż mandat UNPROFOR pierwotnie dotyczył tylko Chorwacji, przewidywano, że po demilitaryzacji UNPA 100 obserwatorów wojskowych UNPROFOR zostanie przeniesionych z Chorwacji do niektórych części Bośni i Hercegowiny. Jednak w świetle pogarszającej się sytuacji w Bośni i Hercegowinie Sekretarz Generalny postanowił przyspieszyć to rozmieszczenie, wysyłając 30 kwietnia 1992 r. 40 obserwatorów wojskowych do regionu Mostaru w tej Republice. W maju, pomimo wszelkich wysiłków dyplomatycznych Wspólnoty Europejskiej, przedstawiciele Sekretarza Generalnego i UNPROFOR w celu wynegocjowania trwałego zawieszenia broni, konflikt – między bośniackimi muzułmanami i bośniackimi Chorwatami z jednej strony a bośniackimi Serbami z drugiej – zaostrzył się. W dniu 14 maja, kiedy zagrożenie życia osiągnęło niedopuszczalny poziom, obserwatorzy zostali wycofani z tego obszaru i przeniesieni do UNPA w Chorwacji. Około dwie trzecie personelu dowództwa UNPROFOR również wycofało się z Sarajewa w dniach 16 i 17 maja, pozostawiając około 100 personelu wojskowego i personelu cywilnego, którzy użyczyli swoich dobrych usług, aby promować lokalne zawieszenie broni i działania humanitarne.

W serii rezolucji i oświadczeń Rada Bezpieczeństwa zaapelowała do wszystkich stron o zawieszenie broni i wynegocjowanie rozwiązania politycznego oraz zażądała, między innymi, aby wszelkie formy ingerencji spoza Bośni i Hercegowiny, w tym ze strony JNA, zgodnie z art. jak również przez armię chorwacką, natychmiast ustają, a wszystkie lokalne siły nieregularne zostaną rozwiązane i rozbrojone.

30 maja, działając na podstawie rozdziału VII Karty Narodów Zjednoczonych, Rada Bezpieczeństwa w swojej rezolucji 757 (1992) nałożyła szeroko zakrojone sankcje na Federalną Republikę Jugosławii (która wówczas składała się z Serbii i Czarnogóry), aby pomóc w osiągnięciu pokojowego rozwiązania konfliktu. Zażądał również, aby wszystkie strony stworzyły warunki niezbędne do niezakłóconego dostarczania pomocy humanitarnej do Sarajewa i innych miejsc w Bośni i Hercegowinie, w tym ustanowienia strefy bezpieczeństwa obejmującej Sarajewo i tamtejsze lotnisko. Rada zwróciła się do sekretarza generalnego o dalsze korzystanie z jego dobrych usług w celu osiągnięcia tego celu.

BEZPIECZEŃSTWO NA LOTNISKU W SARAJEWIE

Zgodnie z wnioskiem Rady, UNPROFOR kontynuował negocjacje ze stronami konfliktu mające na celu przerwanie walk wokół lotniska i ponowne jego otwarcie w celach humanitarnych. W dniu 6 czerwca 1992 r. Sekretarz Generalny poinformował Radę, że UNPROFOR wynegocjował w dniu 5 czerwca porozumienie w sprawie przekazania siłom lotniska w Sarajewie. W dniu 8 czerwca Rada

Bezpieczeństwa rezolucją 758 (1992) zatwierdziła rozszerzenie mandatu i siły UNPROFOR oraz upoważniła Sekretarza Generalnego do rozmieszczenia obserwatorów wojskowych oraz związanego z nimi personelu i sprzętu do Sarajewa w celu nadzorowania wycofywania broni przeciwlotniczej oraz koncentracja ciężkiej broni w uzgodnionych miejscach w mieście.

Po intensywnych pracach UNPROFOR nad ustaleniem warunków wdrożenia porozumienia z 5 czerwca oraz po wizycie w Sarajewie prezydenta Francji François Mitterranda w dniu 28 czerwca, Sekretarz Generalny poinformował Radę Bezpieczeństwa w dniu 29 czerwca, że bośniacki Serb siły wycofywały się z lotniska w Sarajewie, a obie strony – serbska i prezydencka w Bośni – zaczęły koncentrować swoją ciężką broń w miejscach, które miały być nadzorowane przez UNPROFOR. Tego samego dnia Rada rezolucją 761 (1992) zezwoliła na rozmieszczenie dodatkowych elementów UNPROFOR w celu zapewnienia bezpieczeństwa i funkcjonowania lotniska. Do 3 lipca, pomimo ciągłych walk w okolicy, obserwatorzy i żołnierze ONZ zostali rozmieszczeni na lotnisku i w innych miejscach w Sarajewie, a lotnisko zostało ponownie otwarte dla transportu humanitarnego.

OCHRONA KONWOJÓW HUMANITARNYCH

W dniu 13 sierpnia 1992 r. Rada Bezpieczeństwa, zaniepokojona sytuacją panującą w Sarajewie, która poważnie skomplikowała działania UNPROFOR w celu zapewnienia bezpieczeństwa i funkcjonowania lotniska w Sarajewie oraz dostarczania pomocy humanitarnej, przyjęła rezolucję 770 (1992). Rada, działając na mocy rozdziału VII Karty Narodów Zjednoczonych, wezwała państwa do „podjęcia na szczeblu krajowym lub za pośrednictwem regionalnych agencji lub porozumień wszelkich niezbędnych środków” w celu ułatwienia, we współpracy z Organizacją Narodów Zjednoczonych, dostarczania pomocy humanitarnej do Sarajewa i wszędzie tam, gdzie jest to potrzebne w innych częściach Bośni i Hercegowiny.

W dalszych dyskusjach zdecydowano jednak, że zadanie to należy powierzyć UNPROFOR. 10 września, po konsultacjach z szeregiem rządów, Sekretarz Generalny przedłożył Radzie Bezpieczeństwa kolejny raport, zalecając rozszerzenie mandatu i siły UNPROFOR w Bośni i Hercegowinie. Zaproponował, aby zadaniem UNPROFOR, w ramach rozszerzonego mandatu, było wspieranie wysiłków Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych ds. Uchodźców (UNHCR) w celu niesienia pomocy humanitarnej w całej Bośni i Hercegowinie, a w szczególności zapewnianie ochrony, na żądanie UNHCR, gdzie i kiedy UNHCR uznało taką ochronę za niezbędną. Ponadto UNPROFOR mógłby być wykorzystywany do ochrony konwojów uwolnionych więźniów cywilnych, gdyby zażądał tego Międzynarodowy Komitet Czerwonego Krzyża (MKCK) i gdyby dowódca sił zgodził się, że prośba jest wykonalna. UNPROFOR zostanie rozmieszczony w czterech lub pięciu nowych strefach. W każdej strefie istniałaby grupa batalionu piechoty, której dowództwo obejmowałoby również personel cywilny do pełnienia funkcji politycznych, informacyjnych i łączności z UNHCR. Oddziały UNPROFOR będą przestrzegać normalnych pokojowych zasad zaangażowania, które upoważniają je do użycia siły w samoobronie, w tym w sytuacjach, w których osoby uzbrojone próbują siłą uniemożliwić im wykonanie ich mandatu.

W rezolucji 776 (1992), która została przyjęta 14 września 1992 r. i która nie zawierała odniesienia do rozdziału VII Karty, Rada Bezpieczeństwa zatwierdziła raport Sekretarza Generalnego i zezwoliła na rozszerzenie mandatu i siły UNPROFOR w Bośni i Hercegowinie w celu celu. W ramach UNPROFOR utworzono oddzielne dowództwo Bośni i Hercegowiny w celu wdrożenia rezolucji 776 (1992), oprócz sektora Sarajewo.

"STREFA ZAKAZU LOTÓW"

W dalszej kolejności Rada Bezpieczeństwa w dniu 9 października 1992 r. przyjęła rezolucję 781 (1992) zakazującą wszelkich lotów wojskowych w przestrzeni powietrznej Bośni i Hercegowiny, z wyjątkiem lotów UNPROFOR i innych lotów wspierających operacje Organizacji Narodów Zjednoczonych, w tym loty humanitarne wsparcie. Rada zwróciła się do UNPROFOR o monitorowanie przestrzegania zakazu i w razie potrzeby o umieszczanie obserwatorów na lotniskach w byłej Jugosławii. Rada zażądała również, aby siły zbrojne zastosowały „odpowiedni mechanizm zatwierdzania i inspekcji”, aby zapewnić zgodność celu innych lotów do i z Bośni i Hercegowiny z jej rezolucjami. Wezwał również państwa do udzielenia pomocy technicznej UNPROFOR w jej działaniach monitorujących. 10 listopada Rada Bezpieczeństwa przyjęła rezolucję

786 (1992) zezwalającą na zwiększenie liczebności UNPROFOR o 75 obserwatorów wojskowych, aby umożliwić mu monitorowanie lotnisk w Bośni i Hercegowinie, Chorwacji oraz Federalnej Republice Jugosławii (Serbii i Czarnogórze).

KONTROLA GRANICZNA

W dniu 16 listopada 1992 r. Rada Bezpieczeństwa przyjęła rezolucję 787 (1992), w której między innymi uznała, że w celu ułatwienia wykonania odpowiednich rezolucji Rady należy rozmieścić obserwatorów na granicach Bośni i Hercegowiny i zwrócił się do Sekretarza Generalnego o przedstawienie jego zaleceń w tej sprawie. Były to rezolucje: rezolucja 713 (1991), która między innymi ustanowiła ogólne i całkowite embargo na wszelkie dostawy broni i sprzętu wojskowego do Jugosławii; rezolucję 752 (1992), w której między innymi zażądano natychmiastowego zaprzestania wszelkich form ingerencji spoza Bośni i Hercegowiny, w tym ze strony jednostek JNA oraz elementów armii chorwackiej; rezolucja 757 (1992), która nałożyła kompleksowe obowiązkowe sankcje gospodarcze na Federalną Republikę Jugosławii (Serbię i Czarnogórę); oraz rezolucję 787 (1992), która między innymi zażądała natychmiastowego zaprzestania wszelkich form ingerencji spoza Bośni i Hercegowiny, w tym infiltracji kraju przez nieregularne jednostki i personel. W dniu 21 grudnia Sekretarz Generalny przedłożył Radzie swoje zalecenia. W raporcie wskazał, że w celu zapewnienia zgodności z odpowiednimi rezolucjami Rady Bezpieczeństwa konieczne byłoby udzielenie UNPROFOR mandatu, który obejmowałby nie tylko prawo do przeszukania, ale także zawrócenia lub konfiskaty personelu wojskowego, broni lub objętych sankcjami, których wwoz do lub z Bośni i Hercegowiny byłby sprzeczny z decyzjami Rady. Zwrócił uwagę, że symboliczna obecność na wybranych przejściach granicznych „nie tylko nie spełniłaby wymagań Rady, ale także podważyłaby i tak już nadszarpniętą wiarygodność UNPROFOR”. Zaproponował zatem powiększenie UNPROFOR o około 10 000 dodatkowych żołnierzy, aby zapewnić 24-godzinną operację obserwacyjną i poszukiwawczą na 123 przejściach granicznych na granicy Bośni i Hercegowiny z sąsiednimi krajami.

BYŁA JUGOSŁOWIAŃSKA REPUBLIKA MACEDONII

W dniu 11 listopada 1992 r. Prezydent Macedonii przekazał Sekretarzowi Generalnemu wniosek o rozmieszczenie obserwatorów Organizacji Narodów Zjednoczonych w Byłej Jugosłowiańskiej Republice Macedonii w związku z jego zaniepokojeniem możliwym wpływem na nią walk w innych częściach byłej Jugosławii. Takie rozmieszczenie zarekomendowali również panowie Vance i Lord Owen, współprzewodniczący Komitetu Sterującego Międzynarodowej Konferencji nt. Byłej Jugosławii. Za zgodą Rady Bezpieczeństwa Sekretarz Generalny wysłał do Macedonii od 28 listopada do 3 grudnia grupę personelu wojskowego, policyjnego i cywilnego w celu oceny sytuacji i przygotowania raportu dotyczącego ewentualnego rozmieszczenia UNPROFOR w tej Republice.

W dniu 9 grudnia Sekretarz Generalny przedłożył Radzie sprawozdanie, w którym zalecił rozszerzenie mandatu i siły UNPROFOR w celu ustanowienia obecności ONZ na granicach Macedonii z Albanią i Federalną Republiką Jugosławii (Serbią i Czarnogórą). Wskazał, że mandat sił będzie zasadniczo zapobiegawczy, polegający na monitorowaniu i zgłaszaniu wszelkich wydarzeń w obszarach przygranicznych, które mogłyby podważyć zaufanie i stabilność w Macedonii oraz zagrazić jej terytorium. Sekretarz Generalny zalecił, aby rozszerzenie UNPROFOR obejmowało szacowany batalion liczący do 700 żołnierzy wszystkich stopni, 35 obserwatorów wojskowych, 26 obserwatorów policji cywilnej, 10 pracowników spraw cywilnych, 45 pracowników administracyjnych i lokalnych tłumaczy. Kontyngent ten miałby działać w ramach „Dowództwa Macedonii” UNPROFOR z siedzibą w Skopje, stolicy Macedonii. Rada Bezpieczeństwa rezolucją 795 (1992) z 11 grudnia zatwierdziła raport Sekretarza Generalnego i zezwoliła na ustanowienie obecności UNPROFOR w Macedonii.

Następnie, 18 czerwca 1993 r., Rada Bezpieczeństwa z zadowoleniem przyjęła ofertę Stanów Zjednoczonych dotyczącą dostarczenia około 300 żołnierzy w celu wzmocnienia obecności UNPROFOR w Byłej Jugosłowiańskiej Republice Macedonii. Przyjmując rezolucję 842 (1993), Rada zezwoliła na rozmieszczenie dodatkowego personelu.

PRZEGLĄD NIEPROFOROWYCH DZIAŁAŃ

Jak już wspomniano, UNPROFOR został powołany 21 lutego 1992 r. na mocy rezolucji Rady Bezpieczeństwa nr 743 (1992) na początkowy okres 12 miesięcy. 10 lutego 1993 r., jeszcze przed wygaśnięciem mandatu Sił, Sekretarz Generalny przedłożył Radzie raport, w którym podsumował działalność UNPROFOR i przedstawił swoje rekomendacje co do jej przyszłości.

CHORWACJA

Analizując sytuację w Chorwacji, Sekretarz Generalny określił tamtejsze doświadczenia UNPROFOR jako mieszane. Jej głównym sukcesem było zapewnienie całkowitego wycofania JNA z terytorium Chorwacji, w tym z Półwyspu Prevlaka. Do czwartego tygodnia stycznia 1993 r. obecność UNPROFOR pomagała również zapobiegać ponownemu wystąpieniu działań wojennych w UNPA i „różowych strefach”. Jednak brak współpracy ze strony lokalnych władz serbskich uniemożliwił UNPROFOR osiągnięcie demilitaryzacji UNPA oraz rozbicie Serbskiej Obrony Terytorialnej i sił nieregularnych na tych obszarach oraz w „różowych strefach”. W rezultacie UNPROFOR nie był w stanie stworzyć warunków pokoju i bezpieczeństwa, które umożliwiłyby dobrowolny powrót uchodźców i przesiedleńców do ich domów na tych terenach. Nie była też w stanie ustanowić kontroli granicznych, o które prosiła rezolucja 769 (1992).

Cywilne aspekty działalności UNPROFOR, w szczególności wysiłki policji cywilnej ONZ w celu zapobiegania dyskryminacji i łamaniu praw człowieka mieszkańców obszarów UNPA, nie okazały się w pełni skuteczne, pomimo najlepszych wysiłków UNPROFOR. Atmosfera terroru i zastraszania panowała w wielu częściach czterech sektorów przez większą część pierwszych dziesięciu miesięcy okresu mandatu. Jednak od listopada 1992 r. sytuacja poprawiła się we wszystkich dziedzinach z wyjątkiem kilku. Utrzymanie prawa i porządku było stopniowo wzmacniane poprzez reorganizację i przesunięcia miejscowej policji.

Jednakże, podczas gdy brak współpracy ze strony lokalnych władz serbskich poważnie utrudnił realizację planu pokojowego Organizacji Narodów Zjednoczonych, chorwacka ofensywa w dniu 22 stycznia 1993 r. i później, o której mowa powyżej, znacząco zmieniła sytuację w terenie. Prezydent Chorwacji Franjo Tuđman oświadczył, że gotowość jego rządu do wyrażenia zgody na przedłużenie mandatu UNPROFOR jest uzależniona od postępów w wielu dziedzinach. Wezwał również Radę do przyznania UNPROFOR mandatu wykonawczego. Ze swojej strony serbskie kierownictwo w UNPA przebroiło i ponownie zmobilizowało swoje siły w odpowiedzi na chorwacką ofensywę i otrzymało znaczne posiłki serbskich bojowników z innych części byłej Jugosławii. Serbskie milicje włączyły się do składów broni ciężkiej umieszczonych tam w ramach planu utrzymania pokoju. Strona serbska odmówiła także podjęcia negocjacji ze stroną chorwacką, czy też zwrotu ciężkiej broni wywiezionej z magazynów, chyba że chorwackie siły zbrojne wycofają się na pozycje zajmowane przed ofensywą. Takie wycofanie z kolei zostało kategorycznie odrzucone przez chorwackie władze.

Ponadto, kontynuował Sekretarz Generalny, zmieniły się okoliczności, w których plan utrzymania pokoju został opracowany i uzgodniony na przełomie 1991 i 1992 roku. Plan został pomyślany jako rozwiązanie tymczasowe do czasu ogólnego rozwiązania politycznego kryzysu w Jugosławii. Rząd Chorwacji twierdził, że nie ma już żadnego „ogólnego rozwiązania politycznego” do negocjacji. Jedynym problemem był powrót UNPA i „różowych stref” pod kontrolę Chorwacji. Serbskie kierownictwo w UNPA odmówiło jednak uznania tych terytoriów za część Chorwacji i odrzuciło rozmowy na tej podstawie, przypominając, że plan wyraźnie nie miał na celu przesądzenia politycznego rozwiązania kryzysu jugosłowiańskiego. Ponadto Serbowie argumentowali, że dwie strony pierwotnego planu, prezydent Serbii i federalne jugosłowiańskie władze wojskowe w Belgradzie, nie uznawały już statusu prawnego na obszarach, na których rozmieszczono UNPROFOR. Dlatego mandat i rozmieszczenie UNPROFOR musiały teraz zostać ponownie omówione z Serbami reprezentującymi tak zwaną „Republikę Serbskiej Krajiny”.

W tych okolicznościach Sekretarz Generalny dostrzegł trzy możliwości w odniesieniu do mandatu UNPROFOR w Chorwacji: (1) odnowienie mandatu powierzonego UNPROFOR rezolucją 743 (1992), bez zmian; (2) zmiany tego mandatu; oraz (3) nie udzielać UNPROFOR mandatu w Chorwacji i ograniczać jej operacje do Bośni i Hercegowiny oraz do Macedonii.

Odnosząc się do opcji pierwszej, Sekretarz Generalny stwierdził, że rząd Chorwacji dał jasno do zrozumienia, że może zgodzić się na odnowienie obecnego mandatu UNPROFOR tylko po spełnieniu pewnych warunków, w tym całkowitego rozbrojenia wszystkich sił paramilitarnych i milicji w UNPA oraz „różowych stref” ze zniszczeniem ich ciężkiej broni, dobrowolnym i bezwarunkowym powrotem wszystkich uchodźców i przesiedleńców do ich domów w strefach UNPA, utrzymaniem ścisłej kontroli przez Siły w tych obszarach przygranicznych, gdzie granice UNPA pokrywają się z międzynarodowymi uznane granice Chorwacji; i przywrócenie chorwackiej władzy w „różowych strefach”. Stanowisko rządu w efekcie wymagało od UNPROFOR negocjowania wyników, których – jako siły pokojowe polegające na współpracy stron – nie było w stanie zmusić drugiej strony do zaakceptowania, lub zaryzykowania jednostronnej akcji wojskowej rządu. Ponadto ofensywa chorwacka miała druzgocący wpływ na współpracę między UNPROFOR a lokalnymi władzami serbskimi, które poczuły się „zdradzone” przez to, co uznały za brak ich ochrony przez UNPROFOR, i podały w wątpliwość możliwość powrotu do pierwotnego planu.

W przypadku drugiej opcji Sekretarz Generalny ostrzegł przed wszelkimi modyfikacjami skutkującymi działaniami egzekucyjnymi, mówiąc, że takie działanie wiązałoby się z niebezpieczeństwem postawienia UNPROFOR w bezpośrednim konflikcie z Serbami. Egzekwowanie wymagałoby również dodatkowych sił wojskowych i sprzętu, których nie można by rozmieścić natychmiast po przyjęciu przez Radę Bezpieczeństwa rezolucji w sprawie egzekwowania. Samo uchwalenie rezolucji egzekucyjnej groziło zagrożeniem bezpieczeństwa i ochrony personelu pokojowego ONZ rozmieszczonego w UNPA, a niektóre, a być może większość krajów wysyłających wojska, mogłaby w tych okolicznościach zweryfikować swój udział w UNPROFOR. Egzekwowanie, stwierdził Sekretarz Generalny, „byłoby fundamentalną sprzecznością natury i celu rozmieszczenia UNPROFOR w Chorwacji jako sił pokojowych, którym powierzono realizację planu uzgodnionego przez wszystkie strony”. Jeśli chodzi o alternatywną modyfikację mandatu, która przekształciłaby UNPROFOR w siły buforowe rozmieszczone wzdłuż istniejących linii frontu w celu zapobieżenia ponownemu wystąpieniu działań wojennych, Sekretarz Generalny nie sądził, aby takie podejście uzyskało zgodę rządu Chorwacja.

Mówiąc o opcji trzeciej, Sekretarz Generalny uważał, że wycofanie UNPROFOR z UNPA prawie na pewno doprowadzi do wznowienia działań wojennych na dużą skalę w obszarach jego rozmieszczenia, niwecząc wysiłek polityczny i środki materialne zainwestowane w zakończenie konfliktu które szalały przez prawie rok przed rozmieszczeniem UNPROFOR.

W ocenie Sekretarza Generalnego trudności, jakie spotkały UNPROFOR i Radę Bezpieczeństwa w związku z mandatem Sił w Chorwacji, można przypisać dwóm głównym czynnikom: niemożności wdrożenia planu utrzymania pokoju; oraz brak uzgodnionego rozwiązania konfliktu między Republiką Chorwacji a ludnością serbską mieszkającą w strefach UNPA i „różowych strefach”. Bez uwzględnienia tych dwóch czynników, podsumował Sekretarz Generalny, nie istniałaby solidna podstawa do odnowienia mandatu UNPROFOR w Chorwacji. Należało podjąć pilne działania w celu rozwiązania problemów wynikających z ofensywy chorwackiej, stworzenia podstaw do zakończenia realizacji planu pokojowego ONZ oraz uzgodnienia ram negocjacyjnych, w ramach zasad Międzynarodowej Konferencji ds. Była Jugosławia, rozstrzygnięcie leżącego u podstaw sporu. Sekretarz Generalny dodał, że zwrócił się do Współprzewodniczących Komitetu Sterującego Międzynarodowej Konferencji o pilne zajęcie się tymi kwestiami w celu jak najszybszego ustalenia podstawy, na podstawie której można by sformułować merytoryczne zalecenie dotyczące przedłużenia mandatu UNPROFOR mandat.

W międzyczasie Sekretarz Generalny zalecił Radzie Bezpieczeństwa podjęcie decyzji o przedłużeniu obecnego mandatu UNPROFOR na okres przejściowy do 31 marca 1993 r., aby dać współprzewodniczącym niezbędną czas.

BOŚNIA I HERCEGOWINA

Mówiąc o działaniach UNPROFOR w Bośni i Hercegowinie, gdzie miały one bardziej ograniczony mandat, Sekretarz Generalny zauważył w swoim raporcie z lutego 1993 r., że siłom udało się utrzymać otwarte lotnisko w Sarajewie, pomimo przerw spowodowanych wrogimi działaniami wojskowymi przeciwko samolotom humanitarnym. W okresie od 3 lipca 1992 r. do 31 stycznia 1993

r. humanitarny transport powietrzny zorganizowany przez UNHCR pod ochroną UNPROFOR przywiózł 2476 samolotów przewożących 27 460 ton żywności, lekarstw i innych artykułów humanitarnych.

Operacja ochrony konwojów humanitarnych w całej Republice była nieustannie udaremniwana przez przeszkody, miny, wrogi ogień i odmowę współpracy z UNPROFOR przez strony naziemne, w szczególności, ale nie wyłącznie, partię Serbów bośniackich. Niemniej jednak od rozmieszczenia dodatkowych batalionów UNPROFOR w tym celu w listopadzie 1992 r. do stycznia 1993 r. łącznie około 34 600 ton pomocy humanitarnej zostało dostarczonych szacunkowo 800 000 beneficjentom w 110 miejscach w całej Bośni i Hercegowinie.

Chociaż zakaz lotów wojskowych w przestrzeni powietrznej Bośni i Hercegowiny został naruszony przez wszystkie trzy strony blisko 400 razy od czasu jego wprowadzenia, osiągnął swój główny cel, jakim było zapobieżenie użyciu siły powietrznej w walce zbrojnej w Republice. Obserwatorzy UNPROFOR, korzystając z informacji AWACS udostępnionych przez Organizację Traktatu Północnoatlantyckiego (NATO), nie znaleźli żadnych dowodów sugerujących, że jakkolwiek strona latała w bojowych misjach powietrznych lub prowadziła działania wojenne z powietrza od czasu ustanowienia reżimu przechwytywania przez Radę.

Sekretarz Generalny podkreślił, że wysiłki UNPROFOR w Bośni i Hercegowinie charakteryzowały się godną ubolewania tendencją ze strony rządu przyjmującego do obwiniania go za różne niedociągnięcia, rzeczywiste lub wymaginowane. Krytyka działań UNPROFOR w Republice była w dużej mierze skierowana na niewykonanie przez nią zadań, do wykonania których Siły nie zostały upoważnione, autoryzowane, wyposażone, obsadzone ani sfinansowane. Doszło do szeregu ataków na Siły ze strony rządu i elementów przed nim odpowiedzialnych, zarówno w publicznych oświadczeniach i deklaracjach, jak i, co poważniejsze, poprzez przemoc, w wyniku czego zginęło kilka osób UNPROFOR.

Jeśli chodzi o mandat UNPROFOR w Bośni i Hercegowinie, Sekretarz Generalny stwierdził, że może on wymagać istotnej zmiany, gdy poznany zostanie wynik toczących się rozmów prowadzonych przez współprzewodniczących Komitetu Sterującego Międzynarodowej Konferencji ds. Byłej Jugosławii.

BYŁA JUGOSŁOWIAŃSKA REPUBLIKA MACEDONII

Odnosząc się do Byłej Jugosłowiańskiej Republiki Macedonii, Sekretarz Generalny uznał za przedwczesne wyciąganie wniosków na temat wykonalności mandatu i skuteczności Dowództwa UNPROFOR Macedonia w tej pierwszej prewencyjnej operacji rozmieszczenia w historii operacji pokojowych ONZ.

TYMCZASOWE PRZEDŁUŻENIE MANDATU

W dniu 19 lutego 1993 r., po rozpatrzeniu raportu Sekretarza Generalnego, Rada Bezpieczeństwa przyjęła rezolucję 807 (1993), na mocy której przedłużyła mandat UNPROFOR na okres przejściowy do dnia 31 marca 1993 r. Rada zażądała między innymi, aby strony i inne zainteresowanych w pełni przestrzegają planu utrzymania pokoju ONZ w Chorwacji i innych swoich zobowiązań oraz powstrzymują się od rozmieszczania swoich sił w pobliżu UNPA i w „różowych strefach”. Zwróciła się do Sekretarza Generalnego o podjęcie wszelkich odpowiednich środków w celu wzmocnienia bezpieczeństwa sił zbrojnych, w szczególności poprzez zapewnienie im niezbędnych środków obronnych.

Rada wezwała strony i inne zainteresowane strony do pełnej współpracy ze współprzewodniczącymi Komitetu Sterującego Międzynarodowej Konferencji w sprawie Byłej Jugosławii w dyskusjach pod ich auspicjami, aby zapewnić pełną realizację mandatu ONZ w zakresie utrzymywania pokoju w Chorwacji. Zażądała również pełnego i ścisłego przestrzegania wszystkich odpowiednich rezolucji Rady Bezpieczeństwa dotyczących mandatu i operacji UNPROFOR w Bośni i Hercegowinie.

UNPROFOR: MARZEC 1993 - LUTY 1994

CHORWACJA

ODNOWIENIE MANDATU

Zgodnie ze wspomnianą wcześniej rezolucją Rady Bezpieczeństwa 807 (1993), współprzewodniczący Komitetu Sterującego Międzynarodowej Konferencji w sprawie Byłej Jugosławii odbyli kilka rund rozmów w Nowym Jorku i Genewie z przedstawicielami rządu Chorwacji i ludności serbskiej mieszkających w strefach UNPA i „różowych strefach”. W swoim raporcie dla Rady z 25 marca 1993 r. Sekretarz Generalny stwierdził, że chociaż w rozmowach poczyniono pewne postępy, między obiema stronami pozostały zasadnicze różnice. Powiedziawszy, że potrzeba więcej czasu, aby doprowadzić negocjacje do sensownego zakończenia, zalecił przedłużenie mandatu UNPROFOR na kolejny okres przejściowy wynoszący trzy miesiące. Zapelował do stron o współpracę w realizacji obecnego mandatu UNPROFOR oraz o rozwiązanie wszelkich pozostałych różnic w duchu kompromisu i współpracy.

W dniu 30 marca Rada Bezpieczeństwa, przyjmując rezolucję 815 (1993), przedłużyła mandat UNPROFOR na dodatkowy okres przejściowy do 30 czerwca 1993 r. Zdecydowała również o ponownym rozważeniu w ciągu jednego miesiąca lub w dowolnym czasie na wniosek Sekretarza Generalnego, mandat UNPROFOR w świetle wydarzeń na Międzynarodowej Konferencji w sprawie Byłej Jugosławii i sytuacji w terenie. Rada zwróciła się do Sekretarza Generalnego o złożenie jej sprawozdania na temat sposobów skutecznej realizacji planu pokojowego Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Chorwacji.

W dniu 25 czerwca Sekretarz Generalny przedstawił swój kolejny raport o sytuacji w Chorwacji, w którym zwrócił uwagę na brak zgody stron na realizację planu Narodów Zjednoczonych i współpracę w ustanowieniu procesu politycznego prowadzącego do szybkiego rozwiązania. Zauważył jednak, że obecność UNPROFOR była niezbędna do opanowania konfliktu, stworzenia klimatu sprzyjającego negocjacom między stronami, zapobieżenia wznowieniu lub eskalacji konfliktu, zapewnienia wytchnienia dla dalszych wysiłków rozjemców oraz za wspieranie dostarczania niezbędnej pomocy humanitarnej. Poinformował również Radę, że wygaśnięcie mandatu UNPROFOR w tym momencie, zdaniem jego specjalnego przedstawiciela, groziłoby wznowieniem poważnego konfliktu w regionie i spowodowałoby poważne negatywne konsekwencje dla operacji pomocy humanitarnej. Sekretarz Generalny zalecił Radzie Bezpieczeństwa przedłużenie mandatu Sił o kolejne trzy miesiące, do 30 września 1993 r.

W swojej rezolucji 847 (1993) z dnia 30 czerwca 1993 r. Rada Bezpieczeństwa zdecydowała o przedłużeniu mandatu UNPROFOR na dodatkowy okres przejściowy kończący się 30 września 1993 r. i zwróciła się do Sekretarza Generalnego o przedstawienie po miesiącu sprawozdania z postępów we wdrażaniu Konwencji Narodów Zjednoczonych plan utrzymania pokoju dla Chorwacji i wszystkie stosowne rezolucje Rady Bezpieczeństwa.

W dniu 16 sierpnia Sekretarz Generalny przedstawił Radzie sprawozdanie w tej sprawie. Zalecił, aby na tym etapie nie podejmować żadnych działań i powiedział, że w drugiej połowie września 1993 r. przedstawi Radzie dalsze zalecenie.

WYKONANIE UCHWAŁY 802

Po ponownym wybuchu działań wojennych w Chorwacji, wywołanym wtargnięciem Chorwacji do UNPA i „różowych stref” w dniu 22 stycznia 1993 r., w ramach Międzynarodowej Konferencji w sprawie Byłej Jugosławii i UNPROFOR podjęto intensywne wysiłki w celu doprowadzenia do zaprzestania - pożar i przywrócenie poprzedniego stanu zgodnie z rezolucją Rady Bezpieczeństwa 802 (1993) z dnia 25 stycznia 1993 r.

W dniu 8 kwietnia 1993 r. Sekretarz Generalny poinformował Radę Bezpieczeństwa, że przedstawiciele rządu Chorwacji i serbskich władz lokalnych podpisali w dniu 6 kwietnia porozumienie w sprawie wykonania tej rezolucji.

Umowa miała wejść w życie, gdy współprzewodniczący Komitetu Sterującego Międzynarodowej Konferencji nt. Byłej Jugosławii otrzymali od obu stron zapewnienia dotyczące stacjonowania policji na terenach, z których zostały wycofane siły zbrojne rządu chorwackiego, a ich zgoda na że UNPROFOR powinien pełnić wyłącznie wszystkie funkcje policyjne na tych obszarach w okresie przejściowym. Chorwaci złożyli to zapewnienie ustnie w momencie podpisania; serbskie zapewnienie wymagało zatwierdzenia ich zgromadzenia. Ta zgoda nie została udzielona, a zatem umowa nie weszła w życie.

Strony zgodziły się również rozpocząć rozmowy pod auspicjami Współprzewodniczących Komitetu Sterującego w ciągu 15 dni od wejścia w życie umowy w celu usunięcia nierozstrzygniętych przeszkód w pełnej realizacji planu ONZ dla Chorwacji.

Dowódca sił UNPROFOR ocenił dodatkowe zasoby wymagane do wdrożenia porozumienia i zalecił wzmocnienie UNPROFOR o dwa bataliony piechoty zmechanizowanej po około 900 wszystkich stopni każdy, jedną kompanię inżynierską liczącą do 150 żołnierzy wszystkich stopni oraz 50 dodatkowych obserwatorów wojskowych. Sekretarz Generalny zalecił, aby po wejściu porozumienia w życie Rada Bezpieczeństwa zatwierdziła zalecane zmiany w sile i mandacie UNPROFOR.

Jednak 6 lipca 1993 r. pojawiły się nowe napięcia w związku z decyzją rządu chorwackiego o podjęciu jednostronnych działań zmierzających do odbudowy i ponownego otwarcia mostu Maslenica 18 lipca. Chociaż zgodnie z porozumieniem Erdut/Zagrzeb zawartym 15/16 lipca 1993 r., które wymagało wycofania chorwackich sił zbrojnych i policji z rejonu mostu Maslenica do 31 lipca 1993 r., UNPROFOR przemieścił 2 tys. tych, z których miały się wycofać siły chorwackie, wojska te nie mogły zostać rozmieszczone, ponieważ chorwackie władze wojskowe nie zezwoliłyby UNPROFOR na pełny dostęp do danych obszarów.

2 sierpnia 1993 r., po niewycofaniu się Chorwacji z tego obszaru i ostrzale Serbów, zatonął jeden z pontonów mostu Maslenica. Współprzewodniczący doszli jednak do wniosku, że nadal istnieje wystarczająca płaszczyzna porozumienia, aby kontynuować negocjacje. Przyjmując zaproszenie współprzewodniczących, strony rozpoczęły negocjacje w Genewie w dniu 12 sierpnia 1993 r. w sprawie zawieszenia broni, które obejmowałoby elementy pierwotnego porozumienia Erdut/Zagrzeb. Pomimo intensywnych dyskusji w Genewie, Zagrzebiu i Kninie między przedstawicielami zarówno współprzewodniczących, jak i stron, nie udało się osiągnąć ogólnego porozumienia o zawieszeniu broni.

9 września, po kilku dniach poważnych incydentów w UNPA i „różowych strefach” oraz rosnących napięciach, ostrzał nasilił się po obu stronach linii konfrontacji, a armia chorwacka ponownie przeprowadziła najazd wojskowy w rejonie Medak, gdzie zajęto trzy serbskie wioski. Działania wojenne nasiliły się 10 i 11 września. Po interwencji Specjalnego Przedstawiciela Sekretarza Generalnego i Dowódcy Sił UNPROFOR oraz wezwaniu Rady Bezpieczeństwa strony ostatecznie zgodziły się na zawieszenie broni 15 września. UNPROFOR przeniósł około 500 do 600 żołnierzy na ten obszar, aby zastąpić chorwackie siły zbrojne, które ostatecznie wycofały się na pozycje zajęte przed rozpoczęciem inwazji. Kiedy UNPROFOR uzyskał dostęp do tego obszaru, okazało się, że większość domów została celowo zniszczona podczas wycofywania się. Odzyskano osiemnaście zwłok, większość z nich była podziurawiona licznymi ranami postrzałowymi lub spalona.

BOŚNIA I HERCEGOWINA

EGZEKWOWANIE „STREFY ZAKAZU LOTU”.

16 marca 1993 r. Sekretarz Generalny poinformował, że 13 marca trzy samoloty zrzuciły bomby na dwie wioski na wschód od Srebrenicy, zanim odleciały w kierunku Federalnej Republiki Jugosławii (Serbii i Czarnogóry). Po raz pierwszy od czasu ustanowienia przez Radę Bezpieczeństwa „strefy zakazu lotów” w Bośni i Hercegowinie samoloty zostały użyte do działań bojowych w tym kraju. UNPROFOR nie był w stanie ustalić, do kogo należał samolot.

W dniu 17 marca Rada Bezpieczeństwa w oświadczeniu swojego przewodniczącego zdecydowanie potępiła wszelkie naruszenia jej odpowiednich rezolucji i podkreśliła fakt, że od początku operacji monitorujących na początku listopada 1992 r. Organizacja Narodów Zjednoczonych zgłosiła 465 naruszeń „strefy zakazu lotów”. Rada zażądała od Serbów bośniackich natychmiastowego wyjaśnienia naruszeń, a zwłaszcza bombardowania z powietrza dwóch wiosek, i zwróciła się do Sekretarza Generalnego o zapewnienie przeprowadzenia dochodzenia w sprawie zgłoszonego możliwego wykorzystania terytorium Republiki Federalnej Jugosławii (Serbii i Czarnogóry) do rozpoczęcia nalotów na Bośnię i Hercegowinę. W dniu 27 kwietnia sekretarz generalny poinformował Radę, że w dniu 24 marca Federalna Republika Jugosławii (Serbia i Czarnogóra) została poproszona o dostarczenie wszelkich informacji dotyczących incydentów. Jediną otrzymaną odpowiedzią była nota słowna zawierająca oświadczenie rządu tego kraju, w którym stwierdzono, że „samoloty

i śmigłowce Sił Powietrznych Armii Jugosławii nie naruszyły przestrzeni powietrznej Bośni i Hercegowiny od czasu wprowadzenia zakazu lotów weszła w życie strefa”.

W dniu 31 marca Rada Bezpieczeństwa przyjęła rezolucję 816 (1993), na mocy której rozszerzyła zakaz lotów wojskowych na loty wszystkich stałopłatów i wiroplatów w przestrzeni powietrznej Bośni i Hercegowiny. Działając na podstawie rozdziału VII Karty, Rada upoważniła Państwa Członkowskie, siedem dni po przyjęciu rezolucji, działając na szczeblu krajowym lub w ramach uzgodnień regionalnych, do podjęcia, z upoważnienia Rady Bezpieczeństwa i pod warunkiem ścisłej współpracy z Sekretarzem Generalnym oraz - UNPROFOR, „wszelkie niezbędne środki” w przestrzeni powietrznej Bośni i Hercegowiny w celu zapewnienia przestrzegania zakazu lotów, proporcjonalne do konkretnych okoliczności i charakteru lotów. Zwróciła się również do zainteresowanych państw członkowskich, Sekretarza Generalnego i UNPROFOR o ścisłą koordynację tych środków i daty rozpoczęcia wdrażania, która miała nastąpić nie później niż 14 dni od daty przyjęcia rezolucji, oraz o złożenie sprawozdania z datą rozpoczęcia Rady.

9 kwietnia Sekretarz Generalny przekazał Radzie Bezpieczeństwa list od Sekretarza Generalnego NATO, dr. lotów wojskowych i że była gotowa do rozpoczęcia operacji w południe GMT 12 kwietnia 1993 r. Dr Wörner poinformował również, że Francja, Holandia, Turcja, Wielka Brytania i Stany Zjednoczone zaoferowały udostępnienie samolotów do operacji. Aby na czas rozpocząć egzekwowanie przepisów, w regionie początkowo rozmieszczono samoloty z Francji, Holandii i Stanów Zjednoczonych, a w kwaterze głównej UNPROFOR w Zagrzebiu oraz w Bośni i Hercegowinie (Kiseljak) utworzono komórki łącznikowe. Ponadto UNPROFOR wysłał zespół łącznikowy do kwater głównych zainteresowanych krajów NATO.

Operacje zatwierdzone rezolucją 816 (1993) rozpoczęły się zgodnie z planem 12 kwietnia o godzinie 12.00 GMT. Następnie sekretarz generalny został poinformowany przez NATO, że wszystkie państwa, które zaproponują udostępnienie samolotów do operacji, wezmą w niej pełny udział.

Od ustanowienia „strefy zakazu lotów” w przestrzeni powietrznej Bośni i Hercegowiny do 1 grudnia 1994 r. Łączna liczba lotów ocenionych jako oczywiste naruszenie zakazu wyniosła 3317. Najpoważniejszy incydent miał miejsce 28 lutego 1994 r., kiedy myśliwce NATO, działając zgodnie z ustaloną procedurą, zestrzeliły w przestrzeni powietrznej Bośni i Hercegowiny cztery z sześciu samolotów odrzutowych, które zlekceważyły międzynarodowy zakaz lotów wojskowych i zignorowały dwa ostrzeżenia myśliwców NATO.

„OBSZARY BEZPIECZNE”

W marcu 1993 roku nasiliły się walki we wschodniej Bośni i Hercegowinie, kiedy bośniackie serbskie jednostki paramilitarne zaatakowały kilka miast w okolicy, w tym Srebrenicę. Ataki wojskowe spowodowały wiele ofiar śmiertelnych wśród ludności cywilnej i poważnie utrudniły działania humanitarne ONZ na tym obszarze. W połowie marca UNHCR poinformowało, że tysiące muzułmanów szukało schronienia w Srebrenicy z okolicznych obszarów, które były atakowane i okupowane przez siły serbskie, oraz że codziennie 30 lub 40 osób umierało z powodu działań wojennych, głodu, narażenia na zimno lub brak leczenia. W kwietniu, pomimo silnych nacisków politycznych ze strony społeczności międzynarodowej i Rady Bezpieczeństwa oraz wysiłków UNPROFOR i UNHCR w terenie, walki trwały nadal, a sytuacja humanitarna na tym obszarze nadal się pogarszała.

16 kwietnia Rada Bezpieczeństwa, działając na podstawie rozdziału VII Karty, przyjęła rezolucję 819 (1993), w której zażądała, aby wszystkie strony traktowały Srebrenicę i jej okolice jako „obszar bezpieczny”, który powinien być wolny od jakiegokolwiek zbrojnej napaści lub wszelkie inne wrogie działania. Żądała natychmiastowego wycofania oddziałów paramilitarnych bośniackich Serbów z terenów otaczających Srebrenicę i zaprzestania zbrojnych ataków na to miasto. Rada zwróciła się do Sekretarza Generalnego o podjęcie kroków w celu zwiększenia obecności UNPROFOR w Srebrenicy i zorganizowania bezpiecznego transportu chorych i rannych oraz zażądała niezakłóconego dostarczania pomocy humanitarnej do wszystkich części Bośni i Hercegowiny, w szczególności do ludności cywilnej Srebrenicy.

W innych postanowieniach rezolucji Rada potępiła i odrzuciła celowe działania partii Serbów bośniackich mające na celu wymuszenie ewakuacji ludności cywilnej ze Srebrenicy i innych części

Bośni i Hercegowiny w ramach kampanii „czystki etnicznej”. Zdecydowała również o wystaniu misji członków Rady w celu bezpośredniego sprawdzenia sytuacji w Bośni i Hercegowinie.

Po przyjęciu rezolucji dowódca sił UNPROFOR, dowódca sił serbskich i dowódca sił bośniackich muzułmanów podpisali 17 kwietnia porozumienie o demilitaryzacji Srebrenicy. 21 kwietnia dowódca sił UNPROFOR poinformował, że 170 żołnierzy UNPROFOR, policji cywilnej i obserwatorów wojskowych zostało rozmieszczonych w Srebrenicy w celu zbierania broni, amunicji, min, materiałów wybuchowych i zaopatrzenia bojowego oraz że do południa 21 kwietnia pomyślnie zdemilitaryzowali miasto.

Zgodnie z żądaniem zawartym w rezolucji 819 (1993), misja rozpoznawcza Rady Bezpieczeństwa, złożona z przedstawicieli Francji, Węgier, Nowej Zelandii, Pakistanu, Federacji Rosyjskiej i Wenezueli, przebywała w regionie od 22 do 27 kwietnia. Po rozważeniu raportu i zaleceń misji Rada Bezpieczeństwa przyjęła rezolucję 824 (1993) z dnia 6 maja, w której oświadczyła, że oprócz Srebrenicy, Sarajewa i innych zagrożonych obszarów, w szczególności miasta Tuzla, Zepa, Gorazde, Bihać i ich okolice powinny być traktowane przez wszystkie zainteresowane strony jako obszary bezpieczne. Rada oświadczyła ponadto, że na tych obszarach należy zaprzestać ataków zbrojnych, wycofać wszystkie jednostki wojskowe lub paramilitarne Serbów bośniackich, a wszystkie strony muszą zezwolić UNPROFOR i międzynarodowym agencjom humanitarnym na swobodny i niezakłócony dostęp do wszystkich bezpiecznych obszarów. Zezwoliła na wzmocnienie mandatu UNPROFOR o dodatkowych 50 obserwatorów wojskowych w celu monitorowania sytuacji humanitarnej na tych obszarach.

W dniu 4 czerwca Rada Bezpieczeństwa rezolucją 836 (1993), działając na mocy rozdziału VII Karty Narodów Zjednoczonych, dodatkowo rozszerzyła mandat UNPROFOR, aby umożliwić jej ochronę stref bezpieczeństwa, w tym odstraszenie ataków na nie, monitorowanie zawieszenia broni, wspieranie wycofania jednostek wojskowych lub paramilitarnych innych niż te należące do rządu bośniackiego oraz zajęcie niektórych kluczowych punktów w terenie. Rada upoważniła UNPROFOR, działając w samoobronie, do podjęcia niezbędnych środków, w tym użycia siły, w odpowiedzi na bombardowania stref bezpiecznych lub wtargnięcie zbrojne na nie lub w przypadku umyślnego utrudniania swobodnego przemieszczania się UNPROFOR lub chronionych konwojów humanitarnych. Rada zdecydowała również, że państwa członkowskie, działając na szczeblu krajowym lub w drodze porozumień regionalnych, mogą z jej upoważnienia podjąć wszelkie niezbędne środki z wykorzystaniem siły powietrznej w strefach bezpiecznych i wokół nich w celu wsparcia UNPROFOR.

W odpowiedzi na zaproszenie Rady do złożenia sprawozdania w sprawie wymogów wykonania rezolucji, Sekretarz Generalny w swoim raporcie z dnia 14 czerwca wskazał, że konieczne będzie rozmieszczenie dodatkowych żołnierzy na miejscu oraz zapewnienie wsparcia lotniczego. Podczas gdy dowódca sił UNPROFOR oszacował dodatkowe zapotrzebowanie na żołnierzy na około 34 000, aby uzyskać odstraszenie siłą, Sekretarz Generalny stwierdził, że możliwe jest rozpoczęcie wdrażania rezolucji w ramach „opcji lekkiej”, przy minimalnym wzmocnieniu żołnierzy w wysokości około 7600. Wariant ten stanowił podejście wstępne i miał ograniczone cele. Zakładał zgodę i współpracę stron oraz zapewniał podstawowy poziom odstraszenia.

Jeśli chodzi o wsparcie lotnicze, Sekretarz Generalny poinformował, że zainicjował kontakty z państwami członkowskimi i zaprosił NATO do skoordynowania z nim wykorzystania sił powietrznych do wsparcia UNPROFOR. Sekretarz Generalny zaznaczył, że pierwsza decyzja o rozpoczęciu użycia w tym kontekście środków lotniczych zostanie podjęta przez niego w porozumieniu z członkami Rady Bezpieczeństwa.

Przyjmując rezolucję 844 (1993) z dnia 18 czerwca, Rada Bezpieczeństwa zezwoliła na dodatkowe wzmocnienie UNPROFOR początkowo przez 7600 żołnierzy i potwierdziła użycie siły powietrznej w okolicach zadeklarowanych bezpiecznych obszarów w Bośni i Hercegowinie w celu wsparcia Sił.

18 sierpnia Sekretarz Generalny poinformował Radę Bezpieczeństwa, że po niezbędnych ćwiczeniach szkoleniowych w koordynacji z NATO, Organizacja Narodów Zjednoczonych posiada zdolność operacyjną do użycia siły powietrznej do wsparcia UNPROFOR.

DZIAŁANIA WOJENNE W ŚRODKOWEJ BOŚNI

Sytuacja w Bośni i Hercegowinie uległa dalszemu pogorszeniu, gdy w maju 1993 r. w środkowej Bośni i Hercegowinie wybuchły intensywne walki między siłami muzułmańskimi i bośniackimi Chorwatami. Pomimo wezwań Rady Bezpieczeństwa, wysiłków współprzewodniczących Komitetu Sterującego i UNPROFOR, działania wojenne między dwoma byłymi sojusznikami trwały nadal. Walki sporadycznie blokowały główne szlaki dostaw pomocy humanitarnej do północnej Bośni i dodatkowo ograniczały swobodę przemieszczania się UNPROFOR i UNHCR na tym obszarze. W związku z tym UNPROFOR i UNHCR zainicjowały humanitarną „Operację Lifeline”, aby utrzymać otwarte główne szlaki, aby zapewnić przetrwanie nawet 2,7 mln ludzi w Bośni i Hercegowinie w okresie zimowym.

KONTROLA GRANICZNA

W dniu 10 czerwca 1993 r. Rada Bezpieczeństwa rezolucją 838 (1993) zwróciła się do Sekretarza Generalnego o przedłożenie kolejnego raportu w sprawie możliwości rozmieszczenia międzynarodowych obserwatorów na granicach Bośni i Hercegowiny, z priorytetem dla jej granic z Federalną Republiką Jugosławii (Serbią i Czarnogórą) w celu monitorowania wykonania odpowiednich rezolucji Rady Bezpieczeństwa. Rada zaapelowała o powołanie międzynarodowych obserwatorów z Organizacji Narodów Zjednoczonych oraz, w stosownych przypadkach, z państw członkowskich.

Sekretarz Generalny złożył sprawozdanie Radzie Bezpieczeństwa 1 lipca. Przedstawił dwie opcje i związane z nimi wymagania w zakresie zasobów ludzkich i innych.

Jeśli chodzi o opcję pierwszą, Sekretarz Generalny powiedział, że byłoby nierealistyczne, aby Rada Bezpieczeństwa upoważniła międzynarodowych obserwatorów do ustanowienia pełnej kontroli nad granicami Bośni i Hercegowiny, ponieważ światowe zasoby dla dodatkowych oddziałów pokojowych są coraz bardziej napięte. Pełna kontrola granic wymagałaby zdolności do odmowy przejazdu i działania tam, gdzie granice zostały już przekroczone. Oznaczałoby to również, że UNPROFOR zastąpiłby władze krajowe w zakresie niektórych funkcji kontroli granicznej.

Monitorowanie granic było kolejną opcją wskazaną przez Sekretarza Generalnego. Obserwatorzy obserwowaliby i informowali jedynie o granicach Bośni i Hercegowiny i nie byłiby w stanie sprawdzić charakteru towarów wwożonych i wywożonych z Republiki. Powiedział, że nawet ta bardziej ograniczona opcja wymagałaby znacznych dodatkowych zasobów, a niezbędny personel i finansowanie mogą nie być dostępne.

Sekretarz Generalny zwrócił następnie uwagę, że w połowie czerwca 1993 r. zaległe składki na rachunki pokojowe Organizacji Narodów Zjednoczonych wyniosły 1,26 miliarda dolarów, podczas gdy niezapłacone rachunki wyniosły 2,236 miliarda dolarów. Powiedział, że jest "wysoco prawdopodobne, że w nadchodzących miesiącach Organizacja nie będzie w stanie wywiązać się ze swoich bieżących zobowiązań".

W dniu 7 lipca Przewodniczący Rady Bezpieczeństwa wystosował pismo do Sekretarza Generalnego, informując go, że członkowie Rady rozważyli jego raport i nadal uważają, że międzynarodowi obserwatorzy powinni zostać rozmieszczeni na granicach Bośni i Hercegowiny. Zwrócili się do Sekretarza Generalnego, mając na uwadze uwagi zawarte w jego sprawozdaniu, o skontaktowanie się z Państwami Członkowskimi w celu ustalenia, czy są one gotowe, indywidualnie lub za pośrednictwem regionalnych organizacji lub porozumień, udostępnić wykwalifikowany personel do pełnienia funkcji obserwatorów wzdłuż granic Bośni i Hercegowina; oraz dalsze badanie wszystkich możliwości wdrożenia koncepcji monitorów granicznych.

BYŁA JUGOSŁOWIAŃSKA REPUBLIKA MACEDONII

Jeśli chodzi o działania UNPROFOR w Byłej Jugosłowiańskiej Republice Macedonii, Sekretarz Generalny złożył sprawozdanie Radzie Bezpieczeństwa w dniu 13 lipca 1993 r. Batalion nordycki został rozmieszczony w Kjojila, na wschód od Skopje, stolicy Byłej Jugosłowiańskiej Republiki Macedonii, oraz Kontyngent Stanów Zjednoczonych składający się z 315 żołnierzy przybył do Skopje na początku lipca, a 20 sierpnia 1993 r. został rozmieszczony po stronie byłej jugosłowiańskiej republiki Macedonii z Federalną Republiką Jugosławii (Serbią i Czarnogórą). wysłano także oficerów ds. UNPROFOR utrzymywał ścisłą współpracę z misją obserwacyjną KBWE i cieszył się doskonałą współpracą z rządem przyjmującym. W swoim raporcie Sekretarz Generalny stwierdził, że Siły

Zbrojne do tej pory skutecznie wypełniały swój mandat prewencyjny w Byłej Jugosłowiańskiej Republice Macedonii.

DALSZE PRZEDŁUŻENIE MANDATU

20 września 1993 r. Sekretarz Generalny zalecił Radzie Bezpieczeństwa odnowienie mandatu UNPROFOR na okres sześciu miesięcy (jak zwykle w przypadku większości operacji pokojowych ONZ). W raporcie dotyczącym głównie Chorwacji Sekretarz Generalny powiedział, że był „silnie kuszony”, aby zalecić całkowite wycofanie Sił z powodu krytyki UNPROFOR ze strony obu stron oraz niebezpieczeństw i nadużyć, na jakie narażony był jego personel, ale taki krok może tylko doprowadzić do dalszego konfliktu.

Sekretarz Generalny zwrócił uwagę, że kluczowe części pierwotnego planu utrzymania pokoju ONZ dla Chorwacji były trudne, jeśli nie niemożliwe do wdrożenia, a stało się to jeszcze bardziej od czasu wznowienia działań wojennych po inwazji Chorwacji 22 stycznia 1993 r. Podkreślił, że zasadniczego rozwiązania problemu należy szukać na drodze dialogu politycznego, że same strony muszą szukać takiego rozwiązania i podejmować kroki w kierunku pojednania. W tym procesie głównym celem UNPROFOR może być jedynie utrzymanie pokoju, a tym samym umożliwienie negocjacji w sprawie ogólnego porozumienia politycznego. Dla zwiększenia bezpieczeństwa Sił zwrócił się o rozszerzenie bliskiego wsparcia lotniczego na terytorium Chorwacji.

Zalecając przedłużenie mandatu UNPROFOR, Sekretarz Generalny zasugerował, aby Rada zażądała od stron w Chorwacji natychmiastowego zawieszenia broni i współpracy z UNPROFOR, która musi mieć możliwość wypełniania pokojowych aspektów swojego mandatu. Sekretarz Generalny zamierzał złożyć Radzie do dnia 30 listopada 1993 r. sprawozdanie z postępów poczynionych przez współprzewodniczących Komitetu Sterującego Międzynarodowej Konferencji w sprawie Byłej Jugosławii oraz UNPROFOR i może w tym czasie sformułować dalsze zalecenia dotyczące na podstawie rozwoju sytuacji w ciągu dwóch miesięcy oraz przebiegu negocjacji podjętych między stronami.

Sekretarz Generalny stwierdził również, że w przypadku przedłużenia mandatu UNPROFOR „przychylnie rozpatrzy” sugestię Prezydenta Chorwacji, aby Siły zostały podzielone na trzy części - UNPROFOR (Chorwacja), UNPROFOR (Bośnia i Hercegowina) oraz UNPROFOR (była jugosłowiańska republika Macedonii) – przy zachowaniu zintegrowanej struktury wojskowej, logistycznej i administracyjnej pod dowództwem jednego specjalnego przedstawiciela Sekretarza Generalnego i jednego dowódcy sił w teatrze działań.

W międzyczasie 24 września Rada Bezpieczeństwa została poinformowana przez rząd chorwacki, że jeśli mandat UNPROFOR nie zostanie zmieniony w celu promowania energicznego wdrażania odpowiednich rezolucji Rady Bezpieczeństwa, Chorwacja będzie zmuszona zwrócić się do UNPROFOR o opuszczenie kraju nie później niż 30 listopada 1993 r.

4 października 1993 r., po intensywnych konsultacjach i dwukrotnym tymczasowym przedłużeniu mandatu UNPROFOR – 30 września o 24 godziny i 1 października o kolejne cztery dni – Rada Bezpieczeństwa rezolucją 871 (1993) przedłużyła mandat Sił Zbrojnych na okres sześciu miesięcy, do 31 marca 1994 r. Rada podjęła tę akcję na mocy rozdziału VII Karty, ponownie wyrażając swoją determinację w zapewnieniu bezpieczeństwa UNPROFOR i jej swobody przemieszczania się.

Rada potwierdziła kluczowe znaczenie pełnego i szybkiego wdrożenia planu pokojowego Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Chorwacji i wezwała sygnatariuszy planu oraz wszystkie zainteresowane strony, w szczególności Federalną Republikę Jugosławii (Serbię i Czarnogórę), do współpracy w jego pełnej realizacji. Oświadczając, że dalszy brak współpracy w wykonaniu odpowiednich rezolucji Rady miałyby poważne konsekwencje, Rada stwierdziła, że pełna normalizacja stanowiska społeczności międzynarodowej wobec zainteresowanych będzie uwzględniać ich działania w wykonaniu tych rezolucji, w tym dotyczące planu pokojowy ONZ dla Chorwacji.

Rada wezwała do natychmiastowego zawarcia porozumienia o zawieszeniu broni między rządem chorwackim a lokalnymi władzami serbskimi w UNPA, w ramach mediacji pod auspicjami Międzynarodowej Konferencji w sprawie Byłej Jugosławii. Wezwała wszystkie strony do współpracy z UNPROFOR w celu osiągnięcia i wdrożenia porozumienia w sprawie środków budowy zaufania, w tym przywrócenia elektryczności, wody i łączności we wszystkich regionach Chorwacji.

Podkreślając znaczenie przywrócenia chorwackiej władzy w „różowych strefach”, Rada zaapelowała o wznowienie Wspólnej Komisji powołanej pod przewodnictwem UNPROFOR.

Ponadto Rada odnotowała zamiar Sekretarza Generalnego ustanowienia trzech podległych mu dowództw w ramach UNPROFOR – w Chorwacji, Bośni i Hercegowinie oraz Byłej Jugosłowiańskiej Republice Macedonii – przy jednoczesnym zachowaniu wszystkich innych istniejących dyspozycji dotyczących kierowania i prowadzenia Organizacji Narodów Zjednoczonych operacji na terenie byłej Jugosławii.

Rada postanowiła pilnie kontynuować przegląd rozszerzenia bliskiego wsparcia lotniczego dla UNPROFOR na terytorium Chorwacji, zgodnie z zaleceniem sekretarza generalnego. Upoważniła UNPROFOR, wykonując swój mandat w Chorwacji, działając w samoobronie, do podjęcia niezbędnych środków, w tym użycia siły, w celu zapewnienia jej bezpieczeństwa i swobody przemieszczania się.

Zwróciła się do Sekretarza Generalnego o przedstawienie w ciągu dwóch miesięcy sprawozdania z postępów we wdrażaniu planu utrzymania pokoju Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Chorwacji oraz wszystkich odpowiednich rezolucji Rady, uwzględniając stanowisko rządu chorwackiego, jak również z wyników negocjacji Międzynarodowej Konferencji. W świetle tego sprawozdania Rada ponownie rozważy mandat UNPROFOR.

MANDAT W CHORWACJI BEZ ZMIAN

Zgodnie z żądaniem rezolucji Rady Bezpieczeństwa 871 (1993), Sekretarz Generalny przedłożył swój kolejny raport w dniu 1 grudnia 1993 r. Stwierdził, że w toku są różne inicjatywy przy współpracy obu stron konfliktu chorwackiego, które mogą doprowadzić do realizacji planu pokojowego ONZ dla Republiki. W związku z tym nie zalecałby Radzie ponownego rozważenia mandatu UNPROFOR w Chorwacji na tym etapie. Jednak zdecydowanie wezwał obie strony do zintensyfikowania wysiłków na rzecz osiągnięcia porozumienia o zawieszeniu broni, ustanowienia praktycznych środków współpracy gospodarczej i wynegocjowania trwałego porozumienia politycznego. Zaapelował również do nich o rozszerzenie współpracy z UNPROFOR, który dąży do poprawy warunków w UNPA.

Sekretarz Generalny poinformował również, że w ramach Międzynarodowej Konferencji w sprawie byłej Jugosławii kontynuowane są rozmowy mające na celu osiągnięcie kompleksowego zawieszenia broni w okolicach UNPA w Chorwacji oraz rozpoczęcie dyskusji na temat kroków budowy zaufania gospodarczego.

W liście z dnia 17 grudnia 1993 r. Przewodniczący Rady Bezpieczeństwa poinformował Sekretarza Generalnego, że członkowie Rady zgadzają się z uwagami zawartymi w jego raporcie z dnia 1 grudnia w sprawie mandatu UNPROFOR w Chorwacji.

W dniu 17 grudnia 1993 r. Przedstawiciele Chorwacji i lokalne władze serbskie w Chorwacji podpisali porozumienie o rozejmie bożonarodzeniowym, w którym pośredniczył UNPROFOR. Obie strony zobowiązały się do zaprzestania wszelkich działań zbrojnych na wszystkich istniejących liniach konfrontacji od północy 23 grudnia do północy 15 stycznia 1994 r. Uzgodniły również wdrożenie pewnych środków budowy zaufania oraz rozpoczęcie negocjacji, gdy tylko rozejm wejdzie w życie na „powszechnie i trwałe” zawieszenie broni, z rozdzieleniem sił po obu stronach. Następnie rozejm został przedłużony poza 15 stycznia i generalnie obowiązuje od tego czasu.

NIE RESPEKTOWANO ZAWIESZENIA BRONI W BOŚNI

W międzyczasie sytuacja militarna i humanitarna w Bośni i Hercegowinie nadal się pogarszała. W dniu 9 listopada 1993 r. Rada Bezpieczeństwa w oświadczeniu swojego Przewodniczącego wyraziła głębokie zaniepokojenie doniesieniami o pogorszeniu się sytuacji w środkowej Bośni i Hercegowinie, gdzie wzmożone działania wojskowe stanowią poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa ludności cywilnej. Rada była również zaniepokojona ogólną sytuacją humanitarną w tej Republice i ponownie zażądała, aby wszystkie zainteresowane strony zagwarantowały niezakłócony dostęp do pomocy humanitarnej.

W osobnym oświadczeniu wydanym tego samego dnia Rada potępiła wszystkie ataki i wrogie działania skierowane przeciwko UNPROFOR przez wszystkie partie w Bośni i Hercegowinie, a także w Chorwacji, „które stały się częstsze w ostatnich tygodniach” i zażądała, aby „natychmiast przestają”.

Mimo podpisania przez walczące strony w Bośni i Hercegowinie licznych porozumień o zawieszeniu broni, praktycznie żadne z nich nie zostało zrealizowane, a sytuacja militarna pozostawała poważna. Niezależnie od wspólnych deklaracji w sprawie niesienia pomocy humanitarnej, podpisanych przez trzy strony w Genewie w dniach 18 i 29 listopada 1993 r., poziom przemocy, nałożenie procedur biurokratycznych utrudniających transport towarów humanitarnych lub odmowa zezwolenia na przejazd Konwoje UNHCR ograniczyły dostawy pomocy humanitarnej do połowy wymaganej kwoty. Co więcej, elementy wszystkich trzech stron celowo strzelały do konwojów z pomocą humanitarną i personelu ONZ.

W dniu 7 stycznia 1994 r. Rada Bezpieczeństwa w oświadczeniu prezydenckim potępiła wszelkie działania wojenne w wyznaczonych przez ONZ „strefach bezpieczeństwa”, w szczególności nieustanne bombardowanie Sarajewa przez siły bośniackich Serbów, i zażądała natychmiastowego zaprzestania ataków na Sarajewo, które miało spowodować wiele ofiar wśród ludności cywilnej, zakłóciły działanie podstawowych usług i pogorszyły i tak już poważną sytuację humanitarną. Rada potwierdziła swoje zobowiązanie do wykonania wszystkich swoich odpowiednich rezolucji, w szczególności rezolucji 836 (1993), na mocy której upoważniła UNPROFOR do użycia siły w celu ochrony Sarajewa i pięciu miast uznanych wcześniej za „strefy bezpieczne” w Bośni i Hercegowinie, oraz wyraziła gotowość do rozważenia dalszych środków w celu zapewnienia, że wszystkie strony w Bośni i Hercegowinie będą przestrzegać swoich zobowiązań.

Wyrażając głębokie ubolewanie z powodu umyślnego utrudniania konwojów pomocy humanitarnej przez którąkolwiek ze stron, Rada ponownie zażądała niezakłóconego dostępu do pomocy humanitarnej i potępiła ataki na personel Organizacji Narodów Zjednoczonych i organizacji humanitarnych. Wyraziła również ubolewanie z powodu nieprzestrzegania przez strony porozumienia o zawieszeniu broni, potępiła rażące naruszenia międzynarodowego prawa humanitarnego i pociągnęła sprawców do osobistej odpowiedzialności.

RADA BEZPIECZEŃSTWA POTĘPIA INTERFERENCJĘ CHORWACJI W BOŚNI

W dniu 28 stycznia 1994 r., w liście do Przewodniczącego Rady Bezpieczeństwa, premier Bośni i Hercegowiny poinformował, że formacje wojskowe regularnych sił zbrojnych Chorwacji, uzupełnione ciężką artylerią, pojazdami opancerzonymi i innymi materiałami wojennymi, zostały zaangażowane w akcjach zbrojnych na terytorium swojego kraju.

Podczas nieformalnych konsultacji tego samego dnia Rada zwróciła się do UNPROFOR o przedłożenie pilnego sprawozdania w sprawie pisma. 1 lutego Sekretarz Generalny poinformował, że armia chorwacka (HV) od pewnego czasu bezpośrednio wspiera bośniacką armię chorwacką (HVO) siłą roboczą, sprzętem i bronią. Liczba żołnierzy chorwackich najwyraźniej wzrosła po udanych ofensywach sił rządu bośniackiego przeciwko HVO. Oceniono, że łącznie w Bośni i Hercegowinie przebywało około 3000 do 5000 chorwackich żołnierzy regularnej armii. Sekretarz Generalny podkreślił jednak, że są to szacunki, ponieważ przy aktywach UNPROFOR nie jest możliwe uzyskanie wymaganych informacji do dokładniejszego rozliczenia. Sekretarz Generalny poinformował również o transgranicznym przepływie sprzętu wojskowego.

W oświadczeniu prezydenckim wydanym 3 lutego Rada Bezpieczeństwa zdecydowanie potępiła Chorwację za rozmieszczenie elementów swojej armii i ciężkiego sprzętu wojskowego w środkowej i południowej części Bośni i Hercegowiny oraz zażądała ich wycofania. Rada stwierdziła, że rozważy „inne poważne środki”, jeśli Chorwacji nie uda się natychmiast położyć kresu „wszelkim formom ingerencji” w tej Republice. Rada zwróciła się do Sekretarza Generalnego o monitorowanie sytuacji i przedstawienie w ciągu dwóch tygodni sprawozdania z postępów w kierunku całkowitego wycofania. Rada ponownie potępiła zdobywanie terytoriów siłą, a także „praktykę” czystek etnicznych ” dokonywaną przez kogokolwiek” i potwierdziła suwerenność, integralność terytorialną i niezależność Bośni i Hercegowiny.

Sekretarz Generalny poinformował Radę w liście z dnia 18 lutego 1994 r., że pomimo jego żądania nieingerencji w Bośni i Hercegowinie, uważa się, że około 5000 żołnierzy armii chorwackiej nadal

przebywa w tym kraju. Nie podjęto również żadnych działań w sprawie proponowanego ustanowienia mechanizmu monitorowania w celu weryfikacji wycofywania wojsk.

Sekretarz Generalny stwierdził również, że chociaż nie zidentyfikowano żadnych stanowisk dowodzenia WN ani pełnych brygad WN działających jako sformowane jednostki, wydaje się, że żołnierze WN mogą usuwać swoje insygnia podczas pobytu w Bośni i Hercegowinie. UNPROFOR uważał, że insygnia HV na wielu pojazdach również zostały wymazane lub przemalowane. Sekretarz Generalny stwierdził, że UNPROFOR będzie nadal monitorować rozwój wydarzeń w możliwym zakresie.

POWSTAŁA KWESTIA ATAKÓW POWIETRZNYCH

W odrębnym opracowaniu szefowie państw i rządów uczestniczący w szczycie NATO, który odbył się w Brukseli w dniach 10 i 11 stycznia 1994 r., wydali Deklarację, w której m.in. wyrazili ubolewanie z powodu trwającego konfliktu w byłej Jugosławii. Wyrazili nieustające przekonanie, że konflikt w Bośni i Hercegowinie należy rozstrzygnąć przy stole negocjacyjnym, a nie na polu bitwy, i poparli wysiłki Organizacji Narodów Zjednoczonych i Unii Europejskiej na rzecz zapewnienia wynegocjowanego rozwiązania w tej Republice. Byli zdeterminowani, aby „eliminować przeszkody w realizacji mandatu UNPROFOR” i wezwali do pełnej realizacji rezolucji Rady Bezpieczeństwa dotyczących wzmocnienia UNPROFOR. Potwierdzili swoją gotowość z upoważnienia Rady Bezpieczeństwa „do przeprowadzenia nalotów w celu zapobieżenia uduszeniu Sarajewa, bezpiecznych obszarów i innych zagrożonych obszarów w Bośni i Hercegowinie”. W tym kontekście wezwali UNPROFOR „do pilnego sporządzenia planów zapewniających możliwość zablokowania rotacji kontyngentu UNPROFOR w Srebrenicy oraz do zbadania, w jaki sposób można otworzyć lotnisko w Tuzli dla celów pomocy humanitarnej”.^{5/}

W dniu 12 stycznia Sekretarz Generalny polecił swemu nowemu Specjalnemu Przedstawicielowi ds. byłej Jugosławii, panu Yasushi Akashi^{6/}, podjęcie pilnej analizy przygotowawczej wniosku. W swoim raporcie skierowanym do Sekretarza Generalnego 17 stycznia Specjalny Przedstawiciel potwierdził pilną konieczność rotacji kontyngentu w Srebrenicy. W przypadku Tuzli uznano, że otwarcie tam głównego lotniska poprawi przepływ pomocy humanitarnej do obszaru bezpiecznego w Tuzli. W obu przypadkach potwierdzono, że użycie siły powietrznej mogłoby wnieść istotny wkład, gdyby do tych celów potrzebna była operacja wojskowa UNPROFOR.

18 stycznia Sekretarz Generalny przesłał pismo do Przewodniczącego Rady Bezpieczeństwa, w którym przekazał te konkluzje. Wskazał jednak, że w obu przypadkach użycie siły powietrznej do osiągnięcia proponowanych celów wymagałoby zasobów wojskowych przekraczających to, co było dostępne dla UNPROFOR w Bośni i Hercegowinie. Sekretarz Generalny stwierdził również, że nowa propozycja użycia siły powietrznej implikuje, że UNPROFOR może rozpocząć akcję ofensywną przeciwko elementom bośniackich Serbów, którzy utrudniali - lub grozili utrudnieniem - jego operacje. Wcześniej UNPROFOR mógł używać wsparcia lotniczego tylko w obronie personelu ONZ.

Sekretarz Generalny polecił Panu Akashiemu, z pomocą Dowódcy Sił UNPROFOR, przygotowanie szczegółowych planów operacji wojskowych, w tym użycia sił powietrznych w razie potrzeby, w celu zapewnienia rotacji kontyngentu w Srebrenicy i otwarcia głównego lotniska w Tuzli w ścisłej współpracy z Południowym Dowództwem NATO. Podsekretarz Generalny ds. Politycznych Marrack Goulding został wysłany do Brukseli, aby poinformować Sekretarza Generalnego NATO o tej sprawie.

28 stycznia Sekretarz Generalny skierował do Przewodniczącego Rady pismo zawierające trzy scenariusze przewidziane w planach przygotowanych pod kierunkiem p. Akashiego przez Dowódcę Sił UNPROFOR. W pierwszym scenariuszu możliwa byłaby rotacja wojsk w Srebrenicy i Zepie oraz otwarcie lotniska w Tuzli w drodze negocjacji i za zgodą stron. W drugim przypadku, gdyby strony nie wyraziły zgody, ale uznano, że jest mało prawdopodobne, aby użyły siły zbrojnej, istniejące zasoby wojskowe UNPROFOR zostałyby użyte przy wsparciu, jeśli to konieczne, sił powietrznych NATO. W trzecim scenariuszu, gdyby strony zdecydowały się na użycie siły zbrojnej, UNPROFOR wykorzystywałby dostępne środki, wzmocnione dodatkowymi oddziałami i sprzętem przekazanymi przez państwa członkowskie ONZ, aw razie potrzeby wspierane siłami powietrznymi NATO.

Sekretarz Generalny wskazał, że pierwsze dwa scenariusze reprezentują „wyważone, stopniowe podejście dostosowane do postawy stron”, podczas gdy trzeci scenariusz oznaczałby „inny poziom

działań wojskowych” i nie mógłby zostać wdrożony bez upoważnienia Rady Bezpieczeństwa i rozmieszczeniem dodatkowych oddziałów na tym obszarze.

Sekretarz Generalny oświadczył, że nie zawaha się zainicjować użycia bliskiego wsparcia lotniczego w przypadku zaatakowania UNPROFOR podczas realizacji planów rotacji sił pokojowych w Srebrenicy i Zepie oraz otwarcia lotniska w Tuzli. Rozróżniał przy tym bliskie wsparcie lotnicze polegające na wykorzystaniu siły powietrznej do samoobrony, na które uzyskało już zezwolenie NATO, oraz naloty w celach prewencyjnych lub karnych. Siły NATO nie zostały upoważnione do przeprowadzania tych ostatnich rodzajów nalołów bez decyzji Rady Północnoatlantyckiej (NAC).

Sekretarz generalny powiedział, że ma nadzieję, że rotacja wojsk i otwarcie lotniska zgodnie z pierwszym scenariuszem, czyli za obopólną zgodą. Zauważył jednak, że mandat UNPROFOR dotyczący bezpiecznych obszarów w Bośni i Hercegowinie został przyjęty na mocy rozdziału VII Karty Narodów Zjednoczonych, a Siły nie musiały szukać zgody stron na operacje objęte ich mandatem.

Sekretarz Generalny ostrzegł, że „odwołanie się do drugiego scenariusza, a tym bardziej do trzeciego scenariusza” wiązałoby się ze znacznym ryzykiem dla operacji UNPROFOR i wojsk zaangażowanych w jego realizację, a także dla operacji pomocy humanitarnej w Bośni i Hercegowinie. Niemniej jednak poinstruował Specjalnego Przedstawiciela, aby „aktywnie dążył”, w bezpośrednim kontakcie z rządem Bośni i Hercegowiny oraz przywódcami bośniackich Serbów, do realizacji obu planów. W szczególnych okolicznościach operacji UNPROFOR w Srebrenicy i Tuzli Sekretarz Generalny przekazał swojemu Specjalnemu Przedstawicielowi uprawnienia do zatwierdzenia wniosku Dowódcy Sił z powietrza o bliskie wsparcie.

Na zakończenie swojego listu do Przewodniczącego Rady Sekretarz Generalny zwrócił uwagę na fakt, że wszystkie partie w Bośni i Hercegowinie próbują taktycznie wykorzystać obecność UNPROFOR i coraz bardziej kwestionują jej bezstronność. Uważał, że nadszedł czas, aby zastanowić się nad rolą UNPROFOR i przed rozważeniem przez Radę odnowienia mandatu w marcu 1994 r. podjąć się kompleksowego przeglądu jego funkcji i obowiązków.

1 marca 1994 r. bośniaccy Serbowie po rozmowach z wysokimi urzędnikami Federacji Rosyjskiej w Moskwie zgodzili się na otwarcie lotniska w Tuzli dla celów humanitarnych. Rozmieszczenie żołnierzy UNPROFOR wokół lotniska rozpoczęło się na początku marca w ramach przygotowań do transportu powietrznego, który miał przynieść pomoc humanitarną setkom tysięcy ludzi w okolicy. Pierwszy lot UNPROFOR wylądował w Tuzli 22 marca 1994 r.

Rotacja wojsk w Srebrenicy, po przedłużających się negocjacjach ze stroną bośniackich Serbów, została zakończona 10 marca 1994 r., Kiedy wojska holenderskie zastąpiły kontyngent kanadyjski.

POSZUKUJĘ ZEZWOLENIA NA NALOTY

W międzyczasie walki w Sarajewie i okolicach trwały nieprzerwanie, w tym śmiertelne ataki moździerzowe na cele cywilne. 5 lutego 1994 r. 120-milimetrowy pocisk moździerzowy wystrzelony w rynek centralny zabił co najmniej 58 cywilów i zranił 142 innych w najgorszym pojedynczym incydencie 22-miesięcznej wojny. Nastąpiło to po podobnym ataku na jedno z przedmieść Sarajewa 4 lutego 1994 r., w którym zginęło 10 cywilów, a 18 zostało rannych.

Czyny te spotkały się z ostrym potępieniem społeczności międzynarodowej. Sekretarz Generalny natychmiast polecił swojemu Specjalnemu Przedstawicielowi i Dowódcy Sił UNPROFOR udanie się do Sarajewa w celu nadzorowania śledztwa w sprawie incydentów i zapobieżenia dalszym okrucieństwom.

Po wstępnym dochodzeniu UNPROFOR ustalił, że pocisk wystrzelony 4 lutego pochodził z pozycji Serbów bośniackich, ale nie udało się zlokalizować źródła ataku na rynek centralny 5 lutego.^{7/} W liście z 6 lutego do Przewodniczącego Rady Bezpieczeństwa Sekretarz Generalny stwierdził, że te dwa incydenty spowodowały konieczność, zgodnie z rezolucją 836 (1993), 8/, pilnego przygotowania się do użycia nalołów w celu powstrzymania dalszych ataków. Sekretarz Generalny poinformował również Radę, że zwrócił się do Sekretarza Generalnego NATO o uzyskanie „decyzji Rady Północnoatlantyckiej upoważniającej Naczelnego Dowódcę Południowego Dowództwa NATO do przeprowadzenia nalołów na wniosek Stanów Zjednoczonych”. narodów, przeciwko artyleryjskim lub

moździerzowym pozycjom w Sarajewie i wokół niego, które UNPROFOR uznało za odpowiedzialne za ataki na cele cywilne w tym mieście”.

TERMIN DZIESIĘCIOLNIOWY JEST USTALONY

W dniu 9 lutego, dążąc do zakończenia duszenia Sarajewa, NAC wydała oświadczenie wzywające do „wycofania lub przegrupowania i oddania w ciągu dziesięciu dni pod kontrolę UNPROFOR ciężkiej broni (w tym czołgów, dział artyleryjskich, moździerzy, wielokrotnych wyrzutni rakiet, rakiety i broń przeciwlotnicza) sił Serbów bośniackich znajdujących się na obszarze w promieniu 20 kilometrów (około 12,4 mil) od centrum Sarajewa, z wyłączeniem obszaru w promieniu 2 kilometrów (około 1,2 mil) od centrum Pale”. 9/ W tym samym okresie wezwano również kierowany przez muzułmanów rząd Bośni i Hercegowiny do „umieszczenia będącej w jego posiadaniu ciężkiej broni w opisanej powyżej strefie zamkniętej w Sarajewie pod kontrolą UNPROFOR oraz do powstrzymania się od ataków przeprowadzanych z terytorium aktualnej linii konfrontacji w mieście”.

NAC zdecydowała, że dziesięć dni od godziny 2400 GMT 10 lutego 1994 r. ciężka broń którejkolwiek ze stron znaleziona w strefie zamkniętej w Sarajewie, o ile nie będzie kontrolowana przez UNPROFOR, wraz z ich bezpośrednim i niezbędnym zapleczem wsparcia wojskowego będzie podlegać natowskiemu lotnictwu Uderzenia. Strajki byłyby prowadzone w ścisłej współpracy z Sekretarzem Generalnym ONZ. NAC zaakceptowała prośbę Sekretarza Generalnego Organizacji Narodów Zjednoczonych z dnia 6 lutego 1994 r. i upoważniła Naczelnego Dowódcę Sił Sojuszniczych w Europie Południowej do przeprowadzenia nalotów, na prośbę Organizacji Narodów Zjednoczonych, na pozycje artylerii lub moździerzy w okolicach Sarajewa, w tym wszystkich poza strefą zamkniętą, które zostały określone przez UNPROFOR jako odpowiedzialne za ataki na cele cywilne w tym mieście.

Równolegle, na kilka godzin przed ogłoszeniem decyzji NATO z 9 lutego, między walczącymi stronami w Bośni i Hercegowinie doszło do zawieszenia broni w rejonie Sarajewa i okolic. Porozumienie nastąpiło po intensywnych dyskusjach na szczeblu politycznym i wojskowym, w których pośredniczył Specjalny Przedstawiciel Sekretarza Generalnego, Dowódca Sił UNPROFOR i Dowódca Sektora UNPROFOR w Sarajewie. Porozumienie obejmowało rozmieszczenie żołnierzy UNPROFOR na wrażliwych obszarach, monitorowanie i oddanie całej ciężkiej broni pod kontrolę UNPROFOR.

PRZYGOTOWANIA DO ATAKÓW POWIETRZNYCH

Natychmiast po podjęciu decyzji przez NATO, Sekretarz Generalny Organizacji Narodów Zjednoczonych polecił swojemu Specjalnemu Przedstawicielowi ds. byłej Jugosławii sfinalizować wraz z Naczelnym Dowódcą Sił Sojuszniczych Europa Południowa szczegółowe procedury inicjowania i przeprowadzania nalotów. Przekazał Specjalnemu Przedstawicielowi uprawnienia do zatwierdzenia wniosku dowódcy sił UNPROFOR o bliskie wsparcie lotnicze dla obrony personelu ONZ w dowolnym miejscu w Bośni i Hercegowinie.

Sekretarz Generalny polecił również jemu i władzom wojskowym UNPROFOR wynegocjowanie ustaleń, na mocy których: (a) nastąpi skuteczne zawieszenie broni w Sarajewie i okolicach; (b) ciężka broń sił bośniackich Serbów została wycofana lub przegrupowana i umieszczona pod kontrolą UNPROFOR; oraz (c) ciężka broń rządu Bośni i Hercegowiny zostanie umieszczona pod kontrolą UNPROFOR.

RADA ROZWAŻA SYTUACJĘ W BOŚNI

W dniu 10 lutego 1994 r. Ministerstwo Spraw Zagranicznych Federacji Rosyjskiej oświadczyło, że apel NATO skierowany do stron – zarówno Serbów, jak i muzułmanów – o poddanie pod kontrolę ONZ lub wycofanie z tego obszaru ciężkiej broni rozmieszczonej w rejonie Sarajewa był bliski pozycji rosyjskiej. Jednocześnie jednak Federacja Rosyjska nie mogła zgodzić się ze stanowiskiem części członków NATO, które interpretowały decyzję NATO jako „jednostronne ultimatum wobec bośniackich Serbów, którym zagrażają naloty”. Poprosiła o pilne posiedzenie Rady Bezpieczeństwa ONZ, otwarte dla wszystkich zainteresowanych krajów, w celu rozważenia praktycznych sposobów zdemilitaryzowania Sarajewa i wprowadzenia tam administracji ONZ. O zwołanie posiedzenia Rady Bezpieczeństwa w celu omówienia sytuacji w Bośni i Hercegowinie wystąpiły również rządy tego kraju i Pakistanu.

Rada zebrała się w dniach 14-15 lutego 1994 r. W ciągu czterech posiedzeń wysłuchała łącznie 58 mówców. Państwa członkowskie generalnie z zadowoleniem przyjęły decyzję NATO i kroki podjęte przez Sekretarza Generalnego w celu przygotowania do użycia siły, dodając, że działania te zostały w pełni zatwierdzone przez istniejące rezolucje Rady. Podkreślili, że siła ma na celu wspieranie wysiłków Organizacji Narodów Zjednoczonych i Unii Europejskiej zmierzających do wynegocjowania rozwiązania konfliktu oraz że naloty muszą być przeprowadzane z ostrożnością i precyzją. Chociaż ultimatum NATO spotkało się z szerokim poparciem, kilka państw członkowskich sprzeciwiło się mu lub wyraziło obawę, że w wyniku nalotów UNPROFOR może stać się celem działań odwetowych. Podczas posiedzeń Rady Bezpieczeństwa nie przedstawiono żadnej rezolucji ani oświadczenia.

WYCOFANA BRŃ CIĘŻKA

17 lutego 1994 r., po spotkaniu z rosyjskimi urzędnikami w Bośni, bośniaccy Serbowie zgodzili się wycofać w ciągu dwóch dni całą swoją ciężką broń na odległość określoną przez NATO. 18 lutego, po rozmowach w Sarajewie z przywódcą bośniackich Serbów Radovanem Karadziciem i prezydentem Bośni Aliją Izetbegoviciem, a później w Zagrzebiu z głównodowodzącym Dowództwa Południowego NATO, specjalny przedstawiciel sekretarza generalnego poinformował, że poczyniono postępy w osiągnięciu trwałego zawieszenia broni, rozbrojenie i wycofanie się, z jasno określoną rolą dla UNPROFOR.

Z przywódcą Serbów bośniackich osiągnięto porozumienie w sprawie rozległych i niezakłóconych patroli UNPROFOR w strefie wyłączzonej z broni, obejmującej promień 20 kilometrów od centrum Sarajewa. Ciężka broń, która nie zostanie wycofana ze strefy zamkniętej, zostanie zgrupowana i umieszczona w siedmiu różnych miejscach, pod kontrolą uzbrojonych elementów UNPROFOR. Osiągnięto również porozumienie w sprawie komunikacji, z pełnym zapewnieniem, że zostaną ustanowione gorące linie między UNPROFOR a stroną bośniackich Serbów i muzułmanów.

20 lutego 1994 r. Rada Bezpieczeństwa spotkała się na nieformalnych konsultacjach na wniosek Federacji Rosyjskiej, przy czym termin wycofania broni ciężkiej przez NATO wyznaczono na północ tej nocy. Rada została poinformowana przez Podsekretarza Generalnego ds. Operacji Pokojowych Kofiego Annana, który poinformował, że według Specjalnego Przedstawiciela Sekretarza Generalnego ds. byłej Jugosławii, dowódcy sił UNPROFOR i NATO, serbska zgodność z ultimatum był skuteczny. UNPROFOR monitorowałyby na miejscu pewną broń zarówno po stronie serbskiej, jak i muzułmańskiej, która nie została usunięta ze strefy zamkniętej. W rezultacie Rada w porozumieniu z NATO postanowiła nie zalecać przeprowadzania nalotów w tym czasie.

Podsekretarz generalny wezwał również państwa członkowskie do wysłania dodatkowych żołnierzy wyposażonych w sprzęt, aby ułatwić monitorowanie wycofywania broni i zawieszenia broni w Sarajewie i okolicach. W tym celu tymczasowo przerzucono wojska ONZ z innych części Bośni i Hercegowiny oraz z Chorwacji, ale nadal były one potrzebne na tych obszarach.

POROZUMIENIE O ROZSTRZYgniĘCIU OGNI

Kolejnym pozytywnym wydarzeniem było podpisanie 23 lutego 1994 r. przez przedstawicieli wojskowych rządu bośniackiego i bośniackich stron chorwackich porozumienie o zawieszeniu broni. Na mocy tego porozumienia, osiągniętego na spotkaniu zorganizowanym przez UNPROFOR w Zagrzebiu w Chorwacji, obie strony zgodziły się na natychmiastowe i całkowite zaprzestanie działań wojennych ze skutkiem od południa w piątek 25 lutego 1994 r., zaprzestając wszelkich form wzajemnej propagandy, oraz ustalenie linii kontaktu i pozycji na czas zawieszenia broni. Siły UNPROFOR miały być rozmieszczone w kluczowych punktach; ciężka broń miała zostać wycofana lub oddana pod kontrolę UNPROFOR, a także miała zostać powołana Wspólna Komisja z przedstawicielami obu stron, której przewodniczył UNPROFOR.

UNPROFOR: MARZEC 1994 - LISTOPAD 1994

WYMAGANY WZROST SIŁY

W dniu 4 marca 1994 r. Rada Bezpieczeństwa przyjęła rezolucję 900 (1994). Rada wezwała wszystkie strony w Bośni i Hercegowinie do współpracy z UNPROFOR w celu umocnienia zawieszenia broni w Sarajewie i okolicach; osiągnięcie całkowitej swobody przemieszczania się

ludności cywilnej i towarów humanitarnych do, z i w obrębie Sarajewa; i pomóc przywrócić miastu normalne życie.

Rada zwróciła się do Sekretarza Generalnego o wyznaczenie wysokiego urzędnika cywilnego, który sporządzi ogólną ocenę i plan działania na rzecz przywrócenia podstawowych usług publicznych w różnych opszтинach Sarajewa innych niż miasto Pale; i zaprosił go do utworzenia w tym celu dobrowolnego funduszu powierniczego.

Rada zwróciła się ponadto do Sekretarza Generalnego o przedstawienie sprawozdania w sprawie wykonalności i warunków zastosowania ochrony, określonej w rezolucjach 824 (1993) i 836 (1993), w Maglaj, Mostarze i Vitezie, biorąc pod uwagę wszystkie zmiany zarówno na gruncie oraz w negocjacjach między stronami.

Sekretarz Generalny przedłożył swój raport 11 marca 1994 r. Oceniał, że realizacja rezolucji 900 (1994) wymagałaby zwiększenia autoryzowanej siły UNPROFOR łącznie o 8250 dodatkowych żołnierzy, 150 obserwatorów wojskowych i 275 cywilnych obserwatorów policyjnych. Z tych dodatkowych żołnierzy 2200 byłoby potrzebnych do operacji w Sarajewie i okolicach, a 6050 do operacji w środkowej Bośni, w tym w Mostarze i Vitezie. Dodatkowe 1500 żołnierzy byłoby potrzebnych, gdyby Rada rozszerzyła koncepcję bezpiecznego obszaru na Maglaj.

Sekretarz Generalny zauważył, że ostatnie wydarzenia w Bośni i Hercegowinie stworzyły nową sytuację, która „powinna zapewnić UNPROFOR liczne możliwości poczynienia znacznych postępów” w realizacji swojego mandatu. Zdolność UNPROFOR do osiągnięcia tych celów była jednak poważnie ograniczona przez brak zasobów wojskowych. Gdyby państwa członkowskie nie zapewniły niezbędnego personelu, jego mandat musiałby zostać zmieniony. „To byłaby tragedia dla mieszkańców Bośni i Hercegowiny, gdyby obecna szansa została utracona z powodu braku zasobów” – podsumował.

Jeśli chodzi o przywrócenie podstawowych usług w Sarajewie, Sekretarz Generalny poinformował, że 1 marca 1994 r. UNPROFOR powołał Tymczasową Radę Koordynacyjną, która miała działać jako tymczasowy punkt kontaktowy dla różnych organizacji działających w tym mieście. Zarząd miał przygotować wyczerpujący raport o stanie, który stanowiłby podstawę planu wymaganego przez rezolucję Rady Bezpieczeństwa nr 900 (1994). Sekretarz Generalny oświadczył również, że wkrótce ogłosi mianowanie wysokiego urzędnika cywilnego z tytułem Specjalnego Koordynatora, który będzie koordynował wstępne działania pod ogólnym zwierzchnictwem Specjalnego Przedstawiciela Sekretarza Generalnego.

W dniu 21 marca 1994 r. Sekretarz Generalny ustanowił dobrowolny fundusz powierniczy na rzecz przywrócenia podstawowych usług publicznych w Sarajewie i okolicach. W dniu 30 marca 1994 r. Sekretarz Generalny mianował Williama L. Eagletona, obywatela Stanów Zjednoczonych, Specjalnym Koordynatorem ds. Sarajewa.

ZALECANE PRZEDŁUŻENIE MANDATU

W oddzielnym raporcie przedłożonym Radzie Bezpieczeństwa 16 marca 1994 r. Sekretarz Generalny zalecił odnowienie mandatu Sił Zbrojnych o kolejne 12 miesięcy po 31 marca 1994 r. Raport zawierał wyniki dokładnego przeglądu roli i funkcjonowania Sił siła. Sekretarz Generalny stwierdził, że trwający konflikt na obszarze działań UNPROFOR od ostatniego odnowienia mandatu doprowadził do znacznej, ale nieuzasadnionej krytyki skuteczności Sił. To, wraz z rosnącymi zagrożeniami dla bezpieczeństwa i ochrony personelu Organizacji Narodów Zjednoczonych oraz ciągłym niewywiązywaniem się Państw Członkowskich ze swoich zobowiązań finansowych wobec UNPROFOR w całości i na czas, skłoniło go do poważnego rozważenia, czy kontynuacja Sił stanowi wartościowego wykorzystania ograniczonych zasobów pokojowych Organizacji Narodów Zjednoczonych.

Różnorodność i zakres problemów w byłej Jugosławii, kontynuował Sekretarz Generalny, wymagały rozmieszczenia większej liczby sił zbrojnych, niż kraje wysyłające wojska wydawały się być w tamtym czasie gotowe do udostępnienia. Zachęcający rozwój sytuacji wokół Sarajewa pod koniec lutego 1994 r. dawał jednak powód do nadziei, że ogólne porozumienie polityczne może być wreszcie w zasięgu ręki. Ponieważ rozmieszczenie UNPROFOR wyrażało wolę społeczności międzynarodowej, aby pomóc stronom osiągnąć takie porozumienie, „Uważam, że muszę zalecić

jego przedłużenie”, powiedział Sekretarz Generalny. Dodał, że z kolei obowiązkiem stron jest skorzystanie z okazji, jaką stwarza kontynuacja UNPROFOR, aby pokazać swoim zachowaniem – na miejscu i przy stole negocjacyjnym – że są poważnie zaangażowane w podążanie drogą pokoju. „Jeśli tak, Organizacja Narodów Zjednoczonych jest gotowa, jak zawsze, aby im pomóc” - powiedział.

PONOWNE OTWARCIE LOTNISKA TUZLA

W jeszcze innym raporcie przedłożonym Radzie Bezpieczeństwa w dniu 24 marca 1994 r. Sekretarz Generalny nakreślił swoje plany ponownego otwarcia lotniska w Tuzli, pod wyłączną władzą UNPROFOR, w celu dostarczania pomocy humanitarnej i powiązanych celów. Oszacowano, że w regionie Tuzla mieszka około 800 000 osób, z czego 240 000 to uchodźcy i przesiedleńcy, a kolejne 200 000 to przypadki wymagające pomocy. Z powodu walk w środkowej Bośni region ten został skutecznie odcięty od normalnego ruchu handlowego przez prawie rok, co uzależniło prawie całą ludność od pomocy humanitarnej w celu przetrwania.

Lotnisko Tuzla zostałoby otwarte wyłącznie do użytku UNPROFOR i humanitarnego oraz ograniczone do UNPROFOR i humanitarnego transportu powietrznego koordynowanego przez UNHCR. Sekretarz Generalny stwierdził, że oprócz batalionu nordyckiego już rozmieszczonego na lotnisku, obsługa lotniska wymagałaby pewnej liczby personelu pomocniczego do wykonywania różnych zadań wsparcia komunikacyjnego, administracyjnego, transportowego, inżynierskiego i logistycznego. Oprócz tych funkcji UNPROFOR zidentyfikował zapotrzebowanie na około 120 wyspecjalizowanych pracowników, 20 obserwatorów wojskowych i 20 cywilnych obserwatorów policji ONZ.

ROZSTRZYGNIĘCIE POROZUMIENIA W CHORWACJI

W dniu 29 marca 1994 r. w Zagrzebiu przedstawiciele rządu Chorwacji i lokalnych władz serbskich w UNPA zawarli porozumienie o zawieszeniu broni, którego celem było trwałe zaprzestanie działań wojennych. Umowa została zawarta w obecności przedstawicieli Federacji Rosyjskiej i Stanów Zjednoczonych, w obecności przedstawicieli Międzynarodowej Konferencji ds. Byłej Jugosławii oraz Dowódcy Sił UNPROFOR.

W liście z dnia 30 marca 1994 r. do Przewodniczącego Rady Bezpieczeństwa Sekretarz Generalny poinformował, że realizacja tego porozumienia o zawieszeniu broni będzie obejmować między innymi umieszczenie sił UNPROFOR w strefie separacji o różnej szerokości, ustanowienie dodatkowych punktów kontrolnych, posterunków obserwacyjnych i patroli, a także monitorowanie wycofywania broni ciężkiej poza zasięg linii styku. W celu umożliwienia UNPROFOR wykonywania funkcji wymaganych w porozumieniu, Sekretarz Generalny zalecił Radzie zwiększenie autoryzowanej siły Sił o cztery kompanie piechoty zmechanizowanej (jeden batalion piechoty zmechanizowanej liczący 1000 żołnierzy wszystkich stopni) i cztery kompanie inżynierskie (600 wszystkich stopni). Ponadto eskadra śmigłowców złożona z co najmniej sześciu śmigłowców po 200 wszystkich stopni byłaby potrzebna do skutecznego monitorowania porozumienia o zawieszeniu broni.

PRZEDŁUŻONY MANDAT UNPROFOR

W dniu 31 marca 1994 r. Rada Bezpieczeństwa rezolucją 908 (1994) przedłużyła mandat UNPROFOR na dodatkowy sześciomiesięczny okres kończący się 30 września 1994 r. 3500 żołnierzy. Zdecydowała również o podjęciu działań najpóźniej do dnia 30 kwietnia 1994 r. w sprawie dalszych potrzeb wojsk zalecanych przez Sekretarza Generalnego w jego sprawozdaniach z dnia 11 marca i 16 marca 1994 r. oraz w liście z dnia 30 marca 1994 r.

Rada zatwierdziła plany UNPROFOR dotyczące ponownego otwarcia lotniska w Tuzli w celach humanitarnych i zatwierdziła dodatkowe zasoby zalecane przez Sekretarza Generalnego w tym celu. Wezwała państwa członkowskie do zapewnienia personelu, sprzętu i szkoleń wspierających te działania.

W innych postanowieniach rezolucji Rada zdecydowała, że państwa członkowskie mogą podjąć wszelkie niezbędne środki w celu rozszerzenia bliskiego wsparcia lotniczego na terytorium Chorwacji w obronie personelu UNPROFOR w ramach wykonywania swojego mandatu, z upoważnienia Rady i pod ścisłą koordynacją z Sekretarzem Generalnym i UNPROFOR. Ponadto upoważniła Siły do wykonywania zadań związanych z zawieszeniem broni zawartym przez rząd Bośni i Hercegowiny oraz partię bośniackich Chorwatów.

Rada wezwała Republikę Chorwacji i lokalne władze serbskie w UNPA do przestrzegania porozumienia o zawieszeniu broni podpisanego 29 marca 1994 r. iz zadowoleniem przyjęła wysiłki podjęte przez UNPROFOR w celu wdrożenia tego porozumienia.

Rada z zadowoleniem przyjęła również powołanie specjalnego koordynatora dla Sarajewa i ustanowienie dobrowolnego funduszu powierniczego na rzecz przywrócenia podstawowych usług publicznych w tym mieście i wokół niego.

W tej samej rezolucji Rada zażądała, aby strona Serbów bośniackich zaprzestała wszelkich działań wojskowych przeciwko miastu Maglaj i zwróciła się do Sekretarza Generalnego o monitorowanie tamtejszej sytuacji i złożenie Radzie stosownego sprawozdania.

W dniu 27 kwietnia 1994 r. Rada Bezpieczeństwa rezolucją 914 (1994) zezwoliła, zgodnie z zaleceniami Sekretarza Generalnego, na zwiększenie liczebności UNPROFOR do 6550 dodatkowych żołnierzy, 150 obserwatorów wojskowych i 275 cywilnych obserwatorów policyjnych, oprócz zbrojenia już zatwierdzonego w rezolucji 908 (1994).

SYTUACJA W GORAŻDZU

ATAK PRZECIWKO BEZPIECZNEJ STREFIE

Pod koniec marca 1994 r. siły bośniackich Serbów rozpoczęły ofensywę piechoty i artylerii przeciwko bezpiecznej strefie ONZ Gorazde. Masowy ostrzał miasta i okolicznych wiosek doprowadził do znacznych ofiar wśród ludności cywilnej.

6 kwietnia 1994 r. Rada Bezpieczeństwa w oświadczeniu swojego przewodniczącego zdecydowanie potępiła ostrzał i ataki piechoty i artylerii na bezpieczny obszar Goražde i zażądała natychmiastowego zaprzestania dalszych ataków na miasto. Rada wezwała wszystkich zainteresowanych do pełnego przestrzegania bezpiecznych obszarów, zgodnie ze swoją rezolucją 824 (1993). Z zadowoleniem przyjęła również środki podjęte przez UNPROFOR w celu wzmocnienia swojej obecności w Goražde.

Pomimo żądań Rady i wysiłków UNPROFOR zmierzających do zawieszenia broni, ataki na Goražde trwały nieprzerwanie. Po tym, jak obserwatorzy wojskowi ONZ w mieście byli zagrożeni serbskim ostrzałem, dowództwo UNPROFOR zwróciło się do NATO o użycie bliskiego wsparcia powietrznego do samoobrony personelu ONZ. W rezultacie 10 i 11 kwietnia 1994 r. samoloty należące do NATO zbombardowały pozycje Serbów bośniackich.

Jednak pomimo wielokrotnych zobowiązań bośniackich Serbów do zawieszenia broni, ciężki ostrzał miasta nie ustał. W dniu 18 kwietnia, po tym jak sytuacja w Goraždzie i jego okolicach stała się wyjątkowo tragiczna, Sekretarz Generalny zwrócił się do NATO o zezwolenie na użycie nalotów, na prośbę ONZ, przeciwko artylerii, pozycji moździerzy lub czołgom atakującym ludność cywilną w Goraždzie, zgodnie z art. a także w czterech innych bezpiecznych obszarach, a mianowicie w miastach Tuzla, Zepa, Bihac i Srebrenica. W liście do sekretarza generalnego NATO zwrócił uwagę, że na Sarajewo wydano już zgodę na takie naloty i stwierdził, że tragiczne wydarzenia w Goražde pokazały potrzebę podjęcia przez Radę NATO podobnych decyzji w sprawie innych bezpiecznych obszarów w Bośni i Hercegowina.

NATO UPOWAŻNIA UŻYWANIE ATAKÓW POWIETRZNYCH

W dniu 22 kwietnia 1994 r. NAC zezwoliła na użycie nalotów na cele wojskowe Serbów bośniackich wokół Goražde, jeśli Serbowie bośniaccy nie zakończą natychmiast ataków na bezpieczny obszar, wycofają swoje siły trzy kilometry od centrum miasta do godziny 0001 GMT w dniu 24 kwietnia 1994 r. kwietnia 1994 r., i zezwolić siłom ONZ i konwojom pomocy humanitarnej na swobodę poruszania się tam. NAC zgodził się na ustanowienie „wojskowej strefy zamkniętej” (na terytorium Bośni i Hercegowiny) w promieniu 20 kilometrów wokół Goražde, co wymagało użycia całej ciężkiej broni Serbów bośniackich (w tym czołgów, dział artyleryjskich, moździerzy, wielu wyrzutni rakiet, pocisków i przeciwlotniczej) do wycofania do godziny 0001 GMT w dniu 27 kwietnia 1994 r. NAC uzgodniła również podobne ustalenia dla czterech innych bezpiecznych stref, gdyby zostały zaatakowane przez ciężką broń z dowolnej odległości lub gdyby doszło do koncentracji lub przemieszczania ciężkiej broni w obrębie w promieniu 20 kilometrów od tych obszarów.

NATO potwierdziło swoją gotowość do udzielenia bliskiego wsparcia powietrznego, gdyby bośniaccy Serbowie zaatakowali UNPROFOR lub inny personel ONZ w Bośni i Hercegowinie lub siłą ingerowali w realizację ich mandatu. Wezwała także rząd Bośni do niepodejmowania działań ofensywnych z Goražde.

RADA BEZPIECZEŃSTWA ŻĄDA WYCOFANIA

Tego samego dnia Rada Bezpieczeństwa rezolucją 913 (1994) potępiła ostrzał i ataki sił Serbów bośniackich na bezpieczny obszar Goražde i zażądała wycofania tych sił i ich broni na odległość, z której zaprzestałyby zagrozić bezpiecznej strefie. Domagała się natychmiastowego zawarcia porozumienia o zawieszeniu broni w Goražde oraz w całej Bośni i Hercegowinie pod auspicjami UNPROFOR. Rada zażądała również zaprzestania wszelkich działań prowokacyjnych w strefach bezpieczeństwa i wokół nich, natychmiastowego uwolnienia całego personelu ONZ przetrzymywanego przez siły bośniackich Serbów oraz niezakłóconej swobody przemieszczania się UNPROFOR. Opierając się na pilnej potrzebie zintensyfikowania wysiłków na rzecz ogólnego rozwiązania politycznego, Rada wezwała do zintensyfikowania ścisłych konsultacji między Stanami Zjednoczonymi a Federacją Rosyjską oraz Organizacją Narodów Zjednoczonych i Unią Europejską w celu połączenia inicjatyw dyplomatycznych.

W innych postanowieniach rezolucji Rada zwróciła się również do Sekretarza Generalnego o podjęcie niezbędnych kroków w celu zagwarantowania, że UNPROFOR będzie w stanie monitorować sytuację w Goražde oraz o przestrzeganie zawieszenia broni i wycofania sił zbrojnych, w tym środków mających na celu ciężką broń pod kontrolą ONZ.

TERMIN ZOSTAŁ DOKONYWANY

23 kwietnia osiągnięto porozumienie między UNPROFOR a władzami cywilnymi i wojskowymi Serbów bośniackich. Wezwał do natychmiastowego i całkowitego zawieszenia broni w Goražde i jego okolicach od godziny 1000 GMT 23 kwietnia oraz do pilnego rozmieszczenia batalionu UNPROFOR na obszarze w promieniu trzech kilometrów od centrum miasta. Uzgodniono również, że najpóźniej do godz. 22.00 26 kwietnia zostanie wycofana broń ciężka z obszaru w promieniu 20 km od centrum Goraža.

Chociaż bośniaccy Serbowie nie zastosowali się jeszcze w pełni do terminu 24 kwietnia, dowódca sił UNPROFOR zdecydował się nie stosować natychmiastowych nalotów. UNPROFOR uważał, że poczyniono znaczne postępy i że Serbowie wkrótce zastosują się do ultimatum. Ponadto ważne było jak najszybsze przemieszczenie oddziałów ONZ i jednostek medycznych do Goražde, a naloty mogły zagrozić tej operacji.

26 kwietnia 1994 r. Sekretarz Generalny ONZ ogłosił, że siły bośniackich Serbów spełniły żądanie zaprzestania ataków na Goražde i wycofały swoje siły i ciężką broń z 20-kilometrowej strefy zamkniętej wokół miasta. Zauważył, że Organizacja Narodów Zjednoczonych miała około 500 pracowników w Goražde i ewakuowała najciężej rannych oraz dostarczała pomoc humanitarną.

Sekretarz Generalny oświadczył, że Rada Bezpieczeństwa, przy wsparciu NATO, zajęła jasne stanowisko, zgodnie z którym żaden z bezpiecznych obszarów nie może być dalej zagrożony, wysiłki humanitarne Organizacji Narodów Zjednoczonych muszą być kontynuowane bez przeszkód, a wszystkie strony muszą zobowiązać się do znaczącego zawieszenia broni i negocjować w dobrej wierze rozwiązanie polityczne.

19 maja sekretarz generalny złożył Radzie Bezpieczeństwa raport o sytuacji w Goraždzu. Sytuacja pozostawała napięta, chociaż zawieszenie broni w 3-kilometrowej strefie całkowitego wyłączenia, jak również w 20-kilometrowej strefie wyłączonej z broni ciężkiej, było w dużej mierze przestrzegane.

POTRZEBNE UDOSKONALENIE KONCEPCJI STREFY BEZPIECZEŃSTWA

W swoim raporcie dla Rady Bezpieczeństwa z 9 maja 1994 r. Sekretarz Generalny podzielił się swoimi przemyśleniami na temat koncepcji stref bezpieczeństwa ONZ. Po przeanalizowaniu osiągniętych wyników i wniosków wyciągniętych z ustanowienia stref bezpieczeństwa w Srebrenicy, Sarajewie, Tuzli, Zepie, Gorazde i Bihacu zasugerował, że pomyślna realizacja tej koncepcji wymaga przyjęcia trzech nadrzędnych zasad:

(a) że celem stref bezpiecznych jest przede wszystkim ochrona ludzi, a nie terytorium, oraz że ochrona tych obszarów przez UNPROFOR nie ma na celu uczynienia ich stroną konfliktu;

(b) Aby metoda wykonywania zadania w strefie bezpieczeństwa nie powinna, jeśli to możliwe, umniejszać, ale raczej wzmacniać pierwotne mandaty UNPROFOR w Bośni i Hercegowinie, a mianowicie wspieranie operacji pomocy humanitarnej i przyczynianie się do ogólnego procesu pokojowego poprzez wdrażanie rozejmów i lokalnych wycofań;

(c) Mandat musi uwzględniać ograniczenia zasobów UNPROFOR oraz sprzeczne priorytety, które nieuchronnie wynikają z rozwoju wydarzeń.

Zgodnie z raportem Sekretarza Generalnego, oprócz już istniejących ustaleń dotyczących ochrony stref bezpiecznych, konieczne było: (a) jasne zdefiniowanie misji UNPROFOR w odniesieniu do stref bezpiecznych; (b) wyznaczenie bezpiecznych obszarów, zgodnie z propozycją UNPROFOR; c) aby były szanowane; d) zapewnienie całkowitej swobody przemieszczania się na zasadzie „powiadomienia” (w przeciwieństwie do „zezwoenia”) w celu niesienia pomocy humanitarnej do obszarów bezpiecznych, jako wstęp do dalszej normalizacji, w tym wznowienia ruchu handlowego .

Sekretarz Generalny uważał, że bezpieczne obszary można uczynić nieco bardziej skutecznymi i łatwiejszymi w zarządzaniu. Z drugiej strony, ze względu na trudności w ich realizacji, jak również ich ograniczony efekt, należy uznać, że obszary bezpieczne same w sobie nie stanowiły długoterminowego rozwiązania podstawowego konfliktu w Bośni i Hercegowinie, który wymagał politycznego i terytorialnego rozwiązania. Dlatego Sekretarz Generalny postrzegał koncepcję strefy bezpieczeństwa jako tymczasowy mechanizm, dzięki któremu niektóre wrażliwe populacje mogłyby być chronione do czasu wynegocjowania kompleksowego porozumienia politycznego. W związku z tym ochrona ludności cywilnej na obszarach bezpiecznych w ramach UNPROFOR musi być realizowana tak, aby wnieść pozytywny wkład w proces pokojowy, a nie go osłabiać.

WYGAŚNIĘCIE UMOWY O ROZSTRZYgniĘCIU POŻARU

W dniu 1 czerwca Rada Bezpieczeństwa wydała oświadczenie swojego przewodniczącego, w którym ponownie podkreśliła pilną potrzebę całkowitego zaprzestania działań wojennych na całym terytorium Bośni i Hercegowiny oraz wezwała strony do wznowienia, bez warunków wstępnych, poważnych wysiłków w celu osiągnięcia politycznego osada. W tym względzie w pełni poparła wysiłki specjalnego przedstawiciela Sekretarza Generalnego i dowódcy sił UNPROFOR w celu wynegocjowania takiego zaprzestania działań wojennych. Rada z zadowoleniem przyjęła decyzję o zwołaniu w Genewie spotkania z delegacjami rządu Bośni i Hercegowiny oraz strony Serbów bośniackich.

Spotkanie odbyło się w dniach 6-8 czerwca. 8 czerwca, po trzech rundach rozmów z obiema stronami, strony podpisały porozumienie, zgodnie z którym przez miesiąc nie będą prowadzić ofensywnych operacji wojskowych ani działań prowokacyjnych. Umowa weszła w życie od godziny 1200 GMT w dniu 10 czerwca 1994 r. Umowa przewidywała również natychmiastowe uwolnienie, pod auspicjami MKCK, jeńców wojennych i zatrzymanych oraz wymianę informacji o osobach, których miejsce pobytu jest nieznane.

Podczas gdy to porozumienie nadal obowiązywało, siły rządowe próbowały przejąć dominujący teren lub zabezpieczyć trasy w okolicach Ozren i Travnik. W tym samym czasie bośniaccy Serbowie nadal wypędzali muzułmańskich cywilów z obszarów Banja Luka i Bijeljina oraz nakładali nowe ograniczenia na ruch konwojów UNHCR. Umowa, która została przedłużona o dodatkowy miesiąc w lipcu, wygasła 8 sierpnia 1994 r.

KOLEJNY PLAN POKOJOWY ODRZUCONY

Kolejne plany pokoju w Bośni i Hercegowinie zostały sporządzone ze stronami, a następnie odrzucone przez jedną lub drugą stronę: plan Carringtona-Cutiliero, plan Vance'a-Owena, pakiet „HMS Invincible”, plan działania Unii Europejskiej . W styczniu-lutym 1994 r. strony, w rozmowach prowadzonych pod auspicjami współprzewodniczących Komitetu Sterującego Międzynarodowej Konferencji na temat Byłej Jugosławii, Lorda Owena i Thorvalda Stoltenberga, potwierdziły swoją akceptację ram konstytucyjnych i warunków do realizacji i monitorowania zaprzestania działań wojennych oraz na większej części mapy do podziału terytorium. Jednak niezgoda utrzymywała się na co najwyżej 2 procentach terytorium.

W celu przełamania impasu odbyły się konsultacje z udziałem Współprzewodniczących Komitetu Sterującego oraz zainteresowanych Rządów. Po wprowadzeniu strefy zamkniętej dla broni ciężkiej, zaangażowaniu NATO i przemieszczeniu rosyjskiego kontyngentu UNPROFOR z Sektora Wschodniego do Sarajewa, rządy Francji, Niemiec, Federacji Rosyjskiej, Wielkiej Brytanii i Stanów bardziej zaangażować państwa w proces pokojowy.

Stany Zjednoczone przejęły inicjatywę w utworzeniu federacji bośniacko-chorwackiej oraz konfederacji między Chorwacją a federacją. Po podpisaniu umów ramowych, które miało miejsce 1 marca w Waszyngtonie, 10 maja nastąpiło podpisanie porozumień waszyngtońskich o utworzeniu Federacji Bośniacko-Chorwackiej. Tymczasem 25 kwietnia powołano grupę kontaktową, w skład której na szczeblu ministerialnym weszli ministrowie spraw zagranicznych Francji, Niemiec, Federacji Rosyjskiej, Wielkiej Brytanii, Stanów Zjednoczonych, komisarz Unii Europejskiej do spraw zagranicznych oraz dwóch współprzewodniczących Komitet Sterujący.

Grupa kontaktowa sporządziła mapę podziału terytorium między Federacją Bośniacko-Chorwacką a jednostkę Serbów bośniackich (tzw. „Republikę Serbską”) i przekazała ją obu stronom 6 lipca. Mapa przydzielała 51 procent Federacji Bośniacko-Chorwackiej i 49 procent Serbom bośniackim. Grupa kontaktowa, wspierana przez Radę Bezpieczeństwa i Radę Ministrów Unii Europejskiej, a także przez rządy i organizacje na całym świecie, poinformowała strony, że proponowana mapa będzie musiała zostać przyjęta w takiej postaci, w jakiej została przedstawiona, chyba że strony uzgodnią między sobą w sprawie zmian.

Pod koniec lipca Federacja Bośniacko-Chorwacka zaakceptowała mapę. Mapę zaakceptowały również Republika Chorwacji i Federalna Republika Jugosławii (Serbia i Czarnogóra). Przywódcy Federalnej Republiki Jugosławii (Serbii i Czarnogóry) wezwali przywódców bośniackich Serbów do zaakceptowania mapy. Jednak strona bośniackich Serbów odrzuciła to.

GRANICA ZAMKNIĘTA

Na początku sierpnia, próbując przekonać władze Serbów bośniackich do zaakceptowania mapy, władze Federalnej Republiki Jugosławii (Serbii i Czarnogóry) zerwały stosunki gospodarcze i polityczne z przywódcami Serbów bośniackich oraz podjęły działania mające na celu odcięcie łączności między Federalną Republiką Jugosławii (Serbii i Czarnogóry) i terytorium kontrolowanego przez Serbów bośniackich, aby odmówić wizyt urzędników Serbów bośniackich w Federalnej Republice Jugosławii (Serbii i Czarnogórze) oraz zamknąć 300-milową granicę dla wszelkiego ruchu z wyjątkiem żywności, odzieży i pomocy medycznej.

We wrześniu, po szczegółowych dyskusjach ze Współprzewodniczącymi i pracownikami Międzynarodowej Konferencji, władze Federalnej Republiki Jugosławii (Serbii i Czarnogóry) uzgodniły, że Konferencja wyśle misję, która kontrolowałaby skuteczne dostarczanie pomocy humanitarnej do wyznaczonych przejść granicznych i miałby swobodny dostęp do innych części kraju. Misja składałaby sprawozdania współprzewodniczącym Komitetu Sterującego, a za ich pośrednictwem Sekretarzowi Generalnemu Organizacji Narodów Zjednoczonych i Prezydencji Unii Europejskiej, z realizacji zamknięcia granic. Składałby się z międzynarodowego personelu cywilnego udostępnionego Międzynarodowej Konferencji.

Pierwsza grupa Misji przybyła do Belgradu 14 września, a 16 września wysłała swój pierwszy zespół rozpoznawczy do odwiedzenia szeregu przejść granicznych. Na dzień 20 września misja liczyła 52 pracowników międzynarodowych. W dniu 19 września współprzewodniczący poinformowali Sekretarza Generalnego, że Misja poinformowała, że rząd federalny i władze federalne w pełni współpracowały z Misją. Pierwsze wrażenia Misji z obszarów przygranicznych zdawały się potwierdzać, że rząd federalny podejmuje „wszelkie działania w celu skutecznego uszczelnienia granicy między Federalną Republiką Jugosławii (Serbią i Czarnogórą) a Bośnią i Hercegowiną”.

23 września Rada Bezpieczeństwa rezolucją 943 (1994) z zadowoleniem przyjęła decyzję władz Federalnej Republiki Jugosławii (Serbii i Czarnogóry) o zamknięciu granicy międzynarodowej z Bośnią i Hercegowiną. Postanowiła zawiesić kilka sankcji gospodarczych nałożonych na Federalną Republikę Jugosławii (Serbii i Czarnogóry) na początkowy okres 100 dni po otrzymaniu przez Sekretarza Generalnego zaświadczenia, że władze Federalnej Republiki Jugosławii (Serbii i Czarnogóry) skutecznie realizowały swoją decyzję o zamknięciu granicy. Zawiesiłoby ograniczenia w podróżach lotniczych dla pasażerów cywilnych i rzeczy osobistych; zawiesić konfiskatę statków,

pojazdów towarowych, taboru kolejowego i samolotów; zawiesić ograniczenia w ruchu morskim, w szczególności w usługach promowych między Barem w Federalnej Republice Jugosławii (Serbia i Czarnogóra) a Bari we Włoszech, przewożących wyłącznie pasażerów i rzeczy osobiste; oraz zawiesić ograniczenia dotyczące imprez sportowych i wymian kulturalnych.

Rada zażądała również, aby co trzydzieści dni Sekretarz Generalny przedkładał jej sprawozdanie w sprawie poświadczenia przez Współprzewodniczących, że władze Federalnej Republiki Jugosławii (Serbii i Czarnogóry) skutecznie wykonują swoją decyzję o zamknięciu granicy z Bośnią i Hercegowina.

Od czasu przyjęcia rezolucji 943 (1994) współprzewodniczący złożyli dwa sprawozdania, w dniach 3 października i 2 listopada, potwierdzające, że rząd Federalnej Republiki Jugosławii (Serbii i Czarnogóry) wypełnia swoje zobowiązanie do zamknięcia granicy między tego kraju i obszarów Bośni i Hercegowiny pod kontrolą sił bośniackich Serbów. Na dzień 2 listopada 1994 r. Misja Konferencji Międzynarodowej liczyła 118 międzynarodowych pracowników z Belgii, Kanady, Czech, Danii, Niemiec, Unii Europejskiej, Finlandii, Francji, Irlandii, Holandii, Norwegii, Portugalii, Federacji Rosyjskiej, Szwecji, Wielką Brytanią i Stanami Zjednoczonymi.

WZMOCNIONE SANKCJE

W dniu 23 września Rada Bezpieczeństwa rezolucją 942 (1994) z zadowoleniem przyjęła zaproponowane przez grupę kontaktową rozwiązanie terytorialne dla Bośni i Hercegowiny, zdecydowanie potępiła stronę Serbów bośniackich za odmowę ich przyjęcia i postanowiła zaostrzyć sankcje przeciwko bośniackim Serbom. Sankcje, które mają zastosowanie do „wszystkich działań o charakterze gospodarczym, w tym działalności i transakcji handlowych, finansowych i przemysłowych”, zostałyby ponownie rozważone, gdyby Serbowie bośniaccy bezwarunkowo zaakceptowali proponowane porozumienie terytorialne.

Tekst dwuczęściowej 22-paragrafowej uchwały odnosił się w szczególności do wszelkiej działalności gospodarczej związanej z majątkiem – funduszami, aktywami finansowymi, rzeczowymi i niematerialnymi, prawami majątkowymi oraz publicznymi i prywatnymi papierami wartościowymi i instrumentami dłużnymi oraz wszelkimi innymi zasobami finansowymi i gospodarczymi.

Rada zdecydowała również, że państwa powinny zamrozić aktywa finansowe znajdujące się w ich krajach przez bośniackich Serbów lub kontrolowane przez nich podmioty oraz podjąć kroki w celu zapobieżenia przekierowywaniu korzyści na obszary kontrolowane przez bośniackich Serbów. Państwa powinny również zapobiegać wszelkiej działalności gospodarczej prowadzonej z jakimkolwiek podmiotem bezpośrednio lub pośrednio kontrolowanym przez osoby lub podmioty zamieszkałe lub zarejestrowane na obszarach kontrolowanych przez Serbów bośniackich lub z podmiotami działającymi w imieniu takich osób lub podmiotów.

Zgodnie z postanowieniami rezolucji wszelki handlowy ruch rzeczny miał zakaz wpływania do portów na obszarach kontrolowanych przez Serbów bośniackich.

Z sankcji wyłączone były artykuły medyczne, żywność i towary niezbędne do zaspokojenia podstawowych potrzeb humanitarnych. Ponadto państwa mogą zezwolić na prowadzenie działalności gospodarczej na swoich terytoriach, jeśli są przekonane, że taka działalność nie prowadzi do przeniesienia aktywów na obszary kontrolowane przez bośniackich Serbów.

Rada zdecydowała, że państwa powinny uniemożliwić wjazd na swoje terytorium władzom bośniackim Serbów i osobom, które naruszyły tę i inne stosowne rezolucje Rady. Rada postanowiła również dokonać przeglądu sankcji w stosownych przypadkach, aw każdym razie co cztery miesiące.

DALSZE WYDARZENIA W BYŁEJ JUGOSŁAWII

W połowie września 1994 r., w związku z wygaśnięciem mandatu UNPROFOR do końca miesiąca, Sekretarz Generalny przedłożył Radzie Bezpieczeństwa kolejny raport przedstawiający wydarzenia w byłej Jugosławii od marca 1994 r.

CHORWACJA

Analizując sytuację w Chorwacji, Sekretarz Generalny stwierdził, że działania UNPROFOR w tym kraju koncentrowały się na monitorowaniu ogólnego porozumienia o zawieszeniu broni, podpisanego w Zagrzebiu 29 marca 1994 r. przez rząd Chorwacji i lokalne władze serbskie w UNPA. Porozumienie

stanowiło duże osiągnięcie, które znacznie ograniczyło aktywne działania wojenne między zwaśnionymi stronami w Chorwacji. Do końca maja UNPROFOR poinformował o prawie całkowitej zgodności, charakteryzującej się ogólnym zaprzestaniem działań wojennych, wycofaniem sił poza ustalone linie separacji i umieszczeniem ciężkiej broni w uzgodnionych miejscach składowania. UNPROFOR przejął wyłączną kontrolę nad strefą separacji, obejmującą obszar ponad 1300 kilometrów kwadratowych.

W kolejnych miesiącach UNPROFOR skupił się na wzmocnieniu przestrzegania porozumienia o zawieszeniu broni. Wysiłki te napotkały jednak kilka niepowodzeń obejmujących szereg naruszeń przez obie strony porozumienia o zawieszeniu broni w UNPA.

Ponadto Stowarzyszenie Chorwackich Wysiedleńców na początku lipca nałożyło blokadę na wszystkie przejścia graniczne do lub w obrębie UNPA, aby zwrócić uwagę na ich trudną sytuację i wyrzucić presję na UNPROFOR, aby przyspieszył ich powrót do domów w Obszary chronione. Po serii rozmów na wysokim szczeblu między UNPROFOR a władzami chorwackimi oraz po oświadczeniu prezydenta Rady Bezpieczeństwa z 11 sierpnia 1994 r., 19 sierpnia ostatecznie zniesiono blokadę. Mimo że 17 z 19 przejść granicznych zostało ponownie otwartych, nadal utrzymywały się napięcia w tej sprawie.

Pomimo tych niepowodzeń i naruszeń obie strony nadal wyrażały poparcie dla porozumienia o zawieszeniu broni, a UNPROFOR zintensyfikował działania na rzecz przywrócenia pełnej zgodności z jego postanowieniami.

Wyrażano nadzieję, powiedział sekretarz generalny, że po zawarciu zawieszenia broni strony rozpoczną wszechstronne dyskusje w kwestiach obopólnych korzyści ekonomicznych, a następnie rozmowy w sprawie ostatecznego porozumienia politycznego pod auspicjami Międzynarodowej Konferencji ds. Jugosławia. Jednak w kwietniu i maju lokalne władze serbskie w Kninie wydały szereg oświadczeń, które wydawały się zamykać drzwi do pojednania politycznego. Ogłosili zamiar pełnej integracji z innymi serbskimi obszarami byłej Jugosławii i postawili nierealne warunki rozmów. Rozpoczęcie negocjacji na tym etapie okazało się niemożliwe.

W sierpniu, po wznowieniu wysiłków mediacyjnych Międzynarodowej Konferencji ds. Byłej Jugosławii, wyżsi urzędnicy chorwackiego rządu i lokalnych władz serbskich zostali zebrani na dyskusje w Kninie. Zobowiązując się do kontynuowania procesu negocjacyjnego, zgodzili się na powołanie ośmiu grup eksperckich w celu przygotowania przyszłych negocjacji w konkretnych kwestiach gospodarczych.

Sekretarz Generalny przypomniał również, że w swojej rezolucji 908 (1994) Rada Bezpieczeństwa zezwoliła na rozszerzenie bliskiego wsparcia lotniczego na terytorium Chorwacji. Kontynuowano rozmowy między NATO i UNPROFOR na temat technicznych aspektów tej kwestii.

BOŚNIA I HERCEGOWINA

Opisując sytuację w Bośni i Hercegowinie, Sekretarz Generalny zauważył, że po podpisaniu w dniu 23 lutego 1994 r. 1994 w sprawie utworzenia Federacji Bośniacko-Chorwackiej, UNPROFOR był ściśle zaangażowany we wdrażanie wszystkich jej aspektów wojskowych, przynosząc duży stopień stabilności i pokoju w środkowej Bośni i zachodniej Hercegowinie. UNPROFOR przyczynił się do przełomu w umowie o swobodzie przemieszczania się w rejonie Mostaru, która została wdrożona 23 maja i zaowocowała szybką poprawą jakości życia mieszkańców wschodniego brzegu Neretwy. UNPROFOR odegrał również ważną rolę w monitorowaniu demilitaryzacji Mostaru, co było warunkiem wstępnym ustanowienia w tym mieście administracji Unii Europejskiej 23 lipca 1994 r. W środkowej Bośni UNPROFOR był również zaangażowany w negocjacje w sprawie swobody przemieszczania się zarówno ludności, jak i dla ruchu komercyjnego. Chociaż swoboda przemieszczania się nie była jeszcze pełna, niektóre konwoje handlowe, pod ochroną zapewnioną przez obecność UNPROFOR, mogły przemieszczać się z wybrzeża do południowej, środkowej i północnej Bośni.

Również z pozytywnej strony Sekretarz Generalny odniósł się do ustanowienia zawieszenia broni w Gorazde w kwietniu 1994 r., które od tego czasu było w dużej mierze przestrzegane, oraz do strefy zamkniętej wokół tego miasta. Również pod koniec kwietnia narastały napięcia w strategicznie ważnym korytarzu Posavina i wokół niego, z częstymi wymianami artylerii, moździerzy i rakiet, które

miały wpływ na obszary Brcko, Tuzla i Orasje. W odpowiedzi UNPROFOR pośredniczył między stronami i ostatecznie rozmieścił obserwatorów wojskowych ONZ w Brcko i okolicach. To rozmieszczenie znacznie przyczyniło się do zmniejszenia napięcia i zmniejszenia prawdopodobieństwa ofensywy którejkolwiek ze stron.

Sekretarz Generalny odniósł się ponadto do podpisania w dniu 17 marca 1994 r. umowy między rządem a stroną Serbów bośniackich w sprawie swobody przemieszczania się w rejonie Sarajewa, umowy antysnajperskiej wynegocjowanej przez UNPROFOR w Sarajewie w dniu 14 sierpnia, podobnej umowy antysnajperskiej -porozumienie snajperskie zawarte w Goraźde 28 sierpnia, a także działania Specjalnego Koordynatora ds. Sarajewa.

Jednocześnie Sekretarz Generalny stwierdził, że pomimo postępów poczynionych w wielu obszarach Bośni i Hercegowiny, po początkowym okresie spokoju po kryzysie w Gorazde, na wielu odcinkach linii konfrontacji między rządem a siłami Serbów bośniackich wybuchły działania wojenne.

W zachodniej Bośni siły rządowe rozpoczęły ofensywę i pokonały siły samozwańczej „Autonomicznej Prowincji Zachodniej Bośni” [z bastionem w Velika Kladusa i kierowanej przez separatystycznego przywódcę muzułmańskiego, pana Fikreta Abdica] w rejonie Bihac, co spowodowało exodus około 35 000, głównie muzułmańskich uchodźców, do UNPA z Sektora Północnego w Chorwacji.

W międzyczasie siły rządowe wznowiły również działania w rejonach Ozren i Travnik oraz posunęły się na południe z rejonów Breza i Dastansko. Wszystkie te działania spotkały się z ciężkim ostrzałem bośniackich Serbów i lokalnymi kontratakami w wielu punktach wzdłuż linii konfrontacji. UNPROFOR podjął kilka bezskutecznych prób przekonania obu stron do szukania rozwiązania wynegocjowanego, a nie wojskowego.

Sekretarz Generalny poinformował również, że nadal dochodzi do poważnych naruszeń praw człowieka. UNPROFOR nadal podkreślał i stanowczo potępiał przypadki tortur, zabójstw i wpędzeń mniejszości w Bośni i Hercegowinie. UNPROFOR nie ustawał w swoich próbach odwiedzenia i ustanowienia obecności na obszarach kontrolowanych przez bośniackich Serbów, zwłaszcza w Banja Luce i Bijeljina, które były sceną ciągłych „czystek etnicznych”.

BYŁA JUGOSŁOWIAŃSKA REPUBLIKA MACEDONII

Sekretarz Generalny poinformował, że chociaż sytuacja wojskowa w Byłej Jugosłowiańskiej Republice Macedonii pozostaje względnie spokojna i stabilna, od kwietnia nastąpił wzrost częstotliwości starć patroli z Federalnej Republiki Jugosławii (Serbii i Czarnogóry) z byłą jugosłowiańską republiką Macedonii wzdłuż wspólnej granicy. UNPROFOR z powodzeniem pośredniczył w kilku napiętych starciach granicznych, doprowadzając do wycofania żołnierzy po obu stronach. W tych działaniach UNPROFOR utrzymywał ścisłą koordynację z innymi organami międzynarodowymi, w tym z Międzynarodową Konferencją ds. Byłej Jugosławii i KBWE.

Sekretarz Generalny zauważył ponadto, że najpoważniejsze trudności, jakich doświadczyła Była Jugosłowiańska Republika Macedonii, miały charakter ekonomiczny. Stabilności społecznej zagroziło rosnące bezrobocie i schyłek gospodarczy, będący m.in. skutkiem blokady gospodarczej nałożonej przez Grecję 17 lutego 1994 r. oraz sankcji ONZ wobec Federalnej Republiki Jugosławii (Serbii i Czarnogóry), dawniej głównych partnerów handlowych kraju. Wzrosły również wewnętrzne napięcia polityczne między Macedończykami a etnicznymi Albańczykami. Biorąc pod uwagę złożone współzależności zewnętrznych i wewnętrznych czynników przyczyniających się do niepewności gospodarczej i politycznej oraz rosnących napięć społecznych, Rada Bezpieczeństwa w rezolucji 908 (1994) z dnia 31 marca 1994 r. zachęciła Specjalnego Przedstawiciela Sekretarza Generalnego, we współpracy z władzami byłej jugosłowiańskiej republiki Macedonii, do wykorzystania swoich dobrych usług w celu przyczynienia się do utrzymania pokoju i stabilności w tej republice.

DALSZE ROZSZERZENIE MANDATU UNPROFOR

Również w swoim raporcie z 17 września Sekretarz Generalny zauważył, że konflikty w byłej Jugosławii były ze sobą ściśle powiązane i miały bezpośredni wpływ na operacje UNPROFOR w Chorwacji, Bośni i Hercegowinie oraz Byłej Jugosłowiańskiej Republice Macedonii. W tym kontekście praca Grupy Kontaktowej, która powstała w kwietniu 1994 r. i obejmowała pięć głównych mocarstw współpracujących ze współprzewodniczącymi Komitetu Sterującego Międzynarodowej Konferencji na temat Byłej Jugosławii, może mieć ogromne znaczenie dla przyszłości UNPROFOR.

Mówiąc o Chorwacji, Sekretarz Generalny nakreślił cztery problematyczne obszary mandatu UNPROFOR w tej Republice: demilitaryzacja UNPA; przywrócenie chorwackiej władzy w „różowych strefach”; ustanowienie kontroli granicznych; oraz pomoc w powrocie uchodźców i wysiedleńców do ich domów. Wszystkie cztery wymagały wykonania lub zgody obu stron na ich wykonanie. UNPROFOR nie miał ani środków, ani mandatu do działań egzekucyjnych tego rodzaju, a współpraca stron była nieuchwytna.

Pomimo niezdolności UNPROFOR do wypełnienia ważnych części swojego mandatu w Chorwacji, kontynuował Sekretarz Generalny, pomyślnie wdrożenie porozumienia o zawieszeniu broni otworzyło możliwość pewnego postępu. Drastycznie zmniejszyło to liczbę ofiar wojennych i pozwoliło na coraz większą normalizację życia, w tym poprawę perspektyw ekonomicznych, zwłaszcza dla turystyki. Jednak pomimo tego sukcesu, UNPROFOR był nadal krytykowany przez chorwacki rząd i media za niezdolność do wypełnienia całego swojego mandatu i groził mu nierealistyczne terminy realizacji zadań, które bez woli politycznej obu stron nie mogłyby przyczynić się do Stabilność długoterminowa. Chociaż oskarżenia skierowane przeciwko UNPROFOR mogły być częściowo związane z chorwackim procesem politycznym, odzwierciedlały również pewne niezgodności w mandacie Sił, które uniemożliwiały realizację różnych zadań w ograniczonych ramach czasowych. Wynikająca z tego luka między oczekiwaniami Chorwacji co do tego, co może zapewnić obecność Organizacji Narodów Zjednoczonych, a tym, co UNPROFOR faktycznie był w stanie osiągnąć w danych okolicznościach, stawała się coraz trudniejsza do pokonania.

Rozważając różne opcje obecności UNPROFOR w Chorwacji, Sekretarz Generalny stwierdził, że pozostaje wyczulony na możliwość zamrożenia sytuacji w terenie w sytuacji patowej, w której dalsza obecność UNPROFOR przyczyniłaby się jedynie do utrzymania niezadowolającego status quo . Jednak w obecnych okolicznościach najważniejsze było zapewnienie dalszego przestrzegania porozumienia o zawieszeniu broni. Jednocześnie należałoby podjąć dalsze starania w celu stworzenia podstaw do wznowienia negocjacji. Były to zadania, które wymagały dalszej obecności UNPROFOR w Chorwacji.

W odniesieniu do Bośni i Hercegowiny Sekretarz Generalny zwrócił uwagę, że możliwość dalszego zaostrzenia i nasilenia konfliktu w tej Republice uwydatniła ograniczenia UNPROFOR i podkreśliła szereg obszarów budzących niepokój. Po pierwsze, znaczące ograniczenia zdolności UNPROFOR do wykonywania swoich obowiązków w obszarach bezpiecznych, nakreślone w raporcie Sekretarza Generalnego z dnia 9 maja 1994 r., pozostały w dużej mierze niezmienione. Po drugie, strefy zamknięte wokół Sarajewa i Gorazde, chociaż bardzo skutecznie chroniły ludność cywilną przed ostrzałem moździerzowym, artyleryjskim i czołgowym, były kosztowne w sile roboczej i trudne do egzekwowania i nie mogły być utrzymywane w nieskończoność bez całkowitego zaprzestania działań wojennych lub , jako minimum, demilitaryzację tych obszarów. Każda strona mogła ukryć broń, a personel UNPROFOR, który był szeroko rozproszony w punktach gromadzenia broni, był narażony na wszelkie zdecydowane próby usunięcia broni lub wzięcia zakładników. Po trzecie, nadzór i egzekwowanie stref zakazu broni stanowiło dodatkowe obciążenie dla UNPROFOR jako siły bezstronnej. Wszystkie te trudności były nieodłącznie związane z naturą UNPROFOR jako wysoce rozproszonej i lekko uzbrojonej siły pokojowej, która nie została upoważniona, wyposażona, wyszkolona ani rozmieszczona jako bojownik.

Ponadto Sekretarz Generalny zauważył, że UNPROFOR nadal doświadcza poważnych ograniczeń swobody przemieszczania się nałożonych przez wszystkie strony, a zwłaszcza przez bośniackich Serbów. Szczególnie poważne były działania obu stron, które doprowadziły do ponownego zamknięcia lotniska w Sarajewie. W przypadku braku poprawy stosunków między rządem a partią Serbów bośniackich trudności te będą się utrzymywać i mogą się nasilać.

Sekretarz Generalny był świadomy, że w tych okolicznościach niektóre państwa członkowskie mogły dojść do przekonania, że strategia realizowana dotychczas przez społeczność międzynarodową, polegająca na rozmieszczeniu sił pokojowych zależnych od aktywnej współpracy stron, nie była nie wystarczająca już do realizacji celów proklamowanych w rezolucjach Rady Bezpieczeństwa. Jednak stosowanie „czynników zniechęcających”, takich jak ogólne nakładanie i surowsze egzekwowanie stref zamkniętych wokół obszarów bezpiecznych w celu wywarcia wpływu na wynik konfliktu lub zniesienie embarga na broń na korzyść rządu Bośni i Hercegowiny, zmieniałoby charakter obecności Organizacji Narodów Zjednoczonych na tym obszarze i wiązałoby się z niedopuszczalnym ryzykiem

dla UNPROFOR. Pierwsza akcja postawiłaby UNPROFOR jednoznacznie po jednej stronie toczącego się konfliktu. Ten ostatni krok byłby równoznaczny z podsycaniem płomieni, do gaszenia których wysłano ONZ. W obu przypadkach rezultatem byłoby fundamentalne przejście od logiki utrzymywania pokoju do logiki wojny i wymagałoby wycofania UNPROFOR z Bośni i Hercegowiny.

Sekretarz Generalny zwrócił również uwagę, że decyzje państw członkowskich o skierowaniu wojsk do UNPROFOR opierały się na dotychczasowych rezolucjach Rady Bezpieczeństwa i założeniu, że mandat Sił będzie realizowany jako operacja pokojowa. Jakakolwiek próba radykalnej redefinicji warunków, w jakich realizowany był mandat UNPROFOR i która mogłaby mieć wpływ na bezpieczeństwo jej personelu, może zatem skłonić państwa wnoszące wkład do skorzystania z ich suwerennego prawa do zakończenia ich udziału w Siłach.

W związku z tym Sekretarz Generalny polecił UNPROFOR sfinalizowanie planów wycofania w krótkim czasie. Oceniono, że gdyby to wycofanie stało się konieczne, odbyłoby się w niezwykle trudnych warunkach i dlatego mogłoby wymagać wczesnej decyzji Rady Bezpieczeństwa. 60-dniowy okres przygotowań byłby niezbędnym minimum, aby zapewnić odpowiednią ochronę wycofującym się wojskom. W wielu przewidywalnych okolicznościach można to osiągnąć jedynie poprzez tymczasowe wprowadzenie znacznej liczby sił lądowych o wysokich zdolnościach bojowych, dostarczonych przez państwa członkowskie poza ramami Organizacji Narodów Zjednoczonych. Każda decyzja, która wymagałaby wycofania UNPROFOR, miałaby natychmiastowe implikacje dla zdolności sił zbrojnych do realizacji swoich obecnych mandatów.

Sekretarz Generalny zasugerował jednak, że wszelkie rozważania nad decyzjami prowadzącymi do wycofania się UNPROFOR należy porównać z zadaniami realizowanymi z powodzeniem przez UNPROFOR. Wobec braku ogólnego porozumienia politycznego, które byłoby możliwe do zaakceptowania przez wszystkie strony, obecność i działania UNPROFOR w Bośni i Hercegowinie pozostały nieocenione. Siła nadal odgrywała zasadniczą i skuteczną rolę jako siła bezstronna i reprezentowała w społeczeństwie stojącym przed wyzwaniem pojednania i odbudowy zasady i cele Karty Narodów Zjednoczonych. Jego przydatność we wspieraniu działań humanitarnych, ułatwianiu lokalnych rozejmów i rozłamów oraz wspieraniu pojednania i współpracy między społecznościami przemawiała za dalszym odnowieniem jego mandatu. Dlatego Sekretarz Generalny nie zalecał wycofania sił na tym etapie.

Mówiąc o działalności humanitarnej, Sekretarz Generalny zauważył, że chociaż ruch konwojów humanitarnych z pomocą humanitarną był coraz bardziej bezpieczny na przyległym terytorium kontrolowanym przez Federację Bośniacko-Chorwacką, nadal występowały problemy związane z bezpieczeństwem w odniesieniu do dostępu lądowego do Sarajewa i innych bezpiecznych obszarów, a UNPROFOR pomoc była niezbędna do dostarczenia pomocy humanitarnej do tych enklaw. Gdyby Serbowie z Bośni i Krajiny odmówili dostępu lądowego do bezpiecznych obszarów, część pomocy mogłaby nadal być dostarczana drogą zrzutów powietrznych. Jednak nie byłoby to odpowiednie dla Sarajewa, gdzie transport powietrzny mógłby skutecznie zatrzymać pojedynczy pocisk lub nawet jedna uzbrojona osoba. Jeśli chodzi o sytuację w zakresie praw człowieka w Bośni i Hercegowinie, Sekretarz Generalny stwierdził, że ciągłe nękanie mniejszości, zwłaszcza przez bośniackich Serbów, uwydatniło potrzebę bardziej wszechstronnego mandatu dla UNCIVPOL. W tym czasie policja cywilna miała ograniczone uprawnienia do działania w Srebrenicy, Tuzli i Mostarze, nieoficjalną zgodę na działanie w Sarajewie i Goraździe, a nie formalne upoważnienie do działania na innych obszarach, w tym w Velika Kladusa. Sekretarz Generalny zalecił, aby Rada Bezpieczeństwa rozważyła przyznanie UNPROFOR jednolitego mandatu UNCIVPOL dla całego obszaru misji, podobnego do mandatu już udzielonego Chorwacji w rezolucji 743 (1992) z dnia 21 lutego 1992 r. Wyraził nadzieję, że UNPROFOR będzie mógł promować ochrony praw człowieka w nadchodzącym trudnym okresie, zwłaszcza w fazie przejściowej prowadzącej do konsolidacji Federacji Bośni i Hercegowiny.

W Byłej Jugosłowiańskiej Republice Macedonii, kontynuował Sekretarz Generalny, obecność UNPROFOR pokazała wartość rozmieszczenia prewencyjnego. Ale jego misję można uznać za skuteczną tylko wtedy, gdy zakończy się sukcesem. Powodzenie misji zależałoby jednak od wydarzeń zewnętrznych. W tym kontekście Sekretarz Generalny powołał się na nierozwiązane spory między Grecją a Byłą Jugosłowiańską Republiką Macedonii dotyczące jej nazwy, symboli państwowych i konstytucji oraz zewnętrzne zagrożenia dla jej stabilności gospodarczej

i bezpieczeństwa granic z powodu utrzymującej się blokady gospodarczej ze strony Grecji i nieuznanie przez Federalną Republikę Jugosławii (Serbię i Czarnogórę) granic międzynarodowych Byłej Jugosłowiańskiej Republiki Macedonii. Sekretarz Generalny zaapelował do rządów Grecji i Byłej Jugosłowiańskiej Republiki Macedonii o pilne wznowienie negocjacji pod auspicjami jego Specjalnego Przedstawiciela, pana Cyrusa Vance'a, w celu osiągnięcia porozumienia w kwestiach spornych.

Na zakończenie swojego sprawozdania Sekretarz Generalny zalecił Radzie Bezpieczeństwa odnowienie mandatu UNPROFOR na okres sześciu miesięcy i zaproponował dalsze składanie Radzie w razie potrzeby sprawozdań z postępów w realizacji mandatu, w świetle rozwoju sytuacji w grunt i inne okoliczności mające wpływ na mandat UNPROFOR. Sekretarz Generalny zarekomendował również szereg konkretnych działań w zakresie rozminowywania i informacji publicznej, w tym utworzenie niezależnej stacji radiowej UNPROFOR.

W dniu 30 września 1994 r. Rada Bezpieczeństwa rezolucją 947 (1994) przedłużyła mandat UNPROFOR na dodatkowy okres kończący się 31 marca 1995 r. i zatwierdziła propozycje Sekretarza Generalnego dotyczące policji cywilnej, usuwania min i informacji publicznej. Wezwała wszystkie zainteresowane strony i inne zainteresowane strony do pełnego przestrzegania wszystkich rezolucji Rady Bezpieczeństwa dotyczących sytuacji w byłej Jugosławii, aw szczególności UNPROFOR w Chorwacji, aby stworzyć warunki, które ułatwią pełną realizację jej mandatu.

POGORSZENIE SYTUACJI BEZPIECZEŃSTWA

W sierpniu i wrześniu 1994 r. stan bezpieczeństwa w Bośni i Hercegowinie pogorszył się. Ciągłe walki trwały w kilku regionach Republiki.

W bezpiecznym rejonie Sarajewa ataki, zwłaszcza dokonywane przez snajperów (pomimo umowy antysnajperskiej), nasiliły się pod względem częstotliwości i zabójczych skutków. Zwiększył się również zasięg ataków bronią ciężką. Ataki miały miejsce zarówno w centrum miasta, jak i na przedmieściach iw wielu przypadkach były skierowane na domy mieszkalne, pieszych i poruszające się pojazdy, takie jak tramwaje wypełnione ludźmi. Personel ONZ był również celem i poniósł śmierć. Dwukrotnie, w sierpniu i wrześniu, UNPROFOR wezwał samoloty bojowe NATO do uderzenia w serbską broń ciężką naruszającą strefę zamkniętą wokół Sarajewa.

Dochodziło do licznych ingerencji w pomoc humanitarną. Kluczowa trasa humanitarna w Sarajewie została zamknięta przez siły Serbów bośniackich, co znacznie utrudniło dostarczanie pomocy nie tylko do miasta, ale także do wielu punktów w północnej i wschodniej Bośni. Ataki zarówno bośniackich Serbów, jak i sił rządowych na lotnisko w Sarajewie skutkowały jego częstym zamykaniem.

Ataki i ingerencje w pomoc humanitarną odnotowano także w innych regionach Bośni i Hercegowiny, w tym w Gorazde, Maglaju, Travniku, Bugojnie, Srebrenicy i Tuzli. W wielu innych miejscach sytuacja pozostawała napięta, a na terytorium Bośni i Hercegowiny nadal dochodziło do powszechnych naruszeń praw człowieka.

W oświadczeniu Prezydenckim, wydanym 30 września 1994 r., Rada wyraziła zaniepokojenie pogarszającą się sytuacją w zakresie bezpieczeństwa w bezpiecznej strefie Sarajewa oraz w innych częściach Bośni i Hercegowiny, która obejmowała wzrost poziomu przemocy zbrojnej, umyślne ataki na oddziały UNPROFOR oraz loty humanitarne, poważne ograniczenia usług użyteczności publicznej oraz utrzymujące się ograniczenia w przepływie transportu i łączności. Zauważył, że normalne życie w Sarajewie nie zostało w pełni przywrócone, jak wezwano w rezolucji 900 (1994). Rada zachęciła Specjalnego Przedstawiciela Sekretarza Generalnego i UNPROFOR do zbadania priorytetowych propozycji dotyczących demilitaryzacji Sarajewa.

W rezolucji 941 (1994) przyjętej w dniu 23 września Rada zażądała od władz Serbów bośniackich natychmiastowego zaprzestania kampanii czystek etnicznych w Republice Bośni i Hercegowiny oraz zezwolenia na natychmiastowy i niezakłócony dostęp przedstawicieli ONZ i MKCK do Banja Luka, Bijeljina i inne obszary zainteresowania.

Rada zwróciła się również do Sekretarza Generalnego o zorganizowanie rozmieszczenia oddziałów UNPROFOR i obserwatorów ONZ na tych obszarach. Zdecydowanie potępiła naruszenia międzynarodowego prawa humanitarnego, w szczególności czystki etniczne, i potwierdziła, że osoby

dokonujące takich czynów lub je zlecające poniosą indywidualną odpowiedzialność; oraz że strony konfliktu były zobowiązane do przestrzegania międzynarodowego prawa humanitarnego, w szczególności Konwencji Genewskich z 12 sierpnia 1949 r.

ZWALCZANIE WYBUCHÓW W KIESZENI BIHAC

W październiku, po pokonaniu latem sił pana Fikreta Abdica w zachodniej Bośni, armia rządu bośniackiego, działając we współpracy z jednostkami bośniackich Chorwatów, przeprowadziła dużą i początkowo udaną operację ofensywną przeciwko siłom bośniackich Serbów w okolicach Bośni i Hercegowiny. Kieszeń Bihaca.

Jednak na początku listopada, po przegrupowaniu, siły bośniackich Serbów rozpoczęły poważną kontrofensywę. Wspierały ich tak zwane siły Serbów z Krajiny działające zza granicy z Chorwacją oraz siły muzułmańskie lojalne wobec pana Fikreta Abdica. Do połowy listopada bośniaccy Serbowie odzyskali większość terytorium utraconego podczas wcześniejszej ofensywy rządu bośniackiego i posunęli się do wyznaczonego przez ONZ bezpiecznego obszaru Bihac.

Zarówno ofensywa armii rządu bośniackiego, jak i kontrofensywa bośniackich Serbów spowodowały ofiary wśród ludności cywilnej oraz nowy napływ uchodźców i wysiedleńców w regionie.

13 listopada Rada Bezpieczeństwa wyraziła zaniepokojenie eskalacją walk w rejonie Bihac i stanowczo wezwała wszystkie zainteresowane strony i inne zainteresowane strony do powstrzymania się od wszelkich wrogich działań i zachowania najwyższej powściągliwości. Potępiła wszelkie naruszenia granicy międzynarodowej między Chorwacją a Bośnią i Hercegowiną i zażądała, aby wszystkie zainteresowane strony i inne zainteresowane strony, w szczególności tzw.

Rada podkreśliła znaczenie swoich rezolucji w sprawie obszarów bezpiecznych i zażądała od wszystkich zainteresowanych ułatwienia realizacji tych rezolucji. Zażądała również, aby wszystkie strony zapewniły we współpracy z UNPROFOR niezakłócony dostęp do dostaw pomocy humanitarnej, wyraziła pełne poparcie dla wysiłków UNPROFOR i wezwała strony do poszanowania bezpieczeństwa i ochrony UNPROFOR, swobodnego dostępu do dostaw i swobody przemieszczania się¹⁰ /.

BEZPIECZNA STREFA BIHAC POD ATAKIEM

Wszystkie wysiłki dyplomatyczne i działania UNPROFOR na miejscu nie zdołały jednak powstrzymać ataku na Bihać, Wielką Kladusę i inne obszary w kieszeni. Co więcej, 18 listopada, wyraźnie naruszając status Bihacza jako obszaru bezpiecznego, samoloty należące do tzw. bomby kasetowe w południowo-zachodnim Bihacu. Ataki te stanowiły zagrożenie dla ludności cywilnej i personelu UNPROFOR. 19 listopada samoloty należące do tak zwanych sił Krajina Serb zbombardowały miasto Cazin, około 10 mil na północ od Bihaca. Jeden z samolotów uderzył w blok mieszkalny, w którym mieszkali przesiedleńcy, którzy uciekli przed wojną w innych częściach Bośni i Hercegowiny. W wyniku incydentu zginęło lub zostało rannych kilka osób.

18 listopada Rada Bezpieczeństwa w oświadczeniu prezydenckim zdecydowanie potępiła atak samolotów należących do tzw. sił Krajina Serb na bezpieczną strefę Bihać. Zażądał, aby wszystkie strony, w szczególności tzw. siły Krajina Serb, natychmiast zaprzestały wszelkich wrogich działań na granicy międzynarodowej między Chorwacją a Bośnią i Hercegowiną.

W dniu 19 listopada Rada Bezpieczeństwa rezolucją 958 (1994) zdecydowała, że upoważnienie udzielone Państwom Członkowskim na mocy rezolucji 836 (1993) – do przejęcia pod swoje uprawnienia i pod ścisłą koordynacją z Sekretarzem Generalnym i UNPROFOR, wszystkich niezbędne środki, z użyciem siły powietrznej, w okolicach bezpiecznych obszarów Bośni i Hercegowiny w celu wsparcia UNPROFOR w wykonywaniu jej mandatu – dotyczyło to również takich środków podjętych w Republice Chorwacji.

Tego samego dnia Rada przyjęła rezolucję 959 (1994), w której potępiła naruszenia międzynarodowej granicy między Chorwacją a Bośnią i Hercegowiną oraz zażądała, aby wszystkie strony, w szczególności tak zwani Serbowie z Krajiny, w pełni przestrzegali granicy i powstrzymać się od wrogich działań w jej obrębie. Rada wyraziła pełne poparcie dla wysiłków UNPROFOR w celu zapewnienia realizacji jego rezolucji w sprawie obszarów bezpiecznych i zażądała, aby wszystkie strony zakończyły wrogie działania na tych obszarach i wokół nich. Również uchwałą zwrócono się

do Sekretarza Generalnego o aktualizację zaleceń dotyczących wdrażania koncepcji stref bezpiecznych oraz o zachęcenie UNPROFOR do zawarcia porozumień w sprawie ich wzmocnienia.

21 listopada, zgodnie z rezolucją 958 (1994), NATO rozpoczęło nalot na lotnisko Udbina znajdujące się w południowym sektorze UNPA w Chorwacji. Do nalotu doszło po tym, jak samoloty tzw. Serbów z Krajiny zaatakowały cele w enklawie Bihac 18 i 19 listopada. W ataku na lotnisko Udbina w ścisłej współpracy z UNPROFOR wzięło udział łącznie 39 samolotów bojowych z Francji, Holandii, Wielkiej Brytanii i Stanów Zjednoczonych.

Specjalny Przedstawiciel Sekretarza Generalnego opisał to działanie jako konieczną i proporcjonalną reakcję na dalsze wykorzystywanie pasa startowego do nalotów na strefę bezpieczeństwa Bihac. Zauważył, że NATO celowało w pas startowy w Udbinie, a nie w samoloty z niego operujące, aby ograniczyć straty i straty uboczne. Zaapelował do lokalnych władz serbskich w Chorwacji o poszanowanie suwerenności Bośni i Hercegowiny i umożliwienie swobodnego przejazdu konwojom z pomocą humanitarną do Bihaca.

23 listopada, po tym, jak siły bośniackich Serbów wystrzeliły pociski w kierunku dwóch brytyjskich odrzutowców Harrier patrolujących obszar Bihac i zablokowały radar na samolotach rozpoznawczych NATO, NATO przeprowadziło naloty na stanowiska rakietowe ziemia-powietrze w tym obszarze.

25 listopada, po tym, jak siły bośniackich Serbów rozpoczęły ostrzał miasta Bihac, UNPROFOR ponownie wezwał samoloty NATO do ochrony żołnierzy ONZ. Samoloty leciały przez 60 minut, ale nie mogły zainicjować żadnego ataku bez narażenia zarówno żołnierzy UNPROFOR, jak i ludności cywilnej.

Pomimo wszelkich wysiłków i ostrzeżeń bośniaccy Serbowie kontynuowali atak, ostatecznie zajmując wzniesienia w bezpiecznym obszarze Bihac, ale nie przenieśli się do samego miasta Bihac. Ponadto, w pozornym odwecie za naloty NATO w całej Bośni i Hercegowinie, bośniaccy Serbowie zatrzymali pewną liczbę personelu ONZ, ograniczyli ich ruch, upokorzyli niektórych i zatrzymali większość konwojów humanitarnych i zaopatrzeniowych na terytoriach kontrolowanych przez Serbów bośniackich.

W dniu 26 listopada Rada Bezpieczeństwa w oświadczeniu swojego przewodniczącego zażądała wycofania wszystkich sił bośniackich Serbów z bezpiecznej strefy Bihac i potępiła w najostrejszych słowach wszelkie naruszenia, w szczególności „rażące i rażące” wkroczenie bośniackich Serbów do Siły serbskie w bezpiecznej strefie. Zażądał, aby wszystkie strony zgodziły się na natychmiastowe i bezwarunkowe zawieszenie broni w regionie Bihać, zwłaszcza w bezpiecznym obszarze i wokół niego.

Rada zażądała również natychmiastowego zaprzestania wszelkich wrogich działań na granicy między Chorwacją a Bośnią i Hercegowiną oraz natychmiastowego wycofania tzw. sił Krajina Serb z terytorium Bośni i Hercegowiny. Wezwała do zaprzestania działań wojennych w całej Bośni i Hercegowinie w dążeniu do rozwiązania terytorialnego zaproponowanego przez Grupę Kontaktową, powtórzyła swoje pełne poparcie dla rozwiązania i zażądała, aby strona Serbów bośniackich zaakceptowała je w całości i bezwarunkowo.

Wreszcie Rada wyraziła pełne poparcie dla UNPROFOR w realizacji jej mandatu polegającego na powstrzymaniu ataków na bezpieczne obszary. Rada wezwała strony do zapewnienia swobody przemieszczania się UNPROFOR i UNHCR oraz niezbędnych dostaw dla UNPROFOR i ludności cywilnej w całej Bośni i Hercegowinie oraz Chorwacji.

PROPOZYCJA ROZSTRZYgniĘCIA OGNIa NIE PRZYJĘTA

W międzyczasie UNPROFOR kontynuował swoje wysiłki w celu wynegocjowania i wykorzystania wszelkich dostępnych środków w celu uzyskania zawieszenia broni. Zaproponowano trzypunktowy plan natychmiastowego i bezwarunkowego zawieszenia broni w bezpiecznej strefie Bihac, obejmujący demilitaryzację bezpiecznej strefy, przekazanie jej UNPROFOR i wstawienie sił pokojowych na wrażliwych obszarach. Propozycja, która została dostarczona obu stronom 27 listopada, została zasadniczo zaakceptowana przez rząd Bośni. Strona bośniackich Serbów wskazała, że potrzebuje więcej czasu na zapoznanie się z propozycją.

Wysiłki UNPROFOR były aktywnie wspierane przez Grupę Kontaktową i Sekretarza Generalnego. Sekretarz Generalny odbył obszernie rozmowy telefoniczne z różnymi przywódcami na temat

wydarzeń w Bośni i Hercegowinie. Kilkakrotnie rozmawiał z nowym sekretarzem generalnym NATO Willym Claesem oraz z przywódcami bośniackimi, w tym prezydentem Aliją Izetbegoviciem i wiceprezydentem Federacji Bośni i Hercegowiny Ejupem Ganiciem. Zapowiedział też swoją decyzję o wyjeździe do Sarajewa w celu odbycia rozmów z prezydentem Izetbegoviciem i przywódcą Serbów bośniackich Radovanem Karadziciem.

W dniu 29 listopada Rada Bezpieczeństwa ponownie wyraziła zaniepokojenie trwającym konfliktem w Bośni i Hercegowinie, w tym w regionie Bihac, aw szczególności w bezpiecznym obszarze Bihac i wokół niego. Wyraziła pełne poparcie dla wysiłków urzędników Organizacji Narodów Zjednoczonych zmierzających do ustabilizowania sytuacji w Bihacu i wokół niego, a także dla wniosku o zawieszenie broni w regionie Bihac, który ma nastąpić po zawieszeniu broni na całym terytorium Bośni i Hercegowiny. Rada z zadowoleniem przyjęła przyjęcie tej propozycji przez rząd Bośni i wezwała Serbów bośniackich do jej przyjęcia. Rada z zadowoleniem przyjęła również zbliżającą się wizytę sekretarza generalnego w Bośni i Hercegowinie i zażądała, aby wszystkie strony w pełni współpracowały przy jego wysiłkach.

Sekretarz Generalny złożył wizytę w Sarajewie 30 listopada. Po raz pierwszy spotkał się z prezydentem Izetbegoviciem, aby omówić skuteczność operacji ONZ i konkretne działania zmierzające do osiągnięcia porozumienia w sprawie natychmiastowych działań zmierzających do opanowania sytuacji militarnej i stworzenia warunków, w których negocjacje w sprawie rozwiązania politycznego mogłyby zakończyć się pomyślnie.

Po spotkaniu w Prezydencji Sekretarz Generalny zaprosił dr Karadżicia na lotnisko w Sarajewie w celu odbycia podobnej dyskusji. Ale dr Karadzic odrzucił zaproszenie.

W wydanym tego samego dnia oświadczeniu Sekretarz Generalny wyraził rozczarowanie i zdziwienie odrzuceniem zaproszenia przez dr Karadżicia. Stwierdził, że celem jego wizyty w Sarajewie było przekazanie obu stronom prostego przesłania. Jeśli chcą zachować pomoc i wsparcie Organizacji Narodów Zjednoczonych w zakończeniu wojny, muszą najpierw wykazać gotowość do negocjacji i pracować w dobrej wierze, aby znaleźć wspólny grunt. Po drugie, muszą współpracować z UNPROFOR i UNHCR. Sekretarz Generalny ostrzegł, że jeśli tego nie zrobią, nie będzie w stanie przekonać Rady Bezpieczeństwa do utrzymania UNPROFOR w Bośni i Hercegowinie.

Ze względu na to, że dr Karadzić nie spotkał się z nim, Sekretarz Generalny powiedział, że nie był w stanie wywrzeć nacisku na przywódcę Serbów bośniackich, aby zniósł „niedopuszczalne ograniczenia” nałożone na ruch personelu ONZ i konwojów, w tym na zaopatrzenie Batalion Bangladeszu w Bihac. Innym problemem było rozmieszczenie przez Serbów bośniackich systemów przeciwlotniczych, które utrudniały humanitarny transport powietrzny. Zaznaczył, że jego Specjalny Przedstawiciel, pan Akashi, będzie prowadził te sprawy z dr Karadziciem.

Kończąc swoje oświadczenie, Sekretarz Generalny wezwał przywódców bośniackich do wywiązania się ze swoich obowiązków i umożliwienia społeczności międzynarodowej pomocy w zaprowadzeniu pokoju w ich narodach.

POMOC HUMANITARNA

Organizacja Narodów Zjednoczonych udziela pomocy humanitarnej uchodźcom i przesiedleńcom od początku konfliktu w byłej Jugosławii. Akcja humanitarna ONZ jest koordynowana przez UNHCR, który na początku akcji ratunkowej został wyznaczony jako wiodąca agencja humanitarna dla byłej Jugosławii. W grudniu 1991 r. oszacowano, że pomocy i ochrony wymagało około 500 tys. uchodźców, przesiedleńców i innych ofiar konfliktu. W miarę jak konflikt nasilił się i rozszerzył na Bośnię i Hercegowinę, dramatycznie wzrosły problemy humanitarne wraz z rosnącą liczbą uchodźców i wysiedleńców, powszechnym łamaniem podstawowych praw człowieka i międzynarodowego prawa humanitarnego. W tak trudnych okolicznościach UNHCR, Fundusz Narodów Zjednoczonych na rzecz Dzieci (UNICEF), Światowa Organizacja Zdrowia (WHO), Światowy Program Żywnościowy (WFP), inne zainteresowane agencje ONZ, MKCK oraz wiele organizacji pozarządowych (NGO) nadal dokładać wszelkich starań, aby zaspokoić potrzeby humanitarne ludności dotkniętej konfliktem.

Społeczność międzynarodowa hojnie odpowiedziała na apele wystosowane w grudniu 1991 i maju 1992 przez UNHCR oraz w imieniu UNICEF i WHO. Jednak w obliczu ciągłego i niepokojącego

pogarszania się sytuacji humanitarnej, zwłaszcza w Bośni i Hercegowinie, stało się oczywiste, że potrzebna jest dalsza pomoc. W związku z tym Międzynarodowe Spotkanie w sprawie Pomocy Humanitarnej Ofiarom Konfliktów w Byłej Jugosławii, które odbyło się 29 lipca 1992 r. w Genewie, zatwierdziło siedmiopunktowy plan działań humanitarnych zaproponowany przez Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych ds. Uchodźców, Panią Sadako Ogatę. Elementami planu były: poszanowanie praw człowieka i prawa humanitarnego, ochrona prewencyjna, dostęp humanitarny do potrzebujących, działania w celu zaspokojenia szczególnych potrzeb humanitarnych, tymczasowe środki ochrony, pomoc materialna oraz powrót i rehabilitacja.

Po Międzynarodowym Spotkaniu i związanym z nim spotkaniu Stałego Komitetu Międzyagencyjnego, Międzyagencyjna Misja Oceniająca, koordynowana przez UNHCR z pomocą Departamentu Spraw Humanitarnych Organizacji Narodów Zjednoczonych, odwiedziła republiki byłej Jugosławii w dniach od 9 do 16 sierpnia 1992 r., w celu ponownej oceny nadzwyczajnych wymagań humanitarnych. Według ustaleń misji ponad 2,7 mln osób zostało bezpośrednio dotkniętych kryzysem i potrzebowało pilnej pomocy humanitarnej – zwłaszcza w zakresie żywności, schronienia i opieki zdrowotnej. Na podstawie tych ustaleń Departament Spraw Humanitarnych, w ścisłej współpracy z UNHCR, innymi zainteresowanymi agencjami Organizacji Narodów Zjednoczonych i organizacjami pozarządowymi, sformułował skonsolidowany międzyagencyjny program działań i apeli na okres od września 1992 r. do marca 1993 r. Ogólne wymagania zidentyfikowane przez misję oceniającą wyniosły ponad 1 miliard USD. Następnie ustalono, że 434 miliony dolarów będą potrzebne na zajęcie się priorytetowymi potrzebami zagrażającymi życiu, które należy skierować za pośrednictwem systemu Narodów Zjednoczonych. Obszary objęte natychmiastową pomocą to żywność, opieka zdrowotna i schronienie.

Apel Sekretarza Generalnego został wystosowany 4 września 1992 r., jednocześnie za pośrednictwem ówczesnego Podsekretarza Generalnego ds. Humanitarnych, Jana Eliassona, w Nowym Jorku oraz Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych ds. Uchodźców, Pani Ogata, w Genewie. Sekretarz Generalny powiedział w Apelu, że jednym z „szczególnie nieprzyzwoitych” aspektów konfliktu w byłej Jugosławii była celowa próba zapobieżenia dotarciu bardzo potrzebnej pomocy humanitarnej do dotkniętej nią ludności.

Po uruchomieniu Programu Działań i Apeli znacznie wzrosła liczba poszkodowanych potrzebujących pomocy humanitarnej. 11 marca 1993 r. pani Ogata poinformowała Radę Bezpieczeństwa, że w całej byłej Jugosławii pomoc otrzymuje 3,8 mln osób. W samej Bośni i Hercegowinie około 2,28 miliona osób, czyli połowa pierwotnej populacji, skorzystało z pomocy humanitarnej UNHCR, a sytuacja w tym kraju wciąż się pogarszała. Pani Ogata powiedziała członkom Rady, że największym zmartwieniem UNHCR pozostaje uzyskanie dostępu humanitarnego do ofiar, zwłaszcza do tych w kontrolowanych przez rząd enklawach we wschodniej Bośni i Hercegowinie, gdzie w wielu przypadkach całkowicie odmówiono dostępu. Powiedziała, że ogromne cierpienia i zniszczenia w byłej Jugosławii uwydatniają krytyczne znaczenie natychmiastowego zaprzestania działań wojennych.

W dniu 17 marca 1993 r. Organizacja Narodów Zjednoczonych wydała poprawiony skonsolidowany apel międzyagencyjny na okres od 1 kwietnia do 31 grudnia 1993 r. W apelu wezwano do 840 milionów dolarów jako nowych wymogów finansowych oprócz prawie 496 milionów dolarów już wydanych lub zadeklarowanych przez siedem Organizacji Narodów Zjednoczonych i agencji stowarzyszonych w byłej Jugosławii od początku operacji nadzwyczajnej w listopadzie 1991 r.

W dniu 25 marca 1993 r. Pani Ogata, jako przewodnicząca Grupy Roboczej ds. Zagadnień Humanitarnych Międzynarodowej Konferencji ds. Byłej Jugosławii, zwołała międzyrządowe spotkanie wysokiego szczebla w Genewie w celu omówienia potrzeb regionu rozdartego wojną. W spotkaniu uczestniczyło ponad 55 krajów i organizacji międzynarodowych.

Wdrażanie międzynarodowego programu pomocy humanitarnej zostało poddane dalszemu przeglądowi na spotkaniu Grupy Roboczej ds. Zagadnień Humanitarnych, które odbyło się w Genewie 16 lipca 1993 r. Na podobnym spotkaniu, które odbyło się 8 października 1993 r., rozpoczęto nowy Skonsolidowany Apel, domagając się około 696,5 miliona dolarów na zaspokojenie pilnych potrzeb humanitarnych prawie 4,26 mln dotkniętych osób. Kwota ta obejmowała skorygowane wymagania zimowe na okres od października do grudnia 1993 r., wynoszące 173,9 mln

USD ponad kwotę wcześniej zabudżetowaną w Apelu z 17 marca 1993 r., obejmującą okres od kwietnia do grudnia 1993 r., oraz nowe wymagania w wysokości 522,6 mln USD na programy humanitarne na okres styczeń do czerwca 1994 r. Kilka państw ogłosiło nowe składki w czasie, gdy międzynarodowe wysiłki humanitarne były zagrożone przez niewystarczające fundusze. W ramach Apelu planowana populacja beneficjentów w byłej Jugosławii, wynosząca łącznie 4 259 000 osób, obejmowała około 2,74 mln osób w Bośni i Hercegowinie, 800 000 w Chorwacji, 647 000 w Serbii i Czarnogórze, 27 000 w Byłej Jugosłowiańskiej Republice Macedonii i 45 000 w Słowenii.

Operacje humanitarne w Bośni i Hercegowinie były nadal poważnie utrudniane. Dostęp do ludności w potrzebie był wielokrotnie odmawiany lub sabotowany w celach politycznych lub wojskowych, zwłaszcza przez strony bośniackich Serbów i bośniackich Chorwatów. Ponadto wszystkie trzy strony często zagrażały bezpieczeństwu personelu UNPROFOR, UNHCR i innych organizacji. W rezultacie międzynarodowy transport powietrzny do Sarajewa musiał być kilkakrotnie przerywany ze względów bezpieczeństwa. Operacje konwojowe były również zawieszane przy wielu okazjach.

W związku z pogarszającą się sytuacją na miejscu i perspektywą jeszcze większej katastrofy humanitarnej zimą, Wysoki Komisarz Narodów Zjednoczonych ds. Uchodźców spotkał się 18 listopada 1993 r. w Genewie z kierownictwem politycznym partii bośniackich. Spotkanie to odbyło się, ponieważ 25 października 1993 r., po zabiciu duńskiego kierowcy UNHCR, Sekretarz Generalny podjął decyzję o zawieszeniu wszystkich konwojów humanitarnych w środkowej Bośni. We wspólnej deklaracji strony zgodziły się zawiesić walki wzdłuż głównych szlaków zaopatrzeniowych, aby umożliwić przepływ międzynarodowych konwojów humanitarnych, w celu zapewnienia pełnej i bezpiecznej swobody przemieszczania się Organizacji Narodów Zjednoczonych i międzynarodowym organizacjom humanitarnym; zapobieżenie przekierowaniu pomocy humanitarnej do wojska i uwolnienie wszystkich przetrzymywanych osób cywilnych zgodnie z zasadami i uzgodnieniami MKCK. Strony zobowiązały się również do umożliwienia UNHCR i MKCK określenia charakteru pomocy humanitarnej, w tym priorytetowych potrzeb związanych z przygotowaniem do zimy oraz wszystkich materiałów, zapasów, gazu i innych paliw niezbędnych do przetrwania ludności cywilnej.

W dniu 19 listopada 1993 r. Grupa Robocza ds. Humanitarnych spotkała się w Genewie ze społecznością darczyńców i innymi zainteresowanymi państwami, UNHCR, WFP, UNICEF, WHO, Międzynarodową Organizacją ds. Migracji (IOM) i MKCK w celu przeglądu stanu przygotowań do akcji ratunkowej w okresie zimowym. W dniu 29 listopada pani Ogata, jako przewodnicząca Grupy Roboczej ds. Humanitarnych, przemawiała na spotkaniu zwołanym przez Unię Europejską w Genewie, w którym uczestniczyły strony bośniackie, na zakończenie którego Deklaracja została podpisana przez przywódców wojskowych tych stron, ponawiając zobowiązania z dnia 18 listopada 1993 r.

Pomimo doniesień, wynikających ze wspólnych deklaracji z listopada, o pewnej początkowej poprawie dystrybucji pomocy humanitarnej na niektórych obszarach, nadal występowały poważne problemy z dostępem: docierało tylko 50 procent pomocy humanitarnej.

W dniu 19 stycznia 1994 r. Wysoki Komisarz ds. Uchodźców wyraził obawy o los dziesiątek tysięcy cywilów w Bośni i Hercegowinie pozbawionych podstawowej pomocy humanitarnej, pomimo wielokrotnych zapewnień ze strony wszystkich stron bośniackich o przepuszczaniu pomocy. Przekazując swoje zaniepokojenie przedstawicielom walczących stron uczestniczącym w genewskich rozmowach pokojowych, zwróciła szczególną uwagę na ludność cywilną w Maglaj, Tesanj, wschodnim Mostarze, Gorazde i części środkowej Bośni.

Jeśli chodzi o pomoc żywnościową, WFP poinformował 3 lutego 1994 r., że chociaż potrzeby uchodźców w byłej Jugosławii zostały zaspokojone na zimę, wiosną wystąpią niedobory, ponieważ do końca zaspokojono tylko 67% potrzeb żywnościowych czerwca 1994 r., pozostawiając niedobór 145 000 ton o wartości 86 mln USD. Przez cały rok 1994 dla byłej Jugosławii potrzebne było prawie 750 000 ton metrycznych pomocy żywnościowej o wartości około 500 milionów dolarów.

Jeśli chodzi o Bośnię i Hercegowinę, WFP poinformowało, że pomimo niskiego poziomu dostaw do centralnej Bośni pod koniec 1993 r. pomimo przeszkód, a także zwiększona dostępność pomocy żywnościowej w drugiej połowie 1993 r. oraz zwiększone kwoty przewożone drogą powietrzną przez lotnisko w Sarajewie. Transport powietrzny, rozpoczęty 3 lipca 1992 r., zaspokajał większość potrzeb

żywnościowych Sarajewa i zapewniał pomoc oblężonej ludności w Maglaj, Tesanj i Mostarze. Pod koniec grudnia 1994 roku transport powietrzny do Sarajewa przekroczył granicę 140 000 ton metrycznych.

Od lutego 1993 r. pomoc humanitarna do niektórych niedostępnych obszarów w Bośni i Hercegowinie prowadzona jest również za pomocą zrzutów - operacji zainicjowanej przez Stany Zjednoczone we współpracy z kilkoma innymi krajami. Możliwości tej operacji podjętej przez wiele krajów znacznie wzrosły po dodaniu dwunastu samolotów amerykańskich, trzech niemieckich i jednego francuskiego.

W lutym i marcu 1994 r. porozumienia o zawieszeniu broni w Sarajewie, w środkowej Bośni i w okolicach Mostaru złagodziły cierpienia i niedostatek oraz przyniosły znaczną ulgę ludności na tych obszarach. Ponadto wydarzenia polityczne prowadzące do porozumienia w sprawie nowych ustaleń konstytucyjnych dla społeczności bośniackich muzułmanów i bośniackich Chorwatów, a także porozumienie w sprawie proponowanej konfederacji między Bośnią i Hercegowiną a Chorwacją nadały nowy impuls procesowi pokojowemu i ułatwiły dostęp dla konwojów humanitarnych szlakami dotychczas zamkniętymi lub bardzo trudnymi w obsłudze.

Międzyagencyjna misja oceniająca złożona z przedstawicieli agencji humanitarnych biorących udział w operacji humanitarnej w byłej Jugosławii odwiedziła ten obszar w dniach 18-25 marca 1994 r. Na podstawie ustaleń misji zrewidowano skonsolidowany apel międzyagencyjny Organizacji Narodów Zjednoczonych, wspólnie w dniu 11 maja 1994 r. przez Departament Spraw Humanitarnych i UNHCR.

Zmieniony apel – ósmy apel Organizacji Narodów Zjednoczonych od początku kryzysu w byłej Jugosławii – obejmował potrzeby humanitarne w okresie od 1 lipca do 31 grudnia 1994 r. Apel dotyczył pilnych potrzeb dla skorygowanej populacji beneficjentów wynoszącej 4 121 500 osób z programami o wartości 532 070 211 USD .

Od tego czasu wydarzenia w byłej Jugosławii rozwijały się z niepokojącą szybkością, często zmieniając punkt ciężkości potrzeb humanitarnych i wymaganą reakcję. W Bośni i Hercegowinie, a zwłaszcza na obszarze Federacji, sytuacja nieco się ustabilizowała i wznowiono działalność handlową i rolniczą. Jednak znaczna część populacji nadal nie miała zasobów lub mieszkała na obszarach, na których ich bezpieczeństwo było bardzo zagrożone. Często dochodziło do łamania ustaleń o zawieszeniu broni; na terenach konfrontacji ponownie została ograniczona swoboda poruszania się; nasiliły się walki zbrojne; a strzelanie i ostrzał ponownie pochłonęły życie w Sarajewie. Dochodziło również do regularnych zawiesznień transportu powietrznego oraz poważnych opóźnień i utrudnień w konwojach humanitarnych.

Z drugiej strony w innych republikach byłej Jugosławii sytuacja w pewnym stopniu się ustabilizowała i nastąpił wyraźny spadek liczby beneficjentów, zwłaszcza w Federalnej Republice Jugosławii (Serbia i Czarnogóra) oraz w Chorwacji.

W związku z tym w dniu 1 września 1994 r. Ministerstwo Spraw Humanitarnych i UNHCR wydały zaktualizowany apel. Zaktualizowany apel obejmował zmiany obliczone dla skorygowanej populacji docelowej wynoszącej 2 274 500 na pozostałą część 1994 r. Ta redukcja spowodowała zmianę budżetów na 1994 r., głównie dla UNHCR, WFP, IOM i UNV, ale nie dla innych agencji ONZ, których programy nie były bezpośrednio powiązane z określoną liczbą beneficjentów. Całkowity zrewidowany międzyagencyjny budżet finansowy na 1994 r., odzwierciedlony w zaktualizowanym wrześniowym apelu, wyniósł 721 169 025 USD (w apelacji majowej całkowity budżet na 1994 r. wynosił 974 014 176 USD).

Apel międzyagencyjny został ponownie zrewidowany 9 listopada 1994 r. Organizacja Narodów Zjednoczonych zwróciła się do darczyńców o zapewnienie funduszy na pomoc humanitarną, która kosztowała 241 731 697 USD w ciągu pierwszych sześciu miesięcy 1995 r. Zwrócono uwagę, że liczba beneficjentów zmniejszyła się tylko nieznacznie od we wrześniowym poprawionym apelu z 2 274 500 do 2 244 400 osób. Różnica dotyczyła Federalnej Republiki Jugosławii (Serbia i Czarnogóra), gdzie uchodźcy wrócili do Bośni i Hercegowiny lub wyjechali do innych miejsc.

W dokumencie odwoławczym stwierdzono ponadto, że „ponieważ nie osiągnięto ogólnego porozumienia pokojowego w Bośni i Hercegowinie ani w Chorwackich Obszarach Chronionych

Organizacji Narodów Zjednoczonych (UNPA), operacja repatriacji nie może jeszcze zostać przeprowadzona”. Dodano, że trwające niepokoje i konflikty etniczne w rejonie Bihać i wokół niego w północno-zachodniej Bośni i Hercegowinie spowodowały dalszy napływ uchodźców i że nieuregulowana sytuacja we wschodniej Bośni może dać początek pewnym planom awaryjnym w 1995 r. exodusu z tego regionu.

NIEREFOROWA STRUKTURA I SKŁAD

UNPROFOR jest kierowany przez Specjalnego Przedstawiciela Sekretarza Generalnego ds. byłej Jugosławii i obejmuje wojsko, sprawy cywilne (w tym policję cywilną), informacje publiczne i komponenty administracyjne, z główną siedzibą w Zagrzebiu w Chorwacji. Według stanu na dzień 30 listopada 1994 r. stan personelu wojskowego faktycznie rozmieszczonego w teatrze działań pod dowództwem dowódcy sił wynosił 38 810 osób, w tym 680 obserwatorów wojskowych ONZ. Było też 727 cywilnych policjantów, 1870 międzynarodowych pracowników cywilnych (w tym 1353 pracowników kontraktowych, którzy nie są członkami międzynarodowej służby cywilnej) i 2188 pracowników lokalnych. UNPROFOR jest więc największą operacją pokojową w historii Organizacji Narodów Zjednoczonych.

Czterech oficerów służyło jako dowódca sił UNPROFOR: generał-porucznik Satish Nambiar (Indie) od marca 1992 do marca 1993; generał-porucznik Lars-Eric Wahlgren (Szwecja), od marca 1993 do czerwca 1993; generał-porucznik Jean Cot (Francja), od czerwca 1993 do marca 1994; a obecnie generał Bertrand de Sauville de La Presle (Francja), który objął swoje obowiązki w połowie marca 1994 r.

Po przyjęciu rezolucji Rady Bezpieczeństwa nr 871 (1993) struktura wojskowa UNPROFOR została zreorganizowana w ramach trzech podległych jej dowództw: UNPROFOR Chorwacja pod dowództwem generała dywizji A. Tayyeba (Jordania), z siedzibą w Zagrzebiu; UNPROFOR Bośnia i Hercegowina pod dowództwem generała-porucznika Sir Michaela Rose'a (Wielka Brytania), z siedzibą w Kiseljak; oraz UNPROFOR była jugosłowiańska republika Macedonii pod dowództwem generała brygady Tryggve Tellefsena (Norwegia), z siedzibą w Skopje. Trzej dowódcy podlegają dowódcy sił, który wraz z komponentem cywilnym, logistycznym i administracyjnym działa pod ogólnym kierownictwem Specjalnego Przedstawiciela Sekretarza Generalnego.

Na dzień 30 listopada 1994 r. personel wojskowy i policyjny UNPROFOR był dostarczany przez następujące kraje:

PAŃSTWO, POLICJA, WOJSKA, OBSERWATORZY

Argentyna, 23, 854, 5
Bangladesz, 40, 1235, 43
Belgia, 1038, 6
Brazylia, 6, , 34
Kanada, 45, 2091, 15
Kolumbia, 12 lat, ,
Republika Czeska, , 971, 37
Dania, 45, 1230, 14
Egipt, 427, 27
Finlandia, 10, 463, 12
Francja, 41, 4493, 11
Ghana, , , 32
Indonezja, 15, 220, 29
Irlandia, 20, , 9
Jordan, 71, 3367, 48
Kenia, 50, 967, 47
Litwa, , 32,
Malezja, 26, 1550, 27
Nepal, 49, 899, 5
Holandia, 10, 1803, 48
Nowa Zelandia, , 249, 9
Nigeria, 48, , 10

Norwegia, 31, 826, 39
Pakistan, 19, 3017, 34
Polska, 29, 1109, 30
Portugalia, 39, , 12
Federacja Rosyjska, 36, 1464, 22
Republika Słowacka, , 582,
Hiszpania, 1267, 19
Szwecja, 35, 1212, 19
Szwajcaria, 6, , 6
Tunezja, 12, ,
Turcja, , 1464,
Ukraina, 9, 1147, 10
Wielka Brytania, , 3405, 19
Stany Zjednoczone, , 748,
Wenezuela, , , 2
RAZEM 727 38 130 680

Liczby mogą się różnić z miesiąca na miesiąc ze względu na rotację. „Żołnierze” obejmują piechotę, logistykę, inżynierię, medycynę, mov-con, personel itp.

ASPEKTY FINANSOWE UNPROFOR

Szacunkowy koszt UNPROFOR dla Organizacji Narodów Zjednoczonych w 1994 roku wyniósł około 1,6 miliarda dolarów. Koszty są pokrywane z oszacowanych wkładów państw członkowskich. Na dzień 30 listopada 1994 r. składki na Koncie Specjalnym UNPROFOR za okres od rozpoczęcia operacji do 30 listopada 1994 r. wynosiły około 698 mln USD.

UWAGI

1/ Więcej informacji na temat innych aspektów zaangażowania Organizacji Narodów Zjednoczonych można znaleźć w dokumencie referencyjnym Departamentu Informacji Publicznej ONZ „The United Nations and the Situation in the Former Yugoslavia”, DPI/1312/Rev.2 (przedruk) i Add. 1 - styczeń 1995.

2/ Termin, który na potrzeby niniejszej publikacji oznacza byłą Socjalistyczną Federacyjną Republikę Jugosławii i jej republiki.

3/Termin, który w całej tej publikacji odnosi się do Byłej Jugosłowiańskiej Republiki Macedonii.

4/ Od sierpnia 1992 r. Międzynarodowa Konferencja ds. Byłej Jugosławii stanowi stałe forum negocjacyjne dla poszukiwania politycznego rozwiązania wszystkich problemów byłej Jugosławii. Konferencja posiada Komitet Sterujący, któremu obecnie współprzewodniczą Lord Owen, reprezentujący Unię Europejską, oraz Thorvald Stoltenberg, który w maju 1993 zastąpił osobistego wysłannika Sekretarza Generalnego, pana Cyrusa Vance'a, i który służył również do grudnia 1993 jako Specjalny Przedstawiciel Sekretarza Generalnego ds. byłej Jugosławii.

5/ Od początku grudnia 1993 r. UNPROFOR stawiał czoła sprzeciwowi Serbów bośniackich wobec zastąpienia wojsk kanadyjskich w Srebrenicy i wojsk ukraińskich w Zepie przez elementy nadchodzącego batalionu holenderskiego. Jeśli chodzi o Tuzłę, UNPROFOR był zaangażowany w starania o otwarcie lotniska dla dostarczania pomocy humanitarnej do bezpiecznej strefy Tuzli.

6/Pan. Yasushi Akashi (Japonia), który służył jako Specjalny Przedstawiciel Sekretarza Generalnego ds. Kambodży, zastąpił 3 stycznia 1994 r. Pana Thorvalda Stoltenberga (Norwegia) na stanowisku Specjalnego Przedstawiciela Sekretarza Generalnego ds. byłej Jugosławii i szefa misji UNPROFOR. Pan Stoltenberg kontynuuje swoje obowiązki jako współprzewodniczący Komitetu Sterującego Międzynarodowej Konferencji nt. Byłej Jugosławii.

7/Po wstępnym dochodzeniu w sprawie incydentu, UNPROFOR powołał zespół do przeprowadzenia kompleksowego dochodzenia. Zespół zgłosił również brak fizycznych dowodów pozwalających ustalić, która strona - siły rządu bośniackiego czy bośniaccy Serbowie - wystrzeliła bombę morderczą 5 lutego 1993 r.

8/ W paragrafie 9 rezolucji 836 (1993) Rada Bezpieczeństwa upoważniła UNPROFOR, „...działając w samoobronie, do podjęcia niezbędnych środków, w tym użycia siły, w odpowiedzi na bombardowania obszarów bezpiecznych przez jakiegokolwiek stron...”. W ustępie 10 tej samej rezolucji Rada postanowiła, że „... Państwa Członkowskie, działając na szczeblu krajowym lub za pośrednictwem regionalnych organizacji lub porozumień, mogą podejmować, z upoważnienia Rady Bezpieczeństwa i pod warunkiem ścisłej współpracy z Sekretarzem Generalnym i UNPROFOR, wszelkie niezbędne środki, z użyciem siły powietrznej, w okolicach bezpiecznych obszarów w Republice Bośni i Hercegowiny, aby wesprzeć UNPROFOR w wykonywaniu jej mandatu ...”.

9/ Miasto Pale na wschód od Sarajewa jest siedzibą bośniackich Serbów.

10/UNHCR poinformowało, że od maja 1994 r. tylko 12 konwojów z pomocą humanitarną przewożących mniej niż 2000 ton żywności dotarło do 400 000 osób obłożonych w enklawie Bihac. Kolejnym 131 konwojom UNHCR załadowanym pomocą humanitarną odmówiono wstępu, pomimo wielokrotnych obietnic ze strony Serbów z Chorwacji, że pozwolą im przejść. Konwoje z zaopatrzeniem dla batalionu UNPROFOR z Bangladeszu stacjonującego w Bihac również nie zostały dopuszczone.

Źródło: <https://peacekeeping.un.org/mission/past/unprofor.htm>

Organizacja Narodów Zjednoczonych: Medal Sił Ochronnych ONZ (Jugosławia). (UNPROFOR)

Wstążka:

niebieska UN z czerwonym środkowym paskiem z wąskimi białymi krawędziami oraz jednym zielonym i jednym brązowym paskiem.

Rozpoczęcie misji: luty 1992 r.

Misja zakończona: styczeń 1996.

Odznaczony: za 90 dni służby w Misji, tworzenie i utrzymywanie obszarów zdemilitaryzowanych oraz zawieszenie broni na terenie byłej Jugosławii.

